

รัฐสภาสาร

ปีที่ 30 ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน 2525 ISSN 0125-0957

เรื่องในเล่ม

ภรรยาข้าราชการสำคัญ	1
ธรรมะกับการเมือง (ตอนจบ)	28
การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน	61

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่ระบอบประชาธิปไตย
- เพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภาและอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

สำนักงานหนังสือพิมพ์รัฐสภา
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
ถนนอุทองใน ดุสิต กรุงเทพฯ
โทร. ๒๘๒๖๑๘๑-๘๘ ต่อ ๒๒๘

นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์
บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา
นายมนตรี ตันทวิรัตน์
นางสาวสุวิมล ไตรสุวรรณ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ
นางสาวอรินญา กীরติพงศ์ไพบูลย์
ผู้จัดการและสมุหบัญชี

พลตรี กระจวี สุทัศน์ ณ อยุธยา
ผู้อำนวยการ
ร้อยตรี ปณิธาน เลิศฤทธิ์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ที่ปรึกษา

นายอาสา	ทรัพย์อนันต์
นายประยูร	स्ताเขตร์
นางสาวบังอร	อิมโอชา
นายประเสริฐ	ดวงวิชัย
นางพรรัตน์	หมุ่มพยัคฆ์
นางสาวกอบกุล	ศรานนท์
นายภราดา	บูรณศิริ
นายสุพงศ์	ศิริพูนเกียรติ
นางอุบลวรรณ	พันธ์ุคำ
นายวุฒินันท์	ยังวิริยะ
นายอุดม	พลอยสังวาลย์
นายแผ้ว	หมุ่มพยัคฆ์
นายธนู	บุญยรงค์

การส่งเรื่องลงรัฐสภา
ส่งที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภา
ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
โทร. ๒๘๒๖๑๘๑-๘๘ ต่อ ๒๓๗

บอกรับเป็นสมาชิก
ส่งเงินล่วงหน้าในนามผู้จัดการไปยัง
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โดยส่ง
เช็คไปรษณีย์ หรือธนาณัติ ส่งจ่าย
ณ ที่ทำการไปรษณีย์ดุสิต

กำหนดออก เดือนละหนึ่งฉบับ
อัตราค่าบำรุง ปีละหกสิบบาท
ครึ่งปีสามสิบบาท

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย ๔๑๐/๑๐-๑๓ ถนนเจริญสนิทวงศ์
แขวงบางยี่ขัน เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๗ โทร. ๕๒๔๔๕๕๗, ๕๒๔๐๖๕๔
นายถวิล ปวีณวิวัฒน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๕

LIART

ภรรยาข้าราชการสำคัญ

A Statesman's Wife

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร

มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เป็นภาษาอังกฤษ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

พระราชทานพระบรมราชานุญาต

ให้หม่อมหลวงปั้น มาลากุล แปลเป็นภาษาไทย

และจัดพิมพ์เพื่อการศึกษา

พฤษภาคม ๒๕๑๖

LIRT

ภรรยาข้าราชการสำคัญ

เรื่องภายในครอบครัว 3 ภาพ

ตัวละคร

เศรษฐ์ สิ้นสมพร,
อุกฤษ สุคันตเลข,
ประวิตร,

รุจิรา สิ้นสมพร,
ล้นจี่,

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงทรัพยากรแห่งชาติ
หนุ่มสังคม.

คนใช้ของท่าน ร.ม.ช.

สาวใช้ของรุจิรา.

ฉาก

ห้องทำงานในบ้านของ นายเศรษฐ์ สิ้นสมพร ในกรุงเทพมหานคร.

หมายเหตุ

สมมุติว่า เรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้นภายใน 24 ชั่วโมง

ภาพที่หนึ่ง

เป็นเวลาค่ำ.

ภาพที่สอง

เช้านรุ่งขึ้น

ภาพที่สาม

ค่ำวันเดียวกัน.

ปิดฉากคู่หนึ่ง

เวลาเปลี่ยนภาพ

LIART

ภรรยาข้าราชการสำคัญ

ฉาก :— ห้องทำงานบนตึกชั้นล่างของบ้านที่อยู่ในถิ่นของผู้มีอันจะกิน, ตกแต่งไว้เรียบร้อยงดงาม. ห้องนี้กว้างขวาง มีประตูทั้งทางด้านซ้ายและด้านขวา แต่ประตูด้านขวามีคีย์อยู่ตลอดเวลาไม่ได้เปิดใช้เลย. ด้านหลัง มีหน้าต่างกว้างประกอบด้วยม่านที่สวยงาม, ราคาแพง. ทางขวามีโต๊ะเขียนหนังสือที่เต็มไปด้วยกระดาษ, สมุด, แฟ้ม เห็นได้ชัดว่าเป็นโต๊ะทำงานของผู้ที่มั่งคั่งมาก ผู้ที่นั่งทำงานอยู่ที่โต๊ะนี้จะหันหน้ามาทางหน้าต่าง. มีโคมตั้ง กระดิ่งและเครื่องโทรศัพท์อยู่บนโต๊ะด้วย. ด้านหลังตรงกับโต๊ะเขียนหนังสือนี้มีชั้น, เต็มไปด้วยหนังสือสำหรับอ้างอิง. มีโต๊ะอีกสองตัว ตัวหนึ่งอยู่ก่อนไปทางซ้าย, มีเอกสารรายงานการประชุม และวารสารต่าง ๆ วางอยู่ โต๊ะอีกตัวหนึ่ง, ขนาดย่อมตั้งอยู่ชิดผนัง ทางมุมซ้าย. มีเก้าอี้นั่งสบาย ๆ ตั้งอยู่ที่ต่าง ๆ

ภาพที่หนึ่ง

(เมื่อเปิดม่าน นายเศรษฐ สิ้นสมพร นั่งอยู่ที่โต๊ะเขียนหนังสือ, กำลังตรวจแก๊บบันทึกอะไรอยู่สักอย่างหนึ่ง: มีกระดาษวางอยู่ตรงหน้าหลายแผ่น. มีหนังสืออ้างอิงวางอยู่ทางซ้ายมือ. นายเศรษฐ สิ้นสมพร หน้าตาดี, อายุราว 40 ผมหงอกประปรายที่ริมขมับ: แต่ท่าทางว่องไว กระฉับกระเฉง เป็นคนหนุ่ม เมื่อเป็นตัวเอง. แต่เมื่ออยู่กับผู้อื่นก็มักจะสำรวม ไม่ปล่อยอารมณ์ไปตามความรู้สึก. เราสังเกตได้ว่า ท่านผู้นี้คิดว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญมากผู้หนึ่ง. แต่งกายชุดสากล. เรียบร้อย. พอดตรวจแก๊งานเสร็จก็ถอนใจใหญ่, โล่งหัวอก, กดกระดิ่งที่โต๊ะ, แล้วคนใช้ชื่อประวิตรก็เข้ามา.

เศรษฐ :— วิตร, คุณจึกลับมาเมื่อไร

ประวิตร :— เมื่อห้าโมงครึ่งครับ—เอ้อ—ขอประทานโทษ—ท่านคอยพบอยู่หรือขอรับ

LIART

เศรษฐ :- ไม่ได้ถึงกับคอยตอก__ถามทำไมล่ะ ?

ประวิตร :- คุณกลับมาครับ__ ถึงห่ออะไรมา__ ห่อโตหน่อย__ และดูเหมือนว่าเป็นของที่คุณท่านชอบมาก__ คุณท่านกำลังจะเข้ามาที่นี่ครับ__ ผมไม่อยากจะมารบกวน, ท่านกำลังทำงาน. ผมเคยเรียนคุณท่านว่าท่านกำลังมีงานมาก__และผม__

เศรษฐ :- (ไม่พอใจ) เอ๊ะ!__ยังไง? นายวิตรออกจะทำงานเกินหน้าที่ไปเสียแล้วละ

ประวิตร :- ผมขอประทานโทษเถิดครับ, ถ้าเป็นการเกินหน้าที่ไป. ผมตั้งใจจะไม่ให้ท่านต้อง__

เศรษฐ :- เอาละ, นายวิตร, ฉันรู้ว่าแกตั้งใจดี. แต่คราวหน้าระวัง__

ประวิตร :- (เสียใจ ก้มหน้า) ขอรับ. ผมเข้าใจ, เข้าใจแล้ว. ผมจะไม่__ (ยกมือไหว้และกำลังจะไป)

เศรษฐ :- เดียวก่อน, วิตร อย่าโกรธนะ__ เดียวนี้คุณจ้อยอยู่ที่ไหนล่ะ ?

ประวิตร :- อยู่ข้างบนครับ, ดูเหมือนจะกำลังแต่งตัว. สั่งลงมาให้ผมไปบอกคนรถว่า จะใช้รถเวลาทุ่มหนึ่ง.

เศรษฐ :- เอ๊ะ! จะใช้รถหรือ ? ก็ฉันก็ต้องใช้ไปทำเนียบ.

ประวิตร :- ถ้าอย่างนั้นผมเรียกแท็กซี่ให้คุณท่านดีไหมครับ ?

เศรษฐ :- อย่าเลย ต้องการเมื่อไรฉันจะสั่งเอง.

ประวิตร :- ขอรับผม. (ออกไปจากห้อง)

(นายเศรษฐ อยู่คนเดียว. นั่งตาลอยอยู่ครู่หนึ่ง แล้วก็กระสับกระส่าย. ถอนใจใหญ่. รุจิรา สิ้นสมพร เดินเข้ามา. รุจิราเป็นสุภาพสตรีสาวสวยมีอายุประมาณ 20 เท่านั้น. ท่าทางน่ารัก และดูเหมือนจะชอบให้คนชม. ขณะนี้แต่งตัวชุดราตรีแบบใหม่ที่สุด. แต่ไม่ใช่เครื่องเพชรมากนัก. รุจิราถือผ้าลูกไม้ปักด้วยมืออย่างสวยงามมาด้วยผืนหนึ่ง.)

- จิรา :- คุณว่างหรือยังล่ะคะ ?
- ศรยฐ :- (ลุกขึ้น) ว่างซีจ๊ะ
- จิรา :- คุณนี่ซีคะ. คุณศรยฐ. จีได้มาจากสวนอัมพร. (ชูผ้าให้สามีพิจารณา)
สวยไหมคะ ?
- ศรยฐ :- เรื่องผ้าเรื่องผอนนะ พี่ไม่ค่อยจะรู้เรื่องดอก.
- จิรา :- พี่มือพวกสถานทูตเบลเยียมคะ.
- ศรยฐ :- ดีมาก.
- จิรา :- คุณรู้ไหมคะว่าจีซื้อมากี่บาท ?
- ศรยฐ :- พี่เดาไม่ถูกดอก. สองร้อยได้ไหม ?
- จิรา :- อะไรสองร้อย ? จะตายละ ! จีให้ไปสองพันแน่ะคะ.
- ศรยฐ :- สองพันเชียวหรือ ?
- จิรา :- และถูกมากด้วยซ้ำไป.
- ศรยฐ :- ว่าถูกหรือ ? แต่...เอาเถอะซื้อมาแล้วก็แล้วกัน.
- จิรา :- (เสียใจ) จีคิดว่า คุณจะชอบ, เพราะจีใช้เงินสองพันบาทไปเพื่อการกุศล.
- ศรยฐ :- เรื่องการกุศลนะพี่ไม่เถียง, เพียงแต่คิดว่าผู้จัดงานอย่างนี้ไม่ค่อยจะเก่ง...
เอ้อ... ไม่ค่อยจะเก่งในทางส่งเสริมการประหยัด.
- จิรา :- ผู้ชายละก็อย่างนี้ทั้งนั้น. ไม่เคยให้เกียรติแก่ผู้หญิงว่าสามารถจัดอะไรเลย.
- ศรยฐ :- พี่ไม่ได้พูดอย่างนั้น, เพียงแต่คิดว่า คุณหญิงมุกดาไม่ใช่บุคคลที่พี่จะยก
นิ้วให้ว่าจะจัดงานได้อย่างประหยัด. เท่านั้นแหละ.
- จิรา :- แหม! คุณนี่ละ ร้ายยิ่งขึ้นทุกวันทุกวัน ! ดูเหมือน คุณจะหัวโบราณมาก
ยิ่งขึ้น, ตั้งแต่เข้ารับตำแหน่ง ร.ม.ช. อันน่าทุเรศของคุณ,
- ศรยฐ :- ถ้าอยากจะทำอย่างนั้นก็ตามใจ.
- จิรา :- นึกดู อาจเป็นเพราะว่าคุณเข้าสังคมกับพวก "ปฏิบัตินิยม" ของคุณกระมัง ?
คุณอาจจะได้รับความคิดประหลาด ๆ มาโดยไม่รู้ตัว ? หรือว่ามันแก่ใน
พรรคของคุณ ที่จะแก่งทำเป็นดูถูก พวกคุณหญิงคุณนาย !

- เศรษฐ :- อย่างค่อนข้างอย่างนั้นเลย. น้องไม่น่าจะพูดอย่างนั้น ไม่น่าจริง ๆ
- รุจิรา :- จีต้องขอโทษ ถ้าคุณไม่พอใจ.
- เศรษฐ :- เลิกพูดเรื่องนั้นกันดีกว่า.
- รุจิรา :- เมื่อไรคุณจะแต่งงานล่ะคะ ?
- เศรษฐ :- แต่งตัว ? แต่งไปไหนกัน ?
- รุจิรา :- อ้าว, ก็งานเลี้ยงที่บ้านคุณเอกกับคุณหญิงสมิตรา อย่งไรล่ะคะ
- เศรษฐ :- เอ๊ะ, น้องตอบรับเชิญให้พี่ด้วยหรือ ?
- รุจิรา :- ก็ตอบนะซีคะ เขาเชิญทั้งสองคนและจีก็ตอบว่าจะไปทั้งสองคน
- เศรษฐ :- ต้องอยู่ดีไหม ?
- รุจิรา :- รับประทานอาหาร แล้วก็เต้นรำกันนิดหน่อย.
- เศรษฐ :- น้องก็รู้อยู่แล้วว่าพี่เต้นรำไม่เป็น.
- รุจิรา :- ค่ะ, แต่คุณพาจีไป แล้วนั่งดูเขาเต้นกันก็ได้,
- เศรษฐ :- ดูเขาเต้น ! อาจเต้นเก่งกันทั้งนั้น แต่สำหรับพี่ไม่เคยเห็นหน้าดูที่ตรงไหน
- รุจิรา :- คุณเต้นรำไม่เป็น แต่คุณรับประทานอาหารเป็นไม่ใช่หรือคะ ?
- เศรษฐ :- เรื่องกินนะ ก็กินได้.
- รุจิรา :- ถ้าอย่างนั้น ไปรับประทานอาหารก็แล้วกัน.
- เศรษฐ :- ไปไม่ได้.
- รุจิรา :- ทำไมล่ะคะ ?
- เศรษฐ :- พี่ต้องไปทำเนียบ และคงต้องกินข้าวที่นั่น.
- รุจิรา :- ก็ตามใจคุณ. แต่เมื่อการประชุมบ้าง ๆ ของคุณเสร็จแล้ว ตามไปที่บ้านคุณเอกได้ไหมคะ ?
- เศรษฐ :- ถ้าไปได้ก็อยากจะไป แต่พี่สัญญากับคุณวิไลว่า จะไปแวะที่งาน—
- รุจิรา :- อ้อ, แปลว่าคุณเห็นคุณวิไลดีกว่าคุณหญิงสมิตรา อย่างนั้นหรือคะ ?
- เศรษฐ :- ไม่ใช่ดีกว่า ในวงสังคม แต่ว่า—

- ผู้จิวา :-** ไม่ต้องบอกดอกคะ จิวา, ทราบว่าคุณวิไล คือภรรยาท่านรัฐมนตรีว่าการของคุณ : และถ้าเสียงซุบซิบกันพอจะเชื่อถือได้ ก็เป็นที่ปรึกษาหลังฉากที่สำคัญที่สุดด้วย. คุณนิยมชมชอบคุณวิไล ก็เพราะคุณวิไลนั้นแหละ จะเป็นสื่อให้คุณได้ก้าวหน้าทางการเมือง. คุณคิดเช่นนั้นถูกไหมคะ
- ผู้เศรษฐ :-** พุดอย่างนั้นก็ตามใจ, พี่ไม่เถียงน้องดอก.
- ผู้จิวา :-** เพราะคุณเถียงไม่ขึ้นกระมัง ? บรรดารัฐมนตรี และนักการเมืองทั้งหลายก็เหมือนกันทั้งนั้นยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง, เพื่อตั้ง เพื่อเด่น ประเดี๋ยวเดียว, ลูกเมียไม่มีความหมายเลย, เวลาจะเล่นการเมืองกันละก็.
- ผู้เศรษฐ :-** นี่แน่ะน้อง, เลิกแกละสะเก็ดกันเสียทีเถอะ น้องก็รู้อยู่แล้วว่า พี่พยายามอย่างที่สุดที่จะเอาใจน้อง ทั้ง ๆ ที่มึงงานท่วมหัว. ตั้งแต่เป็นรัฐมนตรี, หาเวลาที่พอจะเรียกว่าเป็นของตัวเองสักนิดสักหน่อยก็ยาก.
- ผู้จิวา :-** คุณไม่ต้องพยายามย้าใส่หูจิวาดอกว่า ตัวคุณมีความสำคัญต่อชาติบ้านเมืองอย่างไร, เพราะว่าจิวาบังเอิญรู้ละเอียดว่าคุณเป็นอย่างไร.
- ผู้เศรษฐ :-** เออ, พี่เป็นอย่างไร ? บอกมาซี.
- ผู้จิวา :-** คุณเป็นนักการเมือง, ขณะการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อสิบห้าปีมาแล้ว, ในนามของพรรค "รัฐธรรมนูญ" คุณชนะก็เพราะว่าบิดาของคุณได้สร้างคุณนียมไว้มากในสมัยก่อน คุณเข้ามาตั้งอยู่ในสภาสิบสองปีเต็ม, โดยไม่ได้ทำอะไรให้ปรากฏเลย จนกระทั่งคุณย้ายสังกัดมาเข้าพรรครัฐบาล ยกมือให้อยู่ตลอดเวลาเกือบสามปี จึงได้ตำแหน่ง ร.ม.ช. เป็นรางวัล.
- ผู้เศรษฐ :-** เออ, พี่ยังแลไม่เห็นว่าคุณอายุที่ตรงไหน. เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการเมื่ออายุสี่สิบก็ไม่วุ่นนัก ไม่ใช่หรือ ?
- ผู้จิวา :-** (หัวเราะ) แต่มีคนที่ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการเมื่ออายุสามสิบหก.
- ผู้เศรษฐ :-** สมัยก่อนนะซี. กรณีเช่นนั้นเป็นข้อยกเว้น.
- ผู้จิวา :-** คุณคิดว่าคุณมีโอกาสจะได้เป็น ร.ม.ว. บ้างไหมคะ ?

- เศรษฐฐ :- (ชักไหล่) ก็มีหวังอยู่บ้าง.
- รุจิรา :- ถ้าคุณได้เป็นเมื่อไร จีก็คงอยู่กับคุณไม่ได้ ดุสิตะ เป็นเพียง ร.ม.ช. ยังเป็น
อย่างนี้ ถ้าได้เป็น ร.ม.ว. มีอำนาจเต็มกระทรวง คุณจะเป็นอย่างไร?
- เศรษฐฐ :- นื่องหมายว่า พี่ทอดทิ้ง อย่างนั้นหรือ?
- รุจิรา :- (หน้าตาเฉย) ก็หรือว่าไม่จริง?
- เศรษฐฐ :- ไม่จริง. อย่าพูดเป็นเล่นไปหน่อยเลย.
- รุจิรา :- จีไม่ได้เล่น เมื่อเราแต่งงานกันใหม่ ๆ คุณพาจีไปทุกหนทุกแห่ง เดี่ยว
ไปไหนจีต้องไปคนเดียว. เป็นอย่างนี้หกเดือนแล้วนะคะ
- เศรษฐฐ :- ก็ไม่เหมือนกันนี่. เมื่อก่อนนื่องยังไม่มีใครรู้จัก, พี่ก็ต้องพาไปแนะนำให้
เพื่อนฝูงรู้จัก, เป็นลูกแมวตัวเล็ก ๆ มาจากหัวเมือง ; แต่นื่องก็เข้าสังคมได้
ดีมากทีเดียว, จนบัดนี้สามารถเอาตัวรอดในสังคมได้เป็นอย่างดียิ่งแล้ว
ไม่มีความจำเป็นอะไรที่พี่จะต้องจูงมือไปไหน ๆ พี่ไม่เคยขัดขวางในการที่
นื่องจะเที่ยวสนุกสนาน, ไปไหนก็ไปได้ตามใจ. มีอะไรที่นื่องจะต้อง
เดือดร้อนไวยวาย?
- รุจิรา :- จีทราบค่ะว่าคุณพยายามทำดีและกรุณา แต่ว่า...
- เศรษฐฐ :- แต่อะไร?
- รุจิรา :- แต่คุณไม่เข้าใจหรือคะ, คุณเศรษฐฐ, ว่าผู้หญิงนะต้องการมากกว่านั้น
มากกว่าปล่อยให้เที่ยวเตร่สนุกสนานตามอำเภอใจ คุณไม่เข้าใจหรือว่า
ผู้หญิงต้องการให้สามีร่วมสนุกสนานด้วย เพื่อทำให้ผู้หญิงนั้นมีความสุข
อย่างสมบูรณ์?
- เศรษฐฐ :- ยอดรักของพี่ อย่าคิดยุ่งไปนักเลย พี่ทำทุกอย่างเพื่อให้ นื่องพอใจ, แต่
อย่าขอให้พี่เสียสละชีวิตการเมืองของพี่ เพื่อเพียงแต่ให้สบอารมณ์ของนื่อง;
- รุจิรา :- ใครขอให้คุณเสียสละชีวิตการเมืองที่คุณรักอย่างสุดสวาสดิ์ชาติใจของคุณ?
จีเพียงแต่ขอให้คุณไปงานที่บ้านเพื่อนฝูงกับจีบ้างเท่านั้น.

- เศรษฐี :— พี่จะยินดีอย่างยิ่งถ้ามีเวลาว่าง แต่น้องก็รู้อยู่แล้วว่าพี่มีงานสุขุมจนท่วมหัว : จะทิ้งงานไปเที่ยวเปื่อย ๆ เป็นเพื่อนเจ้าสาวไปงานต่าง ๆ นะ ไม่ได้ดอก
- รุจิรา :— คุณทราบหรือเปล่านั้น ว่ามีคนตั้งข้อสังเกตว่าจิมมักจะไปไหน ๆ คนเดียว
- เศรษฐี :— เชิญให้เขาตั้งข้อสังเกตเถิด พี่ไม่สนใจว่านินทาสโมสรร จะกระซิบบกระซิบ กันว่าอย่างไร, หรือคิดอย่างไร พี่คงไม่ต้องเสียผลประโยชน์มากนักเนื่องจากผลของการนินทาวาไร้ย และใส่ความ
- รุจิรา :— แต่จิล่ะคะ ?
- เศรษฐี :— พี่ไม่เห็นว่าคุณจะต้องเดือดร้อนอะไร
- รุจิรา :— คุณไม่เห็น! คนจะไม่เห็นแปลกหรือ ที่จิมไม่ไปไหน ๆ กับสามี ?
- เศรษฐี :— ชื่อนั้น แก่ง่ายนิดเดียว เริ่มด้วยไปกับพี่ที่บ้านคุณวิไล คินนี่แหละ
- รุจิรา :— แต่จิมรับเชิญไปบ้านคุณหญิงสุมิตราแล้วนี่คะ บอกปิดในนาฬิกาสุดท้ายไม่ได้ดอกคะ
- เศรษฐี :— ถ้าอย่างนั้นก็ไปกินข้าวที่นั่นก่อน แล้วตามพี่ไปที่บ้านคุณวิไลทีหลัง
- รุจิรา :— ไม่ได้ดอกคะ จิต้องอยู่เต็นท์ด้วย, สัญญาว่าคุณหญิงสุมิตราไว้
- เศรษฐี :— ถ้าอย่างนั้นก็ไม่มีอะไรจะต้องพูดกันอีกต่อไปน้องใช้รถเถิด พี่จะไปแท็กซี่ (เดินไปที่โต๊ะเขียนหนังสือและรวบรวมเอกสาร)
- รุจิรา :— (กลั้นโทสะไว้) คุณนี่... เหลือทนแล้ว!
- เศรษฐี :— อ้าว! อย่าหัวเสียซี (ยุ่งกับเอกสารต่อไป)
- รุจิรา :— คุณเลวพอที่จะยั่วโทสะ! (นายเศรษฐี ไม่ตอบ รุจิราจึงโกรธมากขึ้น) คุณไม่ใช่มนุษย์, คุณเป็นตัวตุน!
- เศรษฐี :— พี่เสียใจ ถ้าน้องเห็นพี่เป็นอย่างนั้น พี่ไม่เคยพูดว่าพี่ดีพร้อม, แต่น้องล่ะ ? น้องก็เหมือนกันนะแหละ (พูดจริงจังซัน) โธ่, น้อง, น้องจิมของพี่. ถ้าน้องเพียงแต่จะช่วยพี่, ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ในชีวิตการเมืองของพี่, ช่วยพี่ผัน ช่วยพี่ในความหวัง ความก้าวหน้าในทางการเมือง, พี่จะรักน้องบูชาน้อง เป็นขวัญใจ ขวัญชีวิตของพี่

รุจิรา :— “ความหวัง ความก้าวหน้าในทางการเมือง...” โอ๊ย...เกลียด...เกลียด
 นั้นแหละคือตัวมารที่เข้ามาคิดขวางไม่ให้มีความสุข ขอบอกคุณล่วงหน้า
 นะคะว่า สิ่งนั้นอาจกลายเป็นจุดจบของความรักของเราเข้าสักวันหนึ่ง
 (พูดจริงจังขึ้น) โอ้, คุณเศรษฐ, คุณไม่เห็นหรือ, ว่าเพราะจีรักคุณ จีจึง
 เกลียดเรื่องการเมืองของคุณ? จะเรียกว่าริษยาหรือหึงหวงก็ตามใจ, เพราะ
 มันเข้ามาขวางทางทำงานทำให้เราห่างกันออกไป คิดหน่อยซีคะ ว่าการเมือง
 นะเปรียบกับความรักได้อย่างไร

เศรษฐ :— น้องจีที่รักของพี่, น้องอะอะตื่นตื่น, ไม่เป็นตัวของตัวเองเลยวันนี้. พี่
 จะพูดกับน้องที่หลัง ให้สงบอารมณ์เป็นตัวของตัวเองเสียก่อน. (รวบรวบ
 เอกสารที่โต๊ะ) พี่ต้องไปทำเนียบเดี๋ยวนี้แหละ ไปก่อนนะจ๊ะ (นายเศรษฐ
 ไปจุมพิตภรรยา แต่รุจิรายังไม่หายโกรธ จึงเฉยอยู่ นายเศรษฐถอนใจใหญ่ แล้ว
 เปิดประตูจะไป หยุดชะงัก) เอ๊ะ! (หันมาพูดกับภรรยา) นายอุกฤษมาอยู่นี่
 แน่ะ มาทำไมบ้านนี้, คำมิดแล้ว?

รุจิรา :— (เสียงแข็ง) ก็เมื่อทราบล่วงหน้าเกือบจะแน่นอนแล้วว่าคุณจะมีฐานะมาก
 พากภรรยาของคุณไปบ้านคุณหญิงสุมิตราไม่ได้, ภรรยาของคุณก็ต้องเตรียม
 ขอร้องนายอุกฤษไว้ว่าให้แวะมา... เพื่อจะต้องขอให้ไปเป็นเพื่อน.

เศรษฐ :— อ้อ! แต่มันจะดีหรือ?

รุจิรา :— คุณอย่าคิดให้มันลึกซึ้งเกินไปนะคะ

เศรษฐ :— ไม่คิดอะไร. หวังว่าน้องจะดูแลตัวเองได้นะ.

รุจิรา :— ก็ไม่มีทางเลือกนี่คะ เมื่อสามงานมากเกินไปที่จะคอยช่วยดูแลภรรยา ภรรยา
 ก็จำต้องดูแลตัวเอง.

เศรษฐ :— ยอมแพ้แล้ว. อย่าเริ่มโต้เถียงกันอีกเลย นี่ก็จะไม่ทันประชุมแล้ว ไปก่อน
 ละ (ออกไป) (รุจิรา นั่งโครมลงบนเก้าอี้ นวม ตาลอย น้ำตาลล่อตา
 เวลาผ่านไปครู่หนึ่ง นายอุกฤษ สูดันตเลข หม่อมสังคมอายุประมาณ 25

โพล์เข้ามา. นายอุกฤษเป็นชายหนุ่มรูปหล่อ, พยายาม “จิบ” อยู่เสมอ
แต่งตัวเครื่องราตรีเนคไทดำ.)

อุกฤษ :— คุณรุจิราครับ, ผมอยู่ที่นี่แล้ว ผมมาเร็วไปหน่อยเพราะผมอยากจะ... (พูด
ค้างเห็นรุจิราท่าทางไม่ปกติ) เอ๊ะ! นั่นคุณเป็นอะไรไป?

รุจิรา :— (เสียงไม่ปกติ) ไม่เป็นอะไร ตั้งแต่ตื่นต้อไปฉันจะไม่เป็นอะไรเลย ฉันสิ้น
ชีวิตแล้ว!

อุกฤษ :— เซยจริง ๆ เซยแหลก สาวสวยน่ารัก เขาไม่พูดกันอย่างนี้ดอกคุณ. เก็บ
ไว้ให้ยายแก่ออกหักเถิด แต่ถึงแม้ว่ายายแก่พูดทำนองนี้, ก็พูดกันไปอย่าง
นั้นแหละครับ

รุจิรา :— แต่เรื่องของฉันมันร้ายยิ่งกว่ายายแก่ออกหัก!

อุกฤษ :— (ฉวยโอกาสทันที) ถ้าอย่างนั้นจะทนอยู่ทำไมล่ะครับ? ทำไมจึงจะต้องเกาะ
คุณเศรษฐอยู่ล่ะครับ? ยะโส, ไม่รู้จักทะนุถนอมยอดชีวิตอย่างคุณ ลอง
คิดดูซิครับว่ามันเสียเวลาไปเปล่า ๆ ไม่ใช่หรือ ชีวิตนั้นมีไว้สำหรับสนุก
สนาน, ไม่ใช่สำหรับทนทรมาน.

รุจิรา :— คุณไปให้พันบ้านนี้จะดีกว่า

อุกฤษ :— แน่แน่นอนครับ ถ้าคุณจะไปด้วย

รุจิรา :— ไปซี...ไปบ้านคุณหญิงสุมิตรา

อุกฤษ :— ไม่ล่ะครับ...ไปจนสุดหัวฟ้าเขียว ไปด้วยกันสองคน

รุจิรา :— ไม่ไป

อุกฤษ :— ถ้าอย่างนั้นก็ไปแค่สระบุรี ผมเห็นบ้านบังกาโลอยู่หลังหนึ่ง เหมาะสำหรับ
เราสองคน, เป็นที่ที่เราจะได้ลิ้มโลก และโลกลิ้มเรา.

รุจิรา :— นี่แน่ะ, คุณอุกฤษ, ฉันบอกคุณหลายหนแล้วว่าไม่ได้ดกนะ

อุกฤษ :— หลายหนจริงครับ, ประมาณหกครั้ง. แต่ผมก็ยังหวังอยู่ที่ไม่ซ้ำคุณจะเลิก
ยึดอุดมการณ์เกี่ยวกับการที่ได้แต่งงานแล้วเสียที มันไม่ใช่เรื่องศักดิ์สิทธิ์
อะไรดอก, ถูกคนหัวหงอกหลอกเอาเท่านั้นเอง

รุจิรา :— คุณไม่เคยคิดบ้างเลยหรือ ว่าการที่ฉันไม่ยอมรับข้อเสนอของคุณนั้น อาจเป็นเพราะว่าฉันรักสามีของฉัน ?

อุกฤษ :— ความคิดของคนหัวงอกอีกแล้ว! คุณคิดว่าสวมมงคล, นั่งประณมมือ, ให้คนเขาเข้าคิวมารดน้ำเป็นแถวยาวนาน จะทำให้คุณต้องหลอกตัวเองว่ารักกัน ตูตตี๋มตลอดมา, ทั้ง ๆ ที่ความจริงนั้นความรักได้สลายตัวเสียแล้ว ?

รุจิรา :— คุณมีเหตุผลอย่างไร จึงคิดว่าฉันไม่รักคุณเศรษฐีแล้ว ?

อุกฤษ :— คุณรุจิราคนสวย, พุดออกมาได้! เรื่องก็เห็นอยู่โทนโท่ คุณกำลังหลบความจริง แต่ความจริงก็จ้องอยู่จ้งหน้า

รุจิรา :— ไม่มีอะไรจ้องอยู่จ้งหน้า ฉันรักคุณเศรษฐี หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งก็ว่า ฉันจะรัก ถ้าคุณเศรษฐีให้โอกาสแม้แต่เล็กน้อย

อุกฤษ :— นำเวทนาจริง... พุทโธ่เอ๊ย... สาวสวยอย่างคุณต้องคอยขอความรักแบบเดียวกับคนขอทานนั่งแบมือ เพื่อว่าพระเดชพระคุณจะหยิบเศษสตางค์โยนมาให้. ทั้ง ๆ ที่รู้กันอยู่ว่าท่านเป็นมหาเศรษฐีมีเงินทองมากมาย นำเวทนาจริง ๆ นะครับ นำทุเรศด้วย.

รุจิรา :— คุณเศรษฐี เป็นสามีที่ดีต่อฉันเสมอนะ

อุกฤษ :— สามีที่ดี! ถ้าคุณเรียกคนที่ทอดทิ้งคุณอยู่ทุกวี่ทุกวัน ว่าสามีที่ดี, ผมก็ไม่ทราบว่าจะพูดอย่างไรแล้ว

รุจิรา :— คุณเศรษฐีมุ่งานมาก

อุกฤษ :— ผู้ชายไม่ควรจะทำงานมาก จนไม่มีเวลาให้แก่ภรรยา. คนอย่างนั้นไม่ควรแต่งงาน. ไม่เป็นการยุติธรรมแก่ภรรยาเลยที่จะทำให้ลายความสุข เพราะคิดถึงตัวเอง, ไม่รวมทุกข์ ร่วมสุขกับฝ่ายหญิง.

รุจิรา :— แต่ฉันก็รักเขา.

อุกฤษ :— โอ๊ะ! ผมชักจะเบื่อเสียแล้ว! ผมไม่อยากจะทารุณ, แต่อดตามคุณตรง ๆ ไม่ได้ว่า เขาละรักคุณหรือเปล่า

รุจิรา :— (ชะงัก) คุณหมายความว่าอย่างไร ?

- อุกฤษ :- ปัญหาที่ไม่ได้อ้อมค้อมอะไรเลยนี่ครับ
- รุจิรา :- แต่คุณถามทำไม?
- อุกฤษ :- ถามเพราะว่าผมไม่ใช่คนเดียวที่อยากจะทราบคนถามเรื่องนี้กัน ออกแซ่ไป. คุณเศรษฐีต้องการอะไรบ้าง, รักอะไรบ้าง, นอกจากความก้าวหน้าทางการเมือง? ถ้ายังมีหัวใจเหลืออยู่, ทำไมจึงทอดทิ้งให้คุณต้องอยู่คนเดียวเสมอๆ? ทำไมจึงให้คุณไปไหนๆ คนเดียวย่อยๆ?
- รุจิรา :- เพราะว่าคุณเศรษฐีไว้ใจฉันนะซี.
- อุกฤษ :- (หัวเราะ) คุณรุจิรายังไว้ใจงสา, ขอประทานโทษนะครับ. เมื่อผู้ชายที่มีอายุแก่กว่าตั้งยี่สิบปี ปล่อยให้ภรรยาเที่ยวสนุกกับชายหนุ่มที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับเธอ, และไม่รู้สึกหึงหวงบ้างเป็นครั้งคราว, ก็ยอมแปลว่าเขาเป็นฤๅษี หรือไม่อย่างนั้นก็หมายความว่าเขาไม่สน.
- รุจิรา :- (นั่งคิดครู่หนึ่ง) คุณพูดมาอย่างบ้าที่สุด
- อุกฤษ :- (มีชัย) นั่นปะไร! ผมถูกแล้วใช่ไหมครับ?
- (เปลี่ยนเสียงเป็นอ่อนหวาน) คุณ ยอดรักของผม, อย่าทนทุกข์ทรมานอยู่เลย ครับ. คุณเป็นสาวสวยที่ควรจะได้รับความรักและทะนุถนอม จากบุคคลที่เข้าใจและจะชื่นใจในความรักอันแสนหวานของคุณ ผมทราบดีว่าผมไม่ใช่คนวิเศษอะไร; ผมไม่ดีพอที่จะเป็นคนที่ใช่ของคุณ, แต่ถึงจะชั่วช้าอย่างไร, ผมก็มีสิ่งหนึ่งซึ่งแสนงาม, คือความรักจากหัวใจอันแท้จริง ที่ผมมอบให้แก่คุณ. คุณรุจิรา เชื่อผมเถิดครับ.
- รุจิรา :- (เศร้า) คุณบิบบหัวใจฉันล่ะ.
- อุกฤษ :- บิบบอย่างไรครับ คุณรุจิรา? ผมจะบิบบอย่างไรได้, ผมบูชาคุณทั่วทั้งสรรพางค์กาย. คุณทรมานหัวใจของคุณเอง, โดยการทนทุกข์อยู่เช่นนี้. หลีกไปเสียให้พ้นซีครับ, คุณรุจิรายอดชีวิต. ทำใจให้กล้าซีครับ.
- รุจิรา :- ฉันต้องคิดก่อน, ต้องมีเวลาคิดล่ะ.

- อุกฤษ :- อันที่จริงผมก็ให้เวลาแก่คุณแล้ว; แต่ก็ตามใจครับ, ผมไม่ขัดใจคุณ. คุณ
จะคิดสักกี่วันผมก็ไม่ว่า; ขอแต่ว่าเมื่อคุณตกลงใจแล้ว กรุณาโทรศัพท์ถึง
ผม, และผมจะไปรออยู่ที่สถานีหัวลำโพงตามเวลาที่คุณกำหนด. เราอาจ
ขึ้นรถไฟไป, หรือหารถยนต์ไปก็ได้. พอได้ทราบจากคุณ ผมก็จะรีบเข้า
รถคันหนึ่ง, ตกลงนะครับ, และผมสัญญาว่าจะไม่กวนคุณอีก. ไปก่อน
นะครับ (ลาจะไป)
- รุจิรา :- คุณไม่พาฉันไปบ้านคุณหญิงสมิตราหรือคะ ?
- อุกฤษ :- คิดว่าคุณจะไปตามลำพัง. แต่ก็ยินดีอย่างยิ่งครับ, ผมจะไปส่ง.
- รุจิรา :- (ลุกขึ้นคลี่ผ้าลูกไม้ออก) ไม่ลำบากเกินไปนะคะ ?
- อุกฤษ :- ไม่ลำบากเลยจนนิดเดียว. (รับผ้าลูกไม้มาคลุมไหล่ให้รุจิรา แล้วจ้องดูหน้า)
คุณรุจิรา ทำไมคุณจึงสวยอย่างนี้ ? อยากจะชื่นใจคุณเดี๋ยวนี้แหละ. หัวผม
หมุนไปหมดแล้ว. (ก้มลงคล้ายว่าจะจุมพิต)
- รุจิรา :- (ผลักไปเบาๆ) อย่าคะ. คุณได้ให้คำมั่นสัญญาไว้แล้ว, คุณต้องไม่เข้าใกล้
จนกระทั่ง....
- อุกฤษ :- (ยักไหล่) ตามใจ! เป็นผ้าพับไว้เฉยนะ! ไปหรือยังล่ะครับ ?
(รุจิราพยักหน้า แล้วก็เดินออกไป อุกฤษตามออกไป ท่าทางไม่สู้จะร่าเริงนัก).

ภาพที่สอง

(เวลาเช้า โต๊ะตัวที่มีเอกสารรายงานการประชุม และวารสารต่างๆ วาง
อยู่ในภาพที่หนึ่ง บัดนี้กลายเป็นโต๊ะสำหรับรับประทานอาหารเช้า. มี
เครื่องชงกาแฟ ถ้วยชาม ฯลฯ จัดไว้สำหรับสองคน มีหนังสือพิมพ์
และจดหมายที่บุรุษไปรษณีย์นำมาส่งวางอยู่บนโต๊ะนี้ด้วย มีแจกันดอกไม้
สดวางอยู่ที่กลางโต๊ะนี้แห่งหนึ่ง กับที่โต๊ะเขียนหนังสืออีกแห่งหนึ่ง ที่โต๊ะ
เล็กมุมหนึ่ง มีภาชนะใส่อาหารตั้งอยู่บนเครื่องอุ่น เมื่อเปิดม่าน นาย
เศรษฐนันท์อยู่ที่โต๊ะรับประทานอาหารแล้ว. นั่งเก้าอี้ตัวที่อยู่ทางด้านขวา.
หยิบหนังสือพิมพ์ขึ้นดู ประวิตรกำลังคอยรับใช้อยู่ที่ด้านหลัง.)

- **เศรษฐ :**— วิตร, วันนี้มีอะไรกิน ?
- **ประวิตร :**— ข้าวต้มปลาครับ, ไข่ดาวกับไส้กรอก
- **เศรษฐ :**— ตักข้าวต้มมาเถิด. (ประวิตรตักข้าวต้มมาให้) ห้องกินข้าวเมื่อไรจะเสร็จกัน สักทีนะ? วิตร, รู้ไหม?
- **ประวิตร :**— ช่างทาสีบอกกว่าอีกสองวันครับ.
- **เศรษฐ :**— (ไม่สุงสิง) แล้วก็ همینดี ทนไม่ไหวไปอีกสาม—สี่วัน. ก็แปลว่าจะต้องกินข้าวที่นี้ต่อไปอีกเจ็ดวัน.
- **ประวิตร :**— ครับ.
- **เศรษฐ :**— ใครเอาดอกไม้มาไว้ที่โต๊ะนั้น? (ชี้มือไปที่โต๊ะเขียนหนังสือ)
- **ประวิตร :**— คุณท่านสั่งลีนจีให้นำมาวางไว้ครับ. ผมก็บอกแม่ลีนจีแล้วว่า ท่านไม่ต้อง การดอกไม้ที่โต๊ะเขียนหนังสือ. แต่เขาบอกว่าคุณท่านสั่งกำชับมาอย่างนั้น เขาไม่กล้าขัดคำสั่งครับ.
- **เศรษฐ :**— เอาเถอะ, วิตร, จะไปทำอะไรก็ไปเถอะ, ถ้าฉันต้องการอะไรฉันจะกด กระดิ่ง. (ประวิตรออกไป นายเศรษฐลุกขึ้นไปหยิบแจกันที่โต๊ะหนังสือ เอาไปวาง ที่โต๊ะเล็กที่มุมห้อง ช่างหม้อข้าวต้ม เพราะไม่มีที่อื่นดีกว่านั้น แล้วกลับมา รับประทานอาหารต่อไป ชงกาแฟรับประทาน. อีกครู่หนึ่ง รุจิราเข้ามา, แต่งตัว สวย, ทำทางกระปรี้กระเปร่า, รู้สึกว่าต้องการอะไรสักอย่างหนึ่ง.)
- **รุจิรา :**— (ร่าเริง) คุณรับประทานแล้วหรือคะ?
- **เศรษฐ :**— (ตาอยู่ที่หนังสือพิมพ์) ข้าวต้ม. เกือบเสร็จแล้ว.
- **รุจิรา :**— จิตต้องขอโทษ, ลงมาช้าไปหน่อยค่ะ.
- **เศรษฐ :**— อี, ยังงั้นหรือ? พี่ต้องกินก่อน, จะรีบไป.
(รุจิรา นั่งอึ้งอยู่, ทำทางเสียใจมากในการที่สามีของเธอเฉย ๆ อยู่. แต่ตัดสินใจที่จะไม่พูด. จึงเดินไปเปิดตู้หม้ออาหาร แล้วตักข้าวต้มมา รับประทาน. ชงกาแฟ และเริ่มรับประทาน. เธอแลเห็นจดหมายสอง— สามฉบับ, หยิบขึ้นดู แล้วเปิดซองออกอ่านเงิบ ๆ. รู้สึกว่าเธอไม่สู้จะ

พอใจนัก จึงเลิกอ่าน. รับประทานต่อไป ส่วนนายเศรษฐนั้นรับประทานข้าวต้มและอ่านหนังสือพิมพ์ด้วย. ไม่มองเธอเลย. รุจิราทนไม่ไหวจึงพูดขึ้น)

- รุจิรา :— คุณคะ.
- เศรษฐ :— (เหลียวดู) จ๊ะ ?
- รุจิรา :— วันนี้คุณไม่รู้สึกรักใจเป็นพิเศษหรือคะ ?
- เศรษฐ :— จะดีใจเป็นพิเศษทำไม ? วันนี้ก็เหมือนกับวันก่อนๆ.
- รุจิรา :— แต่วันนี้เป็นวันสำคัญนี่คะ.
- เศรษฐ :— สำคัญอย่างไร ?
- รุจิรา :— (เสียงดัง) สำคัญอย่างไร ? คุณเศรษฐ, คุณไม่ทราบหรือ ?
- เศรษฐ :— ทำไมจึงต้องส่งเสียงดังอย่างนั้น ?
- รุจิรา :— คุณไม่เห็นดอกไม้อะไรหรือคะ ?
- เศรษฐ :— เห็นแล้ว. และเห็นแจกันที่บนโต๊ะทำงานนั่นด้วย. ที่จำต้องโยกย้ายเอาไปตั้งไว้ที่โต๊ะโน้น เพราะไม่ชอบมีดอกไม้บนโต๊ะทำงาน.
- รุจิรา :— แต่เฉพาะวันนี้
- เศรษฐ :— วันนี้วันไหน ก็เหมือนกัน.
- รุจิรา :— จีเสียใจมากคะ, ที่ทำให้คุณไม่พอใจ. คุณก็ทราบอยู่แล้วว่าจีพยายามจะเอาใจคุณมากที่สุดที่จะทำได้, และ
- เศรษฐ :— และนั่นหรือเป็นเหตุที่ต้องตกแต่งห้องกินข้าวใหม่ จนเราต้องอพยพมากินในห้องนี้ ?
- รุจิรา :— ห้องกินข้าว ไม่น่าดูเลย, จนจีต้องอายเขา เวลาคุณเชิญเพื่อนฝูงจากสภา มาเลี้ยง. จีคิดว่าคุณคงพอใจที่จะได้ห้องที่ตกแต่งใหม่, เหมาะที่จะเป็นที่รับรองแขกของรัฐมนตรี. แต่ดูเหมือนจีจะทำไม่ถูกต้องอีกตามเคย.
- เศรษฐ :— น้องพูดราวกับว่าพี่คอยจ้องจับผิด. พี่พยายามสงบอารมณ์นี้จะบอกให้:

- จิรา :— โอ๊ย! คุณเศรษฐ อย่ายั่วให้ต้องเถียงกันในวันนี้เลยคะ.
- เศรษฐ :— ทำไมจึงคิดว่าวันนี้สำคัญนัก?
- จิรา :— นี่คุณจำไม่ได้จริงๆ หรือ?
- เศรษฐ :— พยายามรับว่านึกไม่ออก.
- จิรา :— เราแต่งงานกันครบปีวันนี้ยังงี้ละคะ.
- เศรษฐ :— งั้นหรือ? ขอโทษที พี่จำไม่ได้.
- จิรา :— จำไม่ได้! คุณนี่เหลือเกินจริงๆ เชียว!
- เศรษฐ :— น้องจีของพี่, น้องอย่าลืมว่า เราไม่ใช่เด็กๆ นะ.
- จิรา :— ไม่มีใครหาความว่าคุณยังเป็นเด็กชายดอกคะ.
- เศรษฐ :— มีเหตุผลอะไร ที่น้องจะต้องตื่นตื่นเป็นเด็กสมองใส, เพราะว่าวันนี้บังเอิญ เป็นวันที่เราแต่งงานครบปี?
- จิรา :— คุณคงจะเริ่มเสียใจว่าได้มาแต่งงานกับเด็กสมองใสอย่างจี.
- เศรษฐ :— อย่าพูดเป็นบ้าไปหน่อยเลย.
- จิรา :— อี! จีไม่เคยทำอะไรถูกเลย ในสายตาของคุณ. พูดอะไรไปก็ทำให้คุณไม่พอใจ.
- เศรษฐ :— นี่แน่ะน้อง, ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะทำงอนอย่างนั้น. มันไม่ช่วยให้ สถานการณ์ดีขึ้น. ทำไมน้องจึงไม่คิดว่าสามีเป็นนักการเมือง, และทำตัว ให้เป็นเมียของนักการเมืองให้ดีสักหน่อย? ถ้าน้องจะพยายามทำหน้าที่ ง่ายๆ แทนที่จะไม่ได้ความอยู่อย่างนี้, น้องก็จะช่วยพี่ได้มากกว่าเดี๋ยวนี, จริงๆ นะ.
- จิรา :— ถ้าคุณหมายความว่า จีจะต้องทำตัวเอาอย่างคุณวิไลละก็ คุณจะต้องเสียใจ ต่อไป, เพราะจีไม่ได้เกิดมาเป็นลูกสาวชานา จึงทำตามอย่างคุณวิไล ไม่ได้ตัวเอง. พยายามสักเท่าไรก็ทำไม่ได้. จีสู้คุณวิไลเรื่องหยาบๆ โดนๆ ไม่ได้ดอกคะ.
- เศรษฐ :— (สะเทือนใจ) ขออย่าให้เอาชื่อคุณวิไลมาพูดในการสนทนาของเราเลย.

- รุจิรา :— จีสงสัยว่าคุณจะชอบคนหยาบไล่นแบบนั้นมากกว่าภรรยาของคุณเอง.
- เศรษฐ :— (โกรธ) พุดมากเกินไปเสียแล้วละน้อง. ถ้าน้องอยากจะพุดเพื่อเจ้าเอง เอะ พี่ก็จะปล่อยให้พุดไปคนเดียว. พี่จะไปละ. (จะไป)
- รุจิรา :— เดียวก่อนคะ, คุณเศรษฐคะ, จีขอโทษ. จีสัญญาว่าจะเรียบร้อยคะ... วิชาฉลองกันสักหน่อยไม่ได้หรือคะ ?
- เศรษฐ :— พี่จะต้องไปประชุมสัมมนาพวกเหมืองแร่.
- รุจิรา :— แต่ก็คงจะเสร็จก่อนค่า. คำว่าวันนี้คุณก็คงว่าง. เราไปหาอะไรรับประทานกันข้างนอก แล้วไปดูหนังไม่ได้หรือคะ ?
- เศรษฐ :— ถ้าวางกิตินะซี. พี่เกรงว่าจะต้องไปที่ทำเนียบ.
- รุจิรา :— ถ้ามีประชุม คุณก็ลาการประชุมสักครั้งไม่ได้หรือคะ ?
- เศรษฐ :— ลาไม่ได้. จริง ๆ. อย่างยุ่งมากไปเลย.
- รุจิรา :— (เคียด) จีว่าคุณจะลาก็ได้ แต่คุณไม่อยากจะลา.
- เศรษฐ :— ถ้าน้องอยากจะรู้ความจริง, ก็ถูกแล้ว, พี่ไม่อยากจะลา. อย่างน้อยก็ไม่ใช่ระยะนี้. (รำคาญ) น้องไม่เข้าใจบ้างดอกหรือ ว่าพี่ต้องสร้างฐานะของพี่ให้มั่นคง ทำตัวของพี่ให้สำคัญ ขาดไม่ได้ เป็นที่พึ่งของการทำงาน ก่อนที่พี่จะมีอำนาจทำอะไร ๆ ได้ตามใจทุกอย่าง. น้องจะรอสักหน่อยไม่ได้หรือ... รอ... รอกันเรื่อยไป. คุณบอกได้หรือคะว่าจะให้รอนานสักเท่าไร ? และถึงแม้ว่าคุณจะได้สร้างฐานะจนได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแล้ว... คุณ จะหยุดอยู่แค่นั้นละหรือ ? คุณจะไม่ตะเกียกตะกายอยากจะเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปหรือ ?
- เศรษฐ :— ถ้าลมดี พี่ก็อยากจะลองดู, ไม่ปิดบังอะไร,
- รุจิรา :— และเมื่อถึงเวลาคุณจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี จีก็คงจะหนังเหี่ยว, ไม่ดี การสนุกรสนานที่ไหนแล้ว. โอ้, คุณเศรษฐคะ, ไม่ไหวดอกคะ.
- เศรษฐ :— (เฉย ๆ) พี่เสียใจ. (ดูนาฬิกาข้อมือ) พี่จะต้องไปละ (เดินไปทางประตู)
- รุจิรา :— คุณจะกลับมารับประทานกลางวันไหม ?

- เศรษฐ :— มาไม่ได้ดอก___ พี่จะพยายามมากินข้าวเย็น. แต่ก็สัญญาเด็ดขาดไม่ได้
ดอกนะ.
- รุจิรา :— (แกล้งพูด) โอ๊ย ! อย่ามาเลยคะ. อย่าทำงานมาสักวินาทีเดียว, การงาน
สำคัญ ๆ ของคุณจะเสียไป.
- เศรษฐ :— อย่างไร ๆ พี่ก็จะไม่มาก่อนงานเสร็จ. แม้แต่จะมหาคนสวย ๆ อย่างน้อง.
พี่ไปละนะ. (ออกไป)
- (รุจิรามองตามไปครู่หนึ่ง แล้วกลับไปที่โต๊ะอาหาร, หยิบจดหมายฉบับ
หนึ่งออกมาอ่านซ้ำ แล้วไปยกหูโทรศัพท์ที่โต๊ะเขียนหนังสือ. จดหมาย
ในมือหลุดมือตกลงไปอยู่บนโต๊ะโดยบังเอิญ.)
- รุจิรา :— (ต่อโทรศัพท์แล้วพูด) ฮัลโหล... อุกฤษไช้ไหม ?... จะ... ได้แล้ว... อ่านแล้ว...
ให้คนมาส่งหรือไม่เห็นมีดวงตราไปรษณีย์... เข้าใจแล้ว... ว่าไงนะ ? จะให้
ทบทวนเพื่อความแน่นอน... จะตายละ... ก็ได้... ฟังนะ ไม่ถูกให้บอก...
จะ... จะ... ให้ออกจากบ้านเดินไปก่อน... แล้วหารถแท็กซี่... อะไรนะ... เข้าใจ
... เข้าใจแล้ว... ไม่ให้เรียกแท็กซี่มาที่บ้าน... เออ... แล้วให้ขึ้นแท็กซี่ไป...
ตรงไปหัวลำโพง... แล้วมองหาคุณ... แน่ซี... ตกลงทุกอย่าง... ฉันทนอยู่
อย่างนี้ ถึงที่สุดแล้ว, วันนี้เขาทารุณกับฉันมาก. รถสีโมงหรือ ? ... สีบ
นาฬิกา ถูกละ... ทันชีน่า... เดี่ยวเดี๋ยวก็ถึง... ฮือ... กระเป๋าหนังเล็ก ๆ ไบ
เดี๋ยวจะ. คุณจะรออยู่ที่ตรงไหนละ ? ... ดี... ดี... ที่หน้าร้านขายหนังสือพิมพ์
... เข้าใจแล้ว... จะ... จะ. (วางหูโทรศัพท์ แล้วกดกริ่งเรียกคนใช้นายประวิตร
เข้ามา.) ท่านไปแล้วหรือ ?
- ประวิตร :— ไปแล้วครับ.
- รุจิรา :— ดีแล้ว... เก็บโต๊ะนี้ซี... วันนี้กลางวันฉันจะไปกินข้าวข้างนอกนะ.
- ประวิตร :— ครับผม.
- รุจิรา :— คุณเศรษฐก็คงไม่มาตอนกลางวันดอก. แต่ถ้าบังเอิญกลับมา บอกท่านด้วย
ว่าฉันไปเยี่ยมไข้ที่โรงพยาบาล และยังไม่รู้ว่าจะกลับเมื่อไร... เข้าใจนะจ๊ะ.

- ประวิตร :- ครับผม.
(รุจิวออกไป. ประวิตรดูตามไปครู่หนึ่ง, สันตริยะแสดงความวิตกกังวลแล้วจึงมา
เก็บถ้วยชาที่โต๊ะอาหาร อีกครู่หนึ่งสาวใช้ชื้อลินจีถือถาดเข้ามาเพื่อช่วยเก็บ
ถ้วยชา)
- ลินจี :- พี่วิตร, ตามหน่อยเถอะ วันนี้เกิดเรื่องอะไร ?
- ประวิตร :- ตามถึงไครล่ะ ?
- ลินจี :- ก็ท่านกับคุณนะซี.
- ประวิตร :- ทำไมล่ะ ?
- ลินจี :- คนละหนุบคนละหนับ ไม่ใช่ร้อ ?
- ประวิตร :- เออ, แม้จ้เนี, พูดถึงท่านกับคุณ ต้องใช้ถ้อยคำให้มันเรียบร้อยหน่อยซี.
- ลินจี :- จันไม่ค่อยจะสบายใจเลย, พี่วิตร, จริง ๆ น้า. จันนะคิดว่าพ่อหนุ่มน้อย
อุกฤษนั้นแหละเป็นต้นเหตุ.
- ประวิตร :- (รีบพูด) อย่างนะ, อย่าพูดไป แม่ตัวดี. มันเรื่องของตัวเมื่อไหร่ ?
- ลินจี :- พี่วิตรห้าม จันก็ต้องเชื่อ. (นั่งก้มไปครู่หนึ่ง แล้วลินจีก็อดพูดไม่ได้) พี่วิตร,
รู้หรือเปล่าละ ว่าคุณกำลังจัดของลงกระเป๋าค่ะ ?
- ประวิตร :- (ตกใจหลุดปากออกมา) ทา! อะไรนะ ? (แล้วก็ยังไว้ได้ กลับพูดกับลินจีตาม
แบบเดิม) อย่าเสียเวลาพูดเรื่องไม่เป็นเรื่องเลย. เอ้า, ยกถาดนี้ไปซี (ลินจี
ยกถาดออกจากห้องไป. ประวิตรก็ของเดินตามออกไป. ท่าทางกังวลมากอยู่.)

ภาพที่สาม

(เป็นเวลาค่ำอีกวาระหนึ่ง. ไฟในห้องเปิดอยู่ ยกเว้นโคมตั้งบนโต๊ะเขียน
หนังสือ. สภาพของห้องเหมือนในภาพที่หนึ่ง, ยกเว้นแจกันดอกไม้. เมื่อ
เปิดม่าน นายเศรษฐเดินเข้ามา, ท่าทางต้องการกระทำอะไรสักอย่าง
หนึ่ง. ในมือมีหีบขนาดย่อม ซึ่งคงจะเป็นหีบเครื่องเพชร. สายสร้อย

หรืออะไรสักอย่างหนึ่ง. นายเศรษฐราชวงที่บนนั้นไว้บนโต๊ะทางซ้าย, แล้วไปกดกระดิ่งเรียกคนใช้. (ประวิตรเข้ามา)

เศรษฐ :- คุณจะกลับเมื่อไร ? รู้ไหม ?

ประวิตร :- ไม่ได้สั่งไว้ขอรับ. ไม่ได้สั่งว่าจะกลับเมื่อไร แต่เห็นพูดว่าคงจะดีก.

เศรษฐ :- ถ้ากลับมาเมื่อไร บอกด้วยนะว่าฉันอยู่ที่นี้.

ประวิตร :- ครับผม. (กำลังจะไป แต่คิดอะไรขึ้นมา จึงกลับมาพูดตะกุกตะกัก.) ขอรับ-ประทานโทษเกิดครับ, ผมควรจะเรียนเรื่องที่ท่านควรจะทราบ, เรื่องที่เกิดขึ้นตั้งแต่ท่านไปทำงานเมื่อเช้านี้.

เศรษฐ :- อะไรกันล่ะ ?

ประวิตร :- คุณท่านขอรับผม. คุณท่านไปธุระข้างนอก, แต่คุณออกจะลืกลับขอรับผม.

เศรษฐ :- เอ๊ะ! อะไรลืกลับ ? ก็คุณบอกนายวิตรไว้ไม่ใช่หรือว่าจะไปไหน ?

ประวิตร :- บอกขอรับ. บอกว่าจะไปเยี่ยมไข้ที่โรงพยาบาล แต่ก็ไม่ทราบว่าโรงพยาบาลไหน, แล้วจะไปที่ไหนอีก.

เศรษฐ :- ก็ไม่เห็นจำเป็นอะไรที่จะต้องแจ้งรายละเอียดทุกอย่าง,

ประวิตร :- ขอรับ. แต่ตามปกติคุณท่านมักจะให้ผมไปเรียกแท็กซี่มา. แต่คราวนี้ท่านเดินไป, ถือกระเป๋าเสื้อผ้าไปด้วย.

เศรษฐ :- นั้นนะหรือที่ลืกลับ ?

ประวิตร :- ขอรับผม.

เศรษฐ :- ฉันไม่เห็นลืกลับอะไร. แต่มาบอกก็ขบใจละ. จะไปทำอะไรก็ไปเถอะ.

ประวิตร :- ครับผม. (ออกไป)

(นายเศรษฐแสดงอาการเฉย ๆ เป็นทองไม่รู้ร้อนต่อหน้าคนใช้ แต่เมื่อ นายประวิตรออกไปแล้วกลับแสดงอาการไม่สบายใจอย่างยิ่ง, ยืนเหม่อ อยู่ครู่หนึ่ง, แล้วก็ไปที่โต๊ะเขียนหนังสือ, เปิดไฟคอมดั่ง แล้วนั่งลง, เริ่ม หยิบโน้ตหยิบนี้โดยไม่มีจุดหมาย แล้วก็พบจดหมายที่รุจราทิ้งไว้โดย

บังเอิญเมื่อตอนเช้า. ที่แรกนายเศรษฐกรก็ได้สนใจมาก, แต่ข้อความ
บางตอนสะกิดใจ จึงต้องอ่านจนจบ. ท่าทางและหน้าตาแสดงว่าตกใจ
และเคืองแค้นอย่างถึงขนาด. พออ่านจบแล้วก็นั่งตาลอย คล้ายกับถูก
เวทมนตร์เป็นครู่ใหญ่. แล้วก็ยกมือทั้งสองข้างขึ้นกุมศีรษะ ชบลงบน
โต๊ะเขียนหนังสือนั่น. อีกครู่หนึ่งนายประวิตรเข้ามา.)

ประวิตร :- ท่านขอรับ.

เศรษฐ :- (ตกใจ เหยหน้าขึ้น) อะไร ?

ประวิตร :- คุณท่านกลับมาแล้วขอรับ. ผมเรียนท่านว่าท่านอยู่ที่นี้. คุณท่านบอกว่า
ท่านจะขึ้นไปข้างบนก่อน แล้วจะลงมา

เศรษฐ :- (ดูสบายใจขึ้นบ้าง) ขอบใจละ

(ประวิตรออกไป นายเศรษฐกรรีบลุกขึ้น ไปเลือกหาวารสารได้ฉบับหนึ่ง
แล้วไปนั่งอ่านที่เก้าอี้หวม, พยายามสงบอารมณ์. ทำท่าให้เป็นปกติ
อีกครู่หนึ่งรุจิราเข้ามา. ดูท่าทางเธอไม่ค่อยจะเป็นปกติ แต่ก็พยายาม
ซ่อนความรู้สึกไว้เหมือนกัน)

เศรษฐ :- (ลุกขึ้นยืน) กลับมาแล้วหรือจ๊ะ ? (ตรงเข้าไปจับพิตเธอที่หนึ่ง) ออกไปข้างนอก
ทั้งวัน เหนื่อยละซี

รุจิรา :- ค่ะ

เศรษฐ :- พุทโร เอ๊ย...คนไข้ของน้องเป็นอย่างไรบ้าง ?

รุจิรา :- ไม่เป็นไร...เออ...พูดกันเรื่องคุณดีกว่าค่ะ... จี้อยากจะทราบว่าคุณไปทำ
อะไรมา

เศรษฐ :- เรื่องการบ้านการเมืองน่าเบื่อ, น้องยังจะอยากฟังหรือ ?

รุจิรา :- อยากซีคะ จี้อยากให้คุณสอนเรื่องการเมืองบ้าง, จี้อาจได้เข้าใจและสนใจ
ในงานของคุณ

เศรษฐ :- จริงหรือ, น้องรักของพี่ ?

- จิรา :-** จริงค่ะ, จีไปไตร่ตรองดู—ตามที่คุณพูดเมื่อคืนนี้ และเมื่อเช้านี้, จีรู้ตัวว่าจีผิดไป ที่ไม่ได้พยายามเข้าใจและเห็นใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของคุณ จีคิดตกแล้วค่ะ ตั้งแต่บัดนี้ไปจีจะเป็นคนคอยช่วยคอยสนับสนุน, ถ้าคุณจะอนุญาต
- เศรษฐ :-** อะไรจะต้องขออนุญาต? น้องยังไม่รู้อีกหรือว่าตามที่น้องพูดมานั้น เป็นสิ่งที่พี่ปรารถนายิ่งนัก ตั้งแต่เราแต่งงานกันมา? (จูมมีอริจราไปนั่งที่เก้าอี้ยาวด้วยกัน) และตัวพี่เอง พี่ก็จะปฏิบัติ
- จิรา :-** ปฏิบัติ! ปฏิบัติอย่างไรคะ?
- เศรษฐ :-** พี่จะพยายามไปไหน ๆ กับน้องบ่อยขึ้น
- จิรา :-** แต่คุณงานมาก, คุณไม่มีเวลานี้คะ
- เศรษฐ :-** (ยิ้มอย่างเหี้ยม) มิซีจ๊ะ ตั้งแต่บัดนี้ พี่จะมีเวลามากที่จะอยู่กับน้อง พุดง่าย ๆ ก็คือ พี่ได้ยื่นใบลาออกแล้ว
- จิรา :-** ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือคะ? คุณเศรษฐ, คุณทำอะไรนะ? คุณกำลังทำงานมีชื่อเสียงไม่ใช่หรือคะ?
- เศรษฐ :-** เหตุการณ์บางอย่างทำให้พี่ไม่สามารถที่จะร่วมงานอยู่ในกระทรวงของสามีคุณวิไลได้
- จิรา :-** เหตุการณ์สำคัญอะไร? บอกจีได้ไหมคะ? หรือว่าเป็นความลับของทางราชการ?
- เศรษฐ :-** ไม่ใช่ความลับของทางราชการอย่างแน่นอน พี่จะบอกให้อย่างย่อที่สุด ที่งานเมื่อคืนนี้ คุณวิไลพูดกระทบกระเทียบน้อง ซึ่งพี่ทนไม่ได้
- จิรา :-** กระทบกระเทียบจี?
- เศรษฐ :-** จ๊ะ, กระทบกระเทียบน้องรักของพี่ อย่าให้พี่พูดออกมาเลยว่าเขาพูดว่าอะไร พี่ตอบสวนไปทันทีว่า ที่พูดมานั้นเป็นการกล่าวเท็จ ใส่ความกันตรง ๆ

- รุจิรา :— โช้, คุณเศรษฐ, คุณไม่ควรจะไปโต้ตอบ
- เศรษฐ :— พี่จะไม่ยอมให้ใครกล่าวเสียดสีเมียของพี่, ไม่ว่าจะป็นภรรยา นายของพี่ หรือใคร ๆ ก็ตาม พี่จึงโต้ตอบได้ไปอย่างทันควัน คุณวิไลเดือดมาก, ตวาดใส่หน้าพี่คล้ายกับนางยักษ์, บอกว่าจะเล่นงานพี่ให้จงได้, ให้พี่ระวังตัวให้ดี แล้วแม่ยักษ์ขมุขก็เล่นงานพี่จริง ๆ
- รุจิรา :— แต่คุณวิไลจะทำอะไรคุณได้, ไม่ได้มีตำแหน่งหน้าที่, ไม่มีอำนาจ
- เศรษฐ :— (หัวเราะอย่างแค้น) คุณวิไลมีอำนาจเหนือสามีนะซี แน่ละ จะต้องหาเหตุอะไรสักอย่างหนึ่งจึงจะตั้งเรื่องขึ้นได้, และท่าน ร.ม.ว. หาได้บ่ายวันนี้เอง ทว่าพี่ดำเนินการประชุมสัมมนาพวกเหมืองแร่เลอะเทอะ, จนจะต้องเสียเวลาสัปดาห์หนึ่งเพื่อแก้ไข และยังมีอะไร ๆ ที่ชุดเอามาพะยะสมยะเส ไม่ได้นำฟังอีกเยอะแยะ จบลงด้วยทำให้พี่เข้าใจว่า ต้องการแก้ชื่อของพี่ในกระทรวงทรัพยากรแห่งชาติสำหรับผู้อื่น
- รุจิรา :— (โกรธมาก) แหม! ทำไมเลวทรามอย่างนั้น? คุณควรจะต้องไปร้องทุกข์ต่อท่านนายก
- เศรษฐ :— พี่พบท่านนายกแล้ว, แต่ท่าน ร.ม.ว. ก็ไปพบท่านเหมือนกัน พี่ทราบล่วงหน้าว่าผลจะเป็นอย่างไร ท่านนายกไม่กล้าขัดใจท่าน ร.ม.ว. ซึงพี่ดอ, เพราะว่าพรรค “ปฏิบัตินิยม” ช่วยคณะรัฐบาลให้มีเสียงข้างมากในสภา ท่านไม่อยากจะให้พรรค “ปฏิบัตินิยม” ต้องกระทบกระเทือน ยอมปล่อยให้คนของท่านหลุดไปคนหนึ่งยังจะดีกว่า ท่านเรียกพี่ไปกระซิบว่าให้พี่ยื่นใบลาออก; พุดเปรย ๆ ต่อไปว่าจะหางานอื่นให้
- รุจิรา :— เรื่องบ้าที่สุดเลยคะ
- เศรษฐ :— ไม่ใช่เรื่องบ้าดอกน้อง.....เรื่องพรรคการเมืองนะ, การเมืองนี่ก็เล่นกันแบบนี้แหละ
- รุจิรา :— คุณจะคงอยู่ในพรรครัฐบาลทำไม? กลับไปเข้าพรรค “รัฐธรรมนูญ” อีกรึก็ได้

- เศรษฐ :— (หัวเราะอย่างเหี้ยๆ) กระโดดไปกระโดดมา อย่างนั้นไม่ได้ดกน่อง
- รุจิรา :— แล้วคุณจะทำอย่างไร ?
- เศรษฐ :— พี่ก็ยังเป็นผู้แทนราษฎร พี่จะมีเวลาอยู่กับน้องมากขึ้น ได้ไปไหนมาไหนกันมากกว่าแต่ก่อน
- รุจิรา :— แต่จ๊อยอยากให้สามีของจ๊อยเป็นคนสำคัญเป็นรัฐบุรุษ เป็นคนที่คนเขายกย่องสรรเสริญ
- เศรษฐ :— (หัวเราะ) เอ! น้องนี่เองเป็นนักการเมืองด้วย! แต่อย่าพูดเรื่องการเมืองเลยวันนี้ (ลุกขึ้นไปหยิบหีบเล็กที่วางไว้บนโต๊ะ และยื่นให้รุจิรา) เตาชี้ว่านี่อะไร!
- รุจิรา :— โอ๊ะ, คุณเศรษฐ, อย่าให้จิตใจเต้นเลยล่ะ อะไรคะ? (นายเศรษฐเปิดหีบให้ดู มีจี้เพชร ห้อยสายสร้อยทองสายเล็กๆ) โอ้โฮ! คุณให้จี้หรือคะ?
- เศรษฐ :— ถ้าไม่ให้ น้องจ๊อยของพี่ จะให้ใครล่ะ? พี่เองก็ไม่ใช้ของอย่างนี้
- รุจิรา :— (หันไปยืนตรงหน้านายเศรษฐ) คุณนี่แหละ ฟุ่มเฟือยจริงๆ เทียว (รับหีบสายสร้อยมา) ให้จี้ใส่เดี๋ยวนั้นนะคะ...เป็นที่ระลึก...
- เศรษฐ :— เป็นที่ระลึกวันครบรอบปีแต่งงานของเรา มาจะใส่ให้ (รุจิราคุกเข่าลงให้นายเศรษฐสวมสร้อยคอให้. พอเสร็จแล้วนายเศรษฐก้มลงจูมพิตที่คอ)
- รุจิรา :— (ดีใจสะอื้น) คุณเศรษฐ, คุณยังไม่ทราบว่ามีของขวัญอะไร (ขบหน้าอยู่ที่ตักของสามี)
- เศรษฐ :— อย่า...อย่า...น้องจ๊อยไม่ได้ของขวัญเลย พี่ไม่ยอมให้ใครตำหนิจ๊อย แม้แต่ตัวจ๊อยเอง
- รุจิรา :— แต่คุณยังไม่ทราบ
- เศรษฐ :— (พูดซ้ำๆ) บางทีพี่ก็จะทราบบ้างกระมัง คือทราบว่ามีคนยั่วน้องให้ไปในทางชั่ว ส่วนตัวน้องนั้นบังเอิญเผลอทิ้งจดหมายของนายอุกฤษไว้บนโต๊ะ
- รุจิรา :— (กระโดดโหรง) จะตายละ! ถ้าอย่างนั้นคุณก็ทราบ

เศรษฐ :- ทราบว่าเจ้าหม้ออุกฤษนั้นพยายามจะพาน้องไปสู่ นรก แต่ก็ทราบว่าน้อง
ของพี่ชดชื่น, มิฉะนั้นน้องจะกลับมาทำไม พี่พอใจแล้ว

รุจิรา :- แต่คุณก็ต้องทราบเรื่องทั้งหมด (นายเศรษฐบอกมือห้าม) คุณอย่าห้ามจ๊ะ
จี้ต้องเปิดเผยให้หมด มิฉะนั้นก็จะกลุ้มใจตาย จี้หนีไปกับเขาจริงค่ะ, แต่
คุณพระคุณเจ้าเข้ามาช่วยชดขวางไว้ เมื่อเช้าจี้ออกจากบ้านหาแท็กซี่เสีย
เกือบตายกว่าจะได้ ได้แล้วก็ไปติดจราจรคับคั่งอยู่กลางถนนเป็นนาน ไปถึง
หัวลำโพง รถเที่ยว 10.00 นาฬิกาออกไปเสียแล้ว อุกฤษโกรธจี้มาก
แต่พอพูดกันหน่อย แล้วก็ไปเช่ารถยนต์ได้คันหนึ่งค่ะ แล้วเราก็ให้
เจ้ารถคันนั้นก็เล่นซ้ำเป็นเต่า อุกฤษหงุดหงิดมาก จะให้เร็วทันใจ
แลกที่นั่งกับคนขับ เข้าไปถือพวงมาลัยเอง ถึงสี่แยกแห่งหนึ่งเกือบจะ
สระบุรีอยู่แล้ว, รถคันหนึ่งแล่นพุ่งออกมาจากถนนซอย อุกฤษหลบเพื่อ
ไม่ให้ชนกัน, รถของเราจึงไถลลงไปนอนแอ้งแม้งอยู่ในคู ตัวอุกฤษเอ
กระเด็นเข้าไปอยู่ในพุ่มไม้ พอคลานตัวมเตี้ยมออกมา คนขับก็จัดการยก
เรื่องรถได้, ไม่เสียหายอะไรมากนัก

เศรษฐ :- แต่หนุ่มอุกฤษพุ่งเข้าไปนอนอยู่ในพุ่มไม้ เสียโฉมไปบ้างกระมัง ?

รุจิรา :- ค่ะ, หน้าตาเป็นร้วรอย, เสื้อขาดหลายแห่ง จี้อัดขันไม่ได้ หัวเราะออก
เขาก็โกรธใหญ่ ว่าจี้เสียๆ หายๆ จี้ก็เถียงว่าไม่ใช่ความผิดของจี้; เขายัง
โกรธ เขาว่าไม่อยากเห็นหน้าจี้อีกเลยในชีวิตนี้ แล้วเขาก็เดินดุ่มๆ
เมืองสระบุรีไปทิ้งจี้ไว้กลางถนน

เศรษฐ :- ระยำมาก !

รุจิรา :- คุณเศรษฐคะ, จี้ไม่เสียใจเลยที่จะไม่ได้พบเขาอีก, จริงนะค่ะ เวลานั้น
จี้หวัดจัดค่ะ, เลยเวลาอาหารกลางวัน จนบ่นมากแล้ว ซ้ำข้าว
รับประทานเพียงนิดเดียว จี้จึงขึ้นรถเข้าไปในเมืองเข้าไปรับประทาน
ร้านอาหารเล็กๆ, เจียบดี, แล้วมีเวลานั่งคิด จี้ตัดสินใจมาหาคุณ
คุณดุด่า ทำโทษ เรื่องก็เท่านั้นเองค่ะ ทำโทษจี้ช้ค่ะ

- เศรษฐ :- พี่ไม่ด่าทำโทษอย่างใดทั้งสิ้น พี่จะช่วยให้น้องของพี่ลืมเรื่องต่างๆ ที่ผ่าน
ไปแล้ว, ซึ่งเราสองคนต่างก็ผิดพลาดไปคนละเล็กคนละน้อย เราจะเริ่มชีวิต
ใหม่ที่ขาวสะอาดและสดชื่นนะจ๊ะ
- รุจิรา :- คุณของจิตที่เหลือเกิน, กรุณาต่อใจ
- เศรษฐ :- ไม่อย่างงั้นดอก, พี่เพิ่งแต่ตื่นขึ้นจากความฝัน.....ความฝันที่ครอบคลุม
ไปด้วยความทะเยอทะยานทางการเมือง ทำให้แลไม่เห็นความรัก แต่พี่ตื่น
แล้ว และจะคอยระวังไม่ให้การเมืองมาเบียดบังความรักอีกต่อไป วันนี้
เป็นวันที่เราจะเริ่มชีวิตใหม่ไม่ใช่หรือ ?
- รุจิรา :- จริงค่ะ จริงค่ะ คุณเศรษฐ วันนี้เป็นวันที่ และเราจะได้มีชีวิตที่มี
ความสุข นะคะ
- เศรษฐ :- ยอดรักของพี่ (กอดและจูมพิตอย่างดุจดั่ง)

ธรรมะกับการเมือง

-11-

วันโค้ง 25 ก.ย. 1979

โดย พุทธทาสภิกขุ

ปัญหาเฉพาะหน้าของมนุษย์ยุคปัจจุบัน

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย.

การบรรยายประจำวันเสาร์ ในภาคอาสาฬหบูชา เป็นครั้งที่ 11 ในวันนี้ เป็นวันสุดท้ายของการบรรยายภาคนี้; เป็นการสมควร ที่เราจะพูดเป็นการสรุปความเรื่องต่าง ๆ ที่ได้พูดมาแล้วทุกคราวด้วย. และควรจะพูดเป็นเรื่องสุดท้าย ในฐานะที่มันเป็นเรื่องแปลกออกไป หรือลึกไปกว่าจากที่ได้พูดมาแล้ว

ดังนั้นในวันนี้จะได้พูดถึงปัญหาพิเศษ เป็นปัญหาเฉพาะหน้าของมนุษย์ยุคปัจจุบัน ที่เกี่ยวเนื่องกับการเมือง. นั่นก็คือปัญหาพลโลกเพิ่มขึ้นโดยเร็ว.

ดังนั้นในวันนี้จะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า ปัญหาเฉพาะหน้าของมนุษย์ยุคปัจจุบัน ซึ่งเล็งถึงการที่คนในโลกเพิ่มขึ้นมากเร็ว จนเป็นปัญหา.

ที่แล้วมาของการบรรยาย 10 ครั้ง ได้พูดถึงเรื่องสิ่งที่เรียกว่าการเมืองและให้แง่มุมที่ต่าง ๆ กัน โดยให้หัวข้อใหญ่ทั้งหมดว่า ธรรมะกับการเมือง. ข้อนี้ก็เพื่อจะยืนยันข้อเท็จจริง ที่เราต้องการจะยืนยัน ว่าธรรมะกับการเมืองเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ จะต้องเกี่ยวข้องกันอยู่ ในทางบวกหรือในทางลบก็ตาม. แต่เราถือว่า เป็นสิ่งที่ต้องเกี่ยว

LIERT

ชองกัน; ถ้าทำถูกวิธีของธรรมะการเมืองก็ดีไป, ถ้าทำไม่ถูกวิธีของธรรมะ การเมืองก็เป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุดในบรรดาสิ่งทั้งหลาย: คือการตั้งหน้าตั้งตาล้างผลาญกันนั่นเอง เป็นการทำลายล้างกันโดยอ้อมหรือเจียบ ๆ ก็เรียกว่าการเมือง. พอมันเดือดขึ้นมาถึงที่สุดก็กลายเป็นสงคราม; เพราะฉะนั้นสงคราม ก็คือผลของการเมือง ที่ควบคุมไว้ไม่ได้, เป็นการเมืองเลวทราม เป็นการเมืองเลวร้าย แล้วแต่จะเรียก ที่ควบคุมมันไม่ได้; แล้วมันก็ออกมาเป็นสงคราม. นี่ธรรมะกับการเมือง มันมีอยู่อย่างเกี่ยวข้องกัน.

ในการบรรยายครั้งถัดมาอีก เราก็ยืนยันเสียเลยว่า การเมืองนั้นคือธรรมะ; พวกนักการเมืองสมัยนี้ เขาก็ว่าบ้า หลับตาพูด หรืออะไรทำนองนั้น. เขาก็พูดไปได้ตามใจเขา และเราก็ไม่ได้มีความตั้งใจ ที่จะมาเถียงกันหรือมาทะเลาะกัน; เพียงแต่เราบอกให้รู้ แล้วก็ยืนยันว่าต้องเป็นอย่างนี้. การเมืองนั้นคือธรรมะ ในฐานะที่เป็นศีลธรรม ที่ทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง; โลกก็จะมีการเมือง ซึ่งเป็นการจัดโลกนี้ ให้อยู่กันอย่างผาสุก โดยไม่ต้องใช้อาชญา คือไม่ต้องทำสงคราม. การเมืองก็กลายเป็นเครื่องทำให้เกิดความสงบสุข; เป็นหน้าที่ของมนุษย์จะต้องทำ, หรือเรียกได้ว่าเป็นศีลธรรมอันหนึ่ง ที่มนุษย์จะต้องประพฤติ คือช่วยกันและกัน ให้อยู่ด้วยกันและกัน อย่างเป็นผาสุก.

การเมืองคือธรรมะ เป็นของแปลกหูเกินไป สำหรับนักการเมืองสมัยนี้

ที่นี่เรายังเตลิดเปิดเปิง; ใช้คำว่า “เตลิดเปิดเปิง” เพราะมันไม่เหมือนเขา จนเรามองเห็นว่ามันเตลิดเปิดเปิง, จนถึงกับพูดว่า พระเจ้าคือยอดสุดของนักการเมือง. พระเจ้าในความหมายที่เรารู้จักกันทั่ว ๆ ไปนี่แหละเป็นยอดสุดของนักการเมือง; เพราะพระเจ้านี่เป็นผู้จัดโลกโดยทุกอย่างทุกประการ ในทางให้เจริญก็ได้ ในเมื่อมนุษย์จะเชื่อฟัง; เมื่อมนุษย์ดีดั่งก็จัดให้สมกับความดีดั่งของมนุษย์. ทั้งหมดนี้เป็นไปอย่างยุติธรรมที่สุด แล้วพระเจ้านี่เที่ยงตรงที่สุดด้วยเหมือนกัน.

นี่เราก็พูดต่อไปให้เข้าใจว่า นักการเมืองทุกคน ต้องสังกัดอยู่กับพระเจ้า คือการพพระเจ้า นับถือพระเจ้า; จัดการเมืองให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของพระเจ้า ในฝ่ายที่จะให้เกิดความสงบสุข. คงไม่มีนักการเมืองคนไหนแห่งโลกปัจจุบัน ยอมรับข้อแนะนำนี้

ก็ได้; คือเขาไม่ยอมสังกัดอยู่กับพระเจ้า เพราะว่าเขาสังกัดอยู่กับกิเลสหรือซาตาน ซึ่งเขาก็
ผู้ขัดขวางพระเจ้าอยู่ตลอดเวลา.

ถ้าเขาจะมองให้ลึก เขาก็อาจจะเปลี่ยนความคิดได้บ้าง ดังนั้นเราก็พูดถึง ธรรมะ
ที่เหมาะสมสำหรับนักการเมือง ให้เขาฟังเสียเลย ในการบรรยายครั้งที่ 5

ในการบรรยายครั้งที่ 6 ก็พูดให้ชัดไปกว่านั้นอีกว่า ระบบการเมืองของพวก
พุทธบริษัทนั้น ควรจะเป็นอย่างไร. พุทธบริษัทก็หมายถึงผู้ที่ปฏิบัติธรรมในพระพุทธ
ศาสนา. พุทธบริษัทมีอะไรเป็นของตนอย่างไร; ถ้าเขาเลือกกรรมการเมือง เขาจะเลือก
อย่างไร; หรือว่า ถ้าจะเป็นการเมืองระบบของพุทธบริษัทนั้น จะต้องจัดกันอย่างไร; อย่าง
นี้เป็นต้น

ในการบรรยายครั้งที่ 7 พูดเป็นการทำทายว่า ถ้ามีธรรมะก็ไม่ต้องมีระบบการ
เมือง, เอ้า, ลองฟังดูให้ดีนะ ถ้าโลกนี้มีธรรมะ ก็ไม่ต้องมีระบบการเมือง ให้มันยัง
ให้มันเสียเวลา; ยิ่งกว่านั้นมันก็เป็นการทำทายหรือการคำอยู่แล้วในตัว ว่าคนในโลกนี้
ไม่มีธรรมะ มันเลยเกินไปมันไม่มีธรรมะ. มันจึงต้องมีระบบการเมือง มากอดควบคุม
บังคับ; แล้วก็เป็นไปไม่ได้ เพราะว่าทุกคนก็เล่นตลกอยู่กับการบังคับ จะเป็นกฎหมายก็
ดี กฎเกณฑ์อะไรระหว่างชาติกฎบัตรอะไรก็ตามนี้ มันก็ถูกเล่นตลกทั้งนั้น. มันก็ยังไม่
ธรรมะ ก็มีการยุ่งเหยิงขึ้น ในระบบการเมืองทั้งหมดทั้งสิ้น

ทีนี้ ในครั้งที่ 8 นั้น พิจารณากันถึงข้อที่ว่า มีวิธีการอย่างไรหรือจะทำอย่างไร
บ้าง ที่จะทำให้มนุษย์เรานี้ ยอมรับการเมืองระบบที่เป็นธรรมะ, หรือธรรมะที่เป็นการ
เมือง. นี้ก็แสดงอยู่แล้วว่าลำบากมาก ที่จะให้คนในโลกปัจจุบันนี้ ถือเอาธรรมะหรือ
ศาสนา เป็นแกนของระบบการเมือง; เขาทั้งศาสนากันหมดแล้ว หรืออย่างที่มีอยู่ ก็มี
พอสักแต่ปากว่าบ้าง พอเป็นประเพณีบ้าง.

ฉะนั้นก็เลยต้องพูดกันว่า ระบบศาสนานั้นมันมีอยู่อย่างไร ลักษณะเฉพาะของ
ผู้ที่นับถือศาสนานั้น มีอะไรบ้าง; ลักษณะอย่างนั้นจะไปสนับสนุนหลักเกณฑ์ หรือวิธี
ปฏิบัติทางการเมืองได้อย่างไร.

จนกระทั่งในครั้งที่ 10 เราพูดชัดเจนไปถึงพุทธบริษัทเราว่าพุทธบริษัทนี้ มีอะไร
 อ้อม ที่จะใช้ประกอบกันกับระบบการเมืองให้เป็นระบบการเมืองที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์;
 ดูเหมือนว่า จะไม่มีอะไรเหลือสำหรับจะพูดกันในขั้นนี้แล้ว. แล้วก็ขอเตือนอยู่เสมอ
 ทรบริษัทจะต้องนึกถึง ขั้นนี้ ให้ตรงตามพระพุทธประสงค์ ที่ว่าพระองค์เกิดขึ้นมาใน
 นั้น เกิดมาเพื่อความผาสุก คือประโยชน์เกื้อกูลของมหาชนทั้งเทวดาและมนุษย์ แล้ว
 ตรัสสอนพระธรรมวินัยไว้ ก็เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่มหาชน ทั้งเทวดาและมนุษย์
 ก็มีคณะสงฆ์ของพระองค์ ซึ่งประดิษฐานไว้ ก็เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่มหาชน ทั้ง
 เทวดาและมนุษย์ นี่เป็นพระพุทธประสงค์.

ที่นี้เราพุทธบริษัททั้งหลายก็เคารพนับถือพระพุทธเจ้าอย่างที่เราเรียกว่ามอภาย
 ชีวิตแต่พระพุทธเจ้า; แล้วเราก็รับเอาพระธรรมวินัยของพระองค์มา, แล้วเราก็ตั้งตัว
 ในฐานะที่เป็นสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าด้วย, มันก็มีหน้าที่ที่จะทำโลกนี้ให้มีความ
 ก ได้รับความเรียบร้อยเกื้อกูลทั่วกัน ทั้งแก่เทวดาและมนุษย์.

นี่สรุปความแล้ว ก็เป็นอย่างนี้ สำหรับเรื่องที่เราพูดกันมา หวังว่าท่านทั้ง
 ยคงจะจดจำไว้ เพื่อประพฤติปฏิบัติ ให้สมแก่ความเป็นพุทธบริษัท หรือเป็นสาวก
 พระพุทธองค์ด้วย.

เริ่มการบรรยายครั้งนี้

ปัญหาที่ทั้งโดยตรงโดยอ้อม

ที่นี้ วันนี้เป็นครั้งสุดท้าย ก็จะพูดถึงปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งซึ่งเกี่ยวเนื่องกัน
 ับการเมือง คือปัญหาเรื่องคนเกิดขึ้นมาโดยเร็ว.

เมื่อพูดถึงปัญหา ก็ขอให้ทบทวนดูให้ดีด้วยกันจงทุกคน ว่าสิ่งที่เรียกว่าปัญหา
 มันมีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม. ขอให้สังเกตดูเถอะไม่ว่าเรื่องอะไร มันจะมีเป็น 2 อย่าง
 งนี้อยู่เสมอไป คือโดยตรง, และโดยอ้อม. โดยตรง ก็เห็นอยู่เฉพาะหน้า โดยประจักษ์
 จนและเห็นได้ง่ายๆ; ส่วนโดยอ้อมนั้น บางทีไม่รู้ไปอยู่ที่ไหน มองไม่เห็นก็มี

แล้วถ้าจะถามขึ้นว่าปัญหาโดยตรงกับปัญหาโดยอ้อมนี้ อันไหนจะสำคัญกว่าขอให้อธิบาย ถ้ามองดูในแง่หนึ่ง ปัญหาโดยตรงมันกำลังมีพิษ มีโทษ มีอันตรายอยู่เฉยๆ หน้า นับว่าสำคัญกว่าปัญหาโดยอ้อม ; แต่ถ้าเรามองดูอีกแง่หนึ่ง ปัญหาโดยอ้อมนั้นแหละ มันเป็นตัวเหตุ ให้เกิดปัญหาโดยตรง แล้วมันซ่อนอยู่ลึก มองเห็นยาก. ถ้าขจัดปัญหาโดยอ้อมชนิดนี้ออกไปไม่ได้ ; ปัญหาโดยตรงมันก็หมดไปไม่ได้เหมือนกัน. ถ้ามองดูในแง่หนึ่ง ปัญหาโดยอ้อมก็จะสำคัญกว่าปัญหาโดยตรง. คือเป็นตัวเหตุที่ซ่อนเร้นอยู่.

ที่นี้ทางการเมืองนี้ ก็มีหลักที่จะพูดได้แบบนี้ ว่าปัญหาการเมืองโดยตรง อ้อมๆ พุดมาแล้วตั้งหลายครั้ง. ที่นี้ปัญหาที่ทำให้เกิดปัญหาทางการเมือง นี่คือปัญหาโดยอ้อม ที่ซ่อนอยู่ภายใต้ปัญหานี้.

พวกนักการเมืองเขาระบุการเมืองไปทางเรื่องของเศรษฐกิจ เรื่องการเกี่ยวกวกับประเทศอื่น นอกจากประเทศของตน ; ถือว่านั่นเป็นปัญหาการเมือง. แม้ว่าจะเล็งถึงปัญหาในบ้านเมืองในประเทศของตัวเอง เขาก็เล็งแต่ส่วนที่มันจะจัดจะทำกันอย่างไร ; ไม่พุดจากปัญหาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาการปฏิรูปอะไรต่าง ๆ. เขาถือว่าเป็นปัญหาการเมือง เขารู้จักจนเกินกว่าที่จะรู้จัก.

ส่วนปัญหาโดยอ้อม คือ รากฐานของปัญหาชนิดโดยตรงนั้น มันก็มีอยู่อย่างลึกซึ้ง คือปัญหาทางศีลธรรม ; นักการเมืองสมัยนี้ ไม่เคยพุดถึงศีลธรรม ในที่ประชุม หรือในที่ไหน ๆ กิติ ไม่ได้อะไรถึงปัญหาทางศีลธรรมว่า เพราะมนุษย์ในโลกหย่อนยานศีลธรรม ก็สร้างปัญหาขึ้นมามากมาย, แล้วก็มารวมอยู่ที่ปัญหาทางการเมือง ทั้งในประเทศและนอกประเทศ. ที่นี้การขาดศีลธรรมนี้ เราจะถือว่าเป็นปัญหาต้นเหตุ ปัญหาโดยอ้อมของปัญหาการเมือง.

ปัญหาต่าง ๆ มีขึ้น เพราะผลเมืองเพิ่มเร็ว.

ที่นี้ปัญหาที่ทำให้ขาดศีลธรรมนี้มันมีอะไรเป็นปัญหาที่ซ่อนอยู่ภายใต้ คือตัวต้นเหตุอีกทีหนึ่ง ; ข้อนี้ก็มาก จนพุดกันไม่ค่อยจะไหวและก็ได้พุดมาแล้วด้วย.

LIERT

ปัญหาที่จะพูดก็คือ การที่พลเมืองเพิ่มมากขึ้นเร็วเกินไป นี้ทำให้ชาติศีลธรรม. ถ้ามองดูอย่าง
 ผู้เขียนก็ไม่น่าเชื่อ ว่าคนมากขึ้นไปโดยปริมาตรนี้ ความเลวร้ายทั้งหลายจะเกิดขึ้น.

พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสอย่างนั้น คือตรัสว่า ในธรรมวินัยนี้ ในหมู่สงฆ์นี้
 มีอยู่มิใช่น้อย ก็ยังไม่เป็นไร พอหมู่สงฆ์นี้หนาแน่นขึ้นมา คือมีจำนวนมากนี้
 อุปัทพธก็จะเกิดขึ้น, อาสวัฏฐานิยธรรมทั้งหลายก็จะเกิดขึ้น. อุปัทพธเป็นภาษาบาลี,
 เป็นภาษาไทย ก็คือคำว่า “อุปัทพธ” นั่นเอง. อุปัทพธนั้นก็คืออุปัทพธ สิ่งที่เป็นอุปัทพธ
 เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ เมื่อจำนวนมันมากขึ้น ; อาสวัฏฐานิยธรรม หรือสิ่งที่จะเป็นเหตุ
 เกิดกิเลสอาสวะ มันก็แสดงออกมามากขึ้น. นี้เพราะความที่มันมาก มากจนคุมไม่ไหว.

ที่นี้ในโลกนี้ กำลังมีปัญหาว่าคนมาก ก็คิดคุมกำเนิดกัน ที่นี้การคุมกำเนิดนั้น
 คำนึงถึงศีลธรรม ก็คุมกำเนิดง่าย ๆ ตามแบบทางวัตถุ. ที่นี้การคุมกำเนิดนั้น ก็กลายเป็น
 ของเลวร้าย สำหรับทำลายศีลธรรมของคนวัยรุ่น ทั้งหนุ่มและสาว ; แทนที่จะมีผลดี
 และมีผลร้ายเสียมากกว่า เพราะเครื่องมือคุมกำเนิดนั้น ช่วยทำให้ผลิตศีลธรรมได้มากขึ้น.
 ว่าทางหนึ่งจะให้ผล เป็นการช่วยลด ช่วยควบคุมจำนวนพลเมืองก็จริง ; แต่อีกทางหนึ่ง
 ก็เป็นรุกรวสำหรับให้ศีลธรรมเสื่อมลงไป ; ก็มีปัญหาคืนมาอย่างนี้.

ที่นี้ปัญหาถัดไปก็คือว่า เรากำลังกลัว กำลังแตกตื่น จนไม่มีความคิดที่แจ่มใส
 เวลา ไม่มีโอกาส ที่จะค้นพบข้อเท็จจริงอันนี้ ; เพราะเรากำลังโง่ในเรื่องนี้. นี้ต้อง
 สักันตรง ๆ หรือหยาบคายอย่างนี้ มันก็เลยแก้ปัญหาก็ไม่ได้.

เพราะฉะนั้นในวันนี้ ก็คิดว่า ควรจะพูดกันถึงเรื่องนี้โดยเฉพาะ สักวันหนึ่ง
 ได้ให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการที่พลโลกมันเพิ่มจำนวนขึ้นมาโดยเร็ว ; แล้วก็ปัญหา
 อยู่จริง แล้วเป็นปัญหาที่รุนแรงร้ายกาจยิ่งขึ้นทุกที จนเราเห็นได้ว่า ทุก ๆ ประเทศ
 โลกนี้ ในปัจจุบันนี้ กำลังแข่งขันกันคุมกำเนิด เพื่อประวิงการเกิดแห่งพลเมืองของตน.

ตรงกันข้ามกับสมัยหนึ่ง ต้องการให้มีพลเมืองมากโดยเร็ว จะได้มีกำลัง จะได้
 สำหรับเป็นกำลังของประเทศ ; เดียวนี้กลับไม่ต้องการ. ดูความตลบตะแลงของโลก
 ของคนในโลก.

พลเมืองมากคุมไม่ไหว ก็เลยเป็นผลร้ายทั้งทางเศรษฐกิจและในทางสังคม
เป็นต้น ; แล้วก็มีปัญหาทางศีลธรรม คือศีลธรรมเสื่อมเสีย, มีปัญหาอีกมากมายด้วย
เพราะเหตุนี้. ยิ่งแกยิ่งไม่ประสบความสำเร็จ กลายเป็นมีรูรั่วให้เกิดผลร้ายทางอื่น
เหมือนกับหนีเสือปะจรเข้เลย เดี่ยวนี้ก็อยู่ในฐานะที่กั๊กกัน กั๊กเงิน, กั๊กเงิน
ช่วยระวังกันไว้, ช่วยจำไว้ให้ดี ๆ ; ที่ว่า "กั๊กเงิน" นั้นแหละ คือสิ่งที่กำลังมีค่านิยม
ในโลก ทั้งในส่วนใหญ่ ส่วนรวมของโลก ชาวโลกทั้งโลกกำลังกั๊กเงิน.

ที่นี้ภายในขอบเขตจำกัด เป็นประเทศ ๆ หนึ่ง ก็ยังมีการกั๊กเงิน ; รั้ง
กั๊กเงินเมื่อไร ประเทศชาติก็ฉิบหายเมื่อนั้น. ภายในส่วนย่อยส่วนหนึ่ง กระทั่ง
ครอบครัว ๆ หนึ่ง ; ถ้าหัวหน้าครอบครัวกั๊กเงินแล้ว ก็ครอบครัวนั้นจะต้องวินาศ
แน่นอน.

ที่นี้คนมันไม่รู้จกมอง ไม่มีสติปัญญา ไม่มีหลักธรรมะที่จะมอง ; มันก็มองแต่
แต่ในแง่ที่ไม่มีประโยชน์ มองเห็นแต่ในแง่ร้าย แล้วก็กั๊กเงินทำอะไรไม่ถูก กั๊กเงิน
อะไรไม่ถูก, ขอให้ระวังให้ดี ; เขาไม่มองให้ดีให้รู้ถึงมูลเหตุ ว่าอะไรเป็นมูลเหตุอันแท้จริง
ของมัน.

มนุษย์สร้างปัญหาเพราะเป็นทาสอายตนะ.

ที่นี้ถ้าจะว่าโดยแท้จริง โดยสรุปรวม อะไรเป็นมูลเหตุ ที่ให้มนุษย์เราทำ
และสร้างปัญหาขึ้นมา ยุคนี้ ; ก็คือความโง่ ในทางที่จะเป็นทาสของวัตถุ ; พุทธิ
ธรรมะก็เป็นทาสของอายตนะ. คำนี้ก็เป็นคำที่สำคัญที่สุด หรือว่าเป็นอันตรายที่สุดสำหรับ
มนุษย์ คือเป็นทาสของอายตนะ ; ช่วยจดจำไว้ ในฐานะที่เป็นคำที่สำคัญที่สุด
ว่าเป็นทาสของอายตนะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ; โลกจึงได้เป็นอย่าง
เป็นปัญหาอยู่นี้, มันเป็นความโง่ของมนุษย์เอง.

มูลเหตุสำคัญที่ทำให้พลเมืองเพิ่มเร็ว.

ถาม : เอาละ ที่นี้ก็มาถึงจุดสำคัญของเรื่องที่เราจะพูด ว่าการที่พลโลกมันได้เพิ่มขึ้น
เร็วนี้ มีมูลเหตุอันสำคัญมาจากอะไร ? ที่โลกเพิ่มพลโลกขึ้นมาโดยเร็ว
ปัจจุบันนี้ มีมูลเหตุสำคัญคืออะไร ? คุณทองคุณต้องนี่ก็ออกก่อนใคร ?

LIART

- ตอบ : ผมรู้สึกว่่า ที่พลโลกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ ก็เพราะว่า ผมอยากจะใช้ให้ตรง แต่ไม่ทราบว่าจะเป็นการที่พูดไม่สมควรหรืออย่างไร ; ผมอยากจะทำว่า พวกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์นะ มันมีจำนวนมากครับ.
- ถาม : อ้าว, ทำไมมันมีมากเล่า ; มันก็คือพลโลกเหมือนกัน พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ก็คือพลโลกเหมือนกัน ทำไมมันจึงมากขึ้น ในโลกนี้ ; คุณชวน ว่าเพราะเหตุไร ;
- ตอบ : กระผมมีความเห็นว่า ที่พลโลกมากขึ้นนี้ เพราะคนเป็นทาสของวัตถุมากครับ.
- ถาม : เป็นอะไรนะ ;
- ตอบ : เป็นทาสของวัตถุ
- ถาม : เป็นทาสของวัตถุ แล้วทำไมจึงทำให้คนมันมากขึ้นล่ะ ; ลองอธิบายให้ชัดซิ.
- ตอบ : คือ คนเมื่อเป็นทาสของวัตถุ ก็มักจะรวบรวม คือสะสมวัตถุให้มาก เมื่อสะสมวัตถุมาก ก็เอามาประดับประดาตกแต่งตัว ; หมายความว่าสิ่งยั่วยุเข้ามามาก พูดตรง ๆ ก็คือสิ่งยั่วยุเข้ามามากครับ.
- ถาม : พูดตรง ๆ ว่าสะสมวัตถุปัจจัยทางกามารมณ์ไว้มาก เอ้า, ก็เห็นอยู่แล้วก็เกือบจะชัดแล้ว. คุณเล่า ว่าอย่างไร ; อะไรมันทำให้คนในโลกมากขึ้น ; พูดอย่างภาษาคูณล้นนั้นแหละดี สั้น ๆ ล้วน ๆ แล้วชัดที่สุดด้วย.
- ตอบ : พลโลกมาก เนื่องจากหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 มันเกี่ยวกับการแพทย์เจริญขึ้น คนตายน้อยลง.
- ถาม : คุณบรรยายว่าอย่างไร มาถึงคุณแล้ว คุณก็เป็นแพทย์ เป็นหมอ ;
- ตอบ : นี่เป็นสาเหตุที่แท้จริงครับ ที่ทำให้ประชากรเพิ่มขึ้น ซึ่งทุกคนก็ยอมรับว่า เพราะตายน้อย เกิดมาก คนจึงเหลือมาก ; เพราะเรามีการตายกันมาก ๆ เนื่องจากโรคติดต่อ โรคระบาดต่าง ๆ มันทำให้คนล้มตายคราวละมาก ๆ ได้ มันจึงทำให้มีการเพิ่ม ไม่ค่อยเร็ว. แต่เดี๋ยวนี้คนเกิดเท่าไร แล้วมักจะเหลือเท่านั้น คือมีการตายน้อย เพราะการแพทย์เจริญ. อันนี้เป็นเรื่องจริงครับ.
- ถาม : อ้อ, ตัวการเขารับสารภาพแล้วใช่ไหม คุณบรรยายก็เป็นหมอเป็นแพทย์ เขาก็รับสารภาพว่า เพราะแพทย์เจริญ คนก็ตายน้อย ก็เหลืออยู่มาก.

ฉะนั้นเรามองข้อนี้กันเป็นข้อแรกว่า เพราะความก้าวหน้าทางการแพทย การอนามัย การให้สวัสดิการทั้งหลาย มันก้าวหน้ามาก; คนก็ตายได้ยาก ตายได้น้อย โรคระบาดเกือบจะสูญหายไปจากโลก แล้วที่เฝ้ามาก็เอาไว้ได้แทบทั้งนั้น, กระทั่งมีก็ กระทบอีกอันหนึ่ง. ขออภัยท่านที่เป็นแพทย์ทั้งหลาย อาตมาขอโอกาสกล่าวคำนี้ ว่าใน วงการแพทย์สมัยปัจจุบันนี้ มีความโง่มาก ถึงกับถนอมคนที่ไม่ควรจะมีชีวิตอยู่ ให้บ ียังคงมีชีวิตอยู่.

เอ้า, เขาจะโกรธอาตมาก็ได้ แล้วก็ผูกอาฆาตกันไว้ ว่าถ้าอาตมามีความเจ็บ พอสสมควรแล้ว ปล่อยให้ตายเลย, อย่าช่วยทำให้มันยุ่งยากลำบาก; ช่วยชีวิตไว้จนบ สดท้าย อย่างนั้นไม่เอา.

นี้เราเรียกว่า ความโง่ ที่ถนอมเอาคนที่ไม่ควรจะมีชีวิตอยู่เอาไว้เรื่อยไป ก็บ เรื่องของการแพทย์ด้วยเหมือนกัน; ไปดูที่โรงพยาบาลเห็นแล้วก็รู้สึกบอกไม่ถูก ที่ถนอมคนที่ไม่ควรตายเอาไว้ ให้มันตายไม่ลง. รวมความแล้ว ก็เรื่องของการแพทย์เจริญก้าวหน้า ทำให้คนในโลกเพิ่มขึ้นโดยเร็ว ก็ยกบาปให้คุณประยูร ในฐานะที่เป็นหมอ. ที่นี้ก็บ นี้แหละจะต้องแก้ แก้อาป หรือล้างบาป จะทำได้อย่างไร ก็จะค่อยพูดกันต่อไป เดี่ยวก็ จะถึง.

ที่นี้มาพูดถึงถึงความโง่ จนถึงกับว่า บางคน บางพวกอยากให้เกิดสงคราม ปรมาณู จะได้ตายกันทีเดียวเป็นแสนเป็นล้านๆ แล้วคนในโลกมันจะน้อยลงทันใจ; อย ียังมีคนพูด ทั้งที่เขาก็ไม่ชอบ แต่เขายังพูดยังออกความเห็น แล้วก็อาจจะสมประสงค์ ก็ได้ : คือถ้าหากว่า ศีลธรรมในโลกเลวลงไปอย่างนี้เรื่อย ๆ ไปเรื่อย ๆ ศีลธรรมในโล กเสื่อมลงเรื่อย ๆ ไป การใช้อาวุธปรมาณูประหัตประหารกัน ก็คงจะมีขึ้นสักวันหนึ่งเป็น ือเป็นไปตามแบบหรือเรื่องราว ที่ได้กล่าวไว้ในพระคัมภีร์ไบรมโบราณว่าเมื่อศีลธรรม เลวลง ๆ, ถึงที่สุดแล้ว ก็เกิดมิคสัญญี สัตถันตรกัปป์ ฆ่ากันจนไม่มีอะไรหน้าก ะเหลืออยู่ไม่กี่คน ที่ไปซุกซ่อนเสียในป่าในดงหายไปเลย นี่มาตั้งต้นกันใหม่ด้วยพล ึ่งเพียงไม่กี่คน. เออละ, นั่นเป็นเรื่องยังไม่ถึง ไม่พูดก็ได้; แต่ดูไว้เถอะว่า มันมีเค้าที่อา ึ่งเป็นไปได้ สำหรับการใช้อาวุธปรมาณูล้างโลกลดจำนวนพลโลก.

วิถีทางของพุทธบริษัท ที่จะแก้ปัญหา.

LI RT

ที่นี้ก็มาพูดกันต่อไปว่า เราจะแก้ปัญหานี้ ตามวิถีทางของพุทธบริษัทกันอย่างไร ;
 ◻ยอมรับเป็นเจ้าของปัญหาของโลก พุทธบริษัทนี้ไม่เห็นแก่กิน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่
 ◻ประโยชน์ของตัวเอง ไม่ซี้เกียจ ไม่โง่ แล้วก็มีจิตใจกว้าง ที่จะรับเอาปัญหาทั้งโลก มาเป็น
 ◻ปัญหาของตน. ขอเสียทีเถอะอย่าเป็นพุทธบริษัทโง่และซี้เกียจ เห็นแต่ประโยชน์ตัวเองอย่าง
 ◻เดียว ไม่มองดูผู้อื่นหรือไม่มองดูโลกทั่ว ๆ ไป. พระพุทธเจ้าท่านไม่ประสงค์อย่างนั้น
 ◻ท่านหวังให้พุทธบริษัททุกคนประพฤติประโยชน์แก่โลก; ฉะนั้นจึงเอามาเป็นเรื่องที่พุทธ
 ◻บริษัทจะต้องศึกษา.

ที่นี้อาตมาอยากจะชักชวนกัน ให้พิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องคน
 ◻ในโลกนี้; ดูทุกแง่ทุกมุม เท่าที่เราจะดูได้ ที่พูดว่าทุกแง่ทุกมุมนี้. ดูเป็นการอวดดี
 ◻สักไป; แต่ว่าขอให้ถือเสียว่า ทุกแง่ทุกมุมที่เราอาจจะมองดูได้. ถ้าอย่างนี้ก็ไม้อวดดี.

ข้อเท็จจริงอันแรกที่จะต้องดูก็คือว่า เรื่องนี้มันเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรจะสนใจ
 ◻อย่างไรหรือไม่? นี้เรียกว่าย้อนต้นไปก็ได้ ว่าให้สาธยายปัญหากันมาให้ดีที่สุด ตั้งแต่ต้น.

เอ้า, ข้อแรกข้อเท็จจริงข้อที่หนึ่งก็ได้ เรียกว่าข้อแรก. คนยิ่งแน่นโลก เรายิ่ง
 ◻ต้องมีศีลธรรม ให้มันจริงจังยิ่งขึ้น.

◻ถาม : ข้อนี้จริงไหม? คุณทองคุณค่านซี

◻ตอบ : กระผมไม่ค่านครับ ยิ่งมีคนมากขึ้น จะต้องมีศีลธรรมให้มากยิ่งขึ้นจริงครับ.

ที่แล้วมา คนไม่สู้จะแน่นโลก คือไม่มาก เราก็มีศีลธรรมพอประมาณ; พอคน
 ◻แน่นมากขึ้นในโลกอย่างยี้งนี้ เราจะมีศีลธรรมเพียงเท่านั้น อยู่ไม่ได้; ต้องมีศีลธรรม
 ◻เพิ่มขึ้น.

ยกตัวอย่าง เหมือนกับนั่งเรือไปในทะเล, ไปในทะเลดีกว่า ถ้าคนไม่แน่นเรือ
 ◻ก็เรือไม่เพียบแปด; ระเบียบในเรือไม่ค่อยรัดกุมก็ยี้งได้. แต่พอเรือมันเพียบแปด บรรทุก
 ◻ก็แล้วพายุกีมาด้วยอย่างนี้ แล้วเรือมันก็เพียบแปด เพราะคนมันมาก; จะต้องมีระเบียบ
 ◻จะควบคุมกันในลำเรือนั้นนะ ให้ยี้งไปกว่าธรรมเนียมตาชั่งอีกหลายเท่า ไม่อย่างนั้นเรือมัน
 ◻ก็ว่าลงไป เพราะคนในเรือมันไม่มีระเบียบ.

โลกนี้ก็เหมือนกัน พอมันแน่นอัดกันขึ้นมาเต็มโลก มันก็ต้องมีระเบียบมากขึ้น มีศีลธรรมมากขึ้น; ถ้าไม่อย่างนั้นโลกมันจะคว่ำลงไป เหมือนกับเรือที่มันเพียบ แล้วไม่มี ระเบียบ. แต่เดี๋ยวนี้คนทั้งโลกที่เป็นนักการเมืองของโลก หรืออ้างว่าเป็นปัญญาชนของโลก เขาก็ไม่มองเห็นข้อนี้; แล้วเขาจะไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริง อย่างเราว่า เสียด้วยซ้ำไป.

เมื่อเรามีคนในโลกมากขึ้นเหลือประมาณอย่างนี้แล้ว ยิ่งไม่มีศีลธรรม หรือมี ศีลธรรมเท่าเดิม มันก็ไม่พอ, ไม่พอที่จะควบคุมกัน. โลกนี้ไม่มีศีลธรรมถึงที่สุด ก็คือ เมืองนรก; ฉะนั้นขอให้เป็นที่ยุติไว้ข้อหนึ่งก่อนว่า คนในโลกยิ่งมากขึ้นเท่าไร ศีลธรรม จะต้องยิ่งเป็นปีกแผ่นแน่นแฟ้น เพียงพอมากขึ้นเท่านั้น.

ที่ข้อที่สอง กระโดดไปยังระบบการเมืองอีกทีหนึ่ง.

ถาม : ว่าคนยิ่งมาก แออัดขึ้นในโลก เต็มที่ยิ่งขึ้นเท่าไร ระบบการเมืองอย่างที่เรา เลือกเฟ้นกันมา เฟ้นกันแล้ว เฟ้นกันแล้ว มาจนพบระบบอะไร ที่ถือว่าดีที่สุด เหมาะที่สุดสำหรับมนุษย์; เรียกว่าระบบอะไรคุณทอง?

ตอบ : ระบบที่เรียกว่า ชัมมิกสังคมนิยม ครับ.

ถาม : ไม่พอ, ไม่พอ, มันขาดอะไรอยู่ คุณล้า?

ตอบ : ต้องเผด็จการโดยธรรม ครับ.

นั่นแหละต้องหยุดท้าวว่า “แบบเผด็จการ”, ชัมมิกสังคมนิยมแบบเผด็จการ แล้วเติมข้างหน้าอีกหน่อย วันนี้เราไม่กลัวยาวเฟื้อยแล้ว, ต้องเป็นระบบประชาธิปไตย นี้แหละ; แต่ไม่ใช่เสรีประชาธิปไตย; อย่าใส่เสรีเข้าไปนา, ว่าระบบประชาธิปไตย แบบชัมมิกสังคมนิยม ชัมมิกสังคมนิยม แล้วก็อย่างเผด็จการ. ประชาธิปไตยนี้เป็นสิ่งที่ หลีกไม่ได้ ตัดออกไปไม่ได้; แต่ขออย่าเสรี, เสรีจนเอาเปรียบใครเท่าไรก็ได้. อย่าเสรี ต้องเป็นประชาธิปไตยชนิดที่เป็นสังคมนิยม.

ถาม : ทำไมเราจึงเว้นเจตนาธรรมณ์ของประชาธิปไตยไม่ได้? โลกสมัยนี้จะเว้นเจตนาธรรมณ์ ของประชาธิปไตยไม่ได้ ข้อนี้เพราะเหตุอะไร คุณประยูร?

ตอบ : เพราะเดี๋ยวนี้ประชาชนมีความรู้ มีความรู้จักใช้สิทธิ์ของตนมากขึ้น; เพราะฉะนั้น เราต้องมอบอำนาจให้ประชาชนเสมอ เพียงแต่ว่าจะเอาธรรมกำกับตามไหน เท่านั้นเอง.

เอาละ, เราสรุปว่า เพราะการศึกษามันเจริญ เพราะฉะนั้นเราจะละไปจากประชาธิปไตยไม่ได้. แต่มันยังมีอะไรที่จริงกว่านั้น คือ เจตนารมณ์ประชาธิปไตยนี้มันตรงตามธรรมชาติ มันตรงตามหลักของธรรมชาติ; ธรรมชาติอันลึกซึ้งของธรรมชาติแหละ มันมีเจตนารมณ์ของประชาธิปไตย. คิดดูเถอะ ต้นไม้ต้นโล่ สัตว์เดรัจฉานทั้งหลาย, แม้แต่วัตถุธาตุทั้งปวงนี้ มันก็อยู่กับในลักษณะเหมือนกับระบบประชาธิปไตย อยู่ในเนื้อหาของธรรมชาติ.

ทีนี้เราก็ได้รับการศึกษามากพอ ก็รู้จักความหมายของประชาธิปไตย มันก็เลยเป็นสิ่งที่เลิกไม่ได้; แต่อย่าให้ประชาธิปไตยเพ้อ, แล้วอย่าให้เป็นประชาธิปไตยคดโกง คือประชาธิปไตยชนิดที่เอาเปรียบกันได้, เหมือนกับว่าเสรีประชาธิปไตยของพวกนายทุนอะไรทำนองนี้ มันก็ไม่ถูก มันเกินไป. เอาประชาธิปไตยชนิดที่ถูกต้องตามธรรมชาติ ไม่มีใครเอาส่วนเกิน; ไม่มีใครรुकล้ำส่วนเกินของผู้ใด เรียกว่า ประชาธิปไตยระบบสังคมนิยม คือเห็นแก่สังคม; ไม่เห็นแก่บุคคล ซึ่งเป็นทางให้เอาเปรียบกันได้.

นี่เดี๋ยวนี้ระบบการเมืองทั้งหลายในโลก มันก็จะพอแบ่งออกได้ 2 พวก คือ พวกหนึ่งจัดไปเพื่อประโยชน์แก่เอกชน เท่าไรก็ยิ่งดี; ทีนี้อีกพวกหนึ่ง จัดไปเพื่อประโยชน์แก่สังคม แก่คนทั้งหมด ได้มากเท่าไรก็ยิ่งดี; มันมีอยู่ 2 อย่าง อย่างนี้, ฉะนั้นเราจึงเอาประชาธิปไตยแบบสังคมนิยมซึ่งเป็นหลักของธรรมชาติ ด้วยเหมือนกัน และเป็นหลักพุทธศาสนาในตัวพุทธศาสนา ในหมู่สงฆ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็มีระบบสังคมนิยม ประชาธิปไตยระบบสังคมนิยม แล้วก็ "ธัมมิกะ" นี้ค่าน้ำชาดไม่ได้. ธัมมิกะแปลว่าประกอบอยู่ด้วยธรรม คือความถูกต้อง แล้วก็ต้องแบบเผด็จการ ทำไมต้องเผด็จการ? ความจำเป็นจะต้องเป็นเผด็จการ

ป : ทำไมจะต้องเผด็จการ คุณทอง?

ธ : เพราะว่าในหมู่คนที่มากนัก ย่อมจะต้องมีคนที่ไม่ได้อยู่ในสังคมอยู่บ้าง ไม่มากนักน้อย; ฉะนั้นเพื่อที่จะนำสังคมนี้ไปให้รวดเร็ว เพราะฉะนั้นจึงต้องใช้วิธีเผด็จการเข้าช่วยด้วย ครับ

นั่นแหละ เราจะระลึกถึงข้อแรกที่ว่า พอลคนมากเข้า จำนวนมากเข้าทำให้ อุปัทพหะความเลวร้ายนั้น ก็จะเกิดขึ้น อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านตรัส; แต่เท่านี้ก็ยังไม่พอที่จะเป็นตัวอย่าง หรือเหตุผล. ย้อนกลับไปดูว่า เมื่อเรือมันกำลังเพียบแปล้ ออกลงมหาสมุทร; ที่นี้ผู้บังคับเรือนั้น ก็ต้องมีอำนาจเผด็จการ ก็จะต้องฆ่าคนที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ทะเลไปเสียก็ได้. ต้องเผด็จการขนาดนั้น เพื่อว่าอย่าให้เรือทั้งลำมันจมไป.

ที่นี้ถ้ามองอีกทางหนึ่ง เผด็จการนี้จำเป็นสำหรับเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้ทุกส่วนมันเคร่งครัดในหน้าที่. อย่างในวงการทหาร ที่เขาบังคับบัญชากันในหมู่ทหาร ก็ต้องมีระบบเผด็จการ มันจึงจะไม่เหลวไหลในหน้าที่; เพราะว่าคนเพียงคนเดียว เหลวไหลในหน้าที่ ทำให้ประเทศพ่ายแพ้ได้ ฉิบหายกันหมดทั้งชาติ เพราะฉะนั้นจึงต้องใช้ระบบเผด็จการ.

นี่เราเมื่อมนุษย์มีมากขึ้นในโลก ศีลธรรมเสื่อมทราม เราต้องมีระบบกฎเกณฑ์เผด็จการ; เพราะยิ่งมีคน มันก็ยิ่งมีเกเรมาก ยิ่งควบคุมยาก ยิ่งเกเรมาก ต้องมีเผด็จการโดยธรรม โดยความถูกต้อง โดยความเมตตากรุณา; แม้ว่าจะมีการกบฏคนเกเรออกไป ก็เรียกว่ายังถูกต้องอยู่นั่นแหละ; เพราะฉะนั้นระบบการเมืองนี้ ต้องมีเผด็จการโดยธรรม. แล้วทำไมจึงต้อง “โดยธรรม” หรือธัมมิกะ, โดยธรรม? มีผลประโยชน์ของคำว่าโดยธรรม โดยเฉพาะที่;

ถาม : โดยธรรมนะ, มันมีประโยชน์อย่างไร, คุณชวน ?

ตอบ : คือ เพื่อความถูกต้องครับ.

ถาม : นั่นแหละมันจะได้มีอะไรขึ้นมา. ธัมมิกะ มันแปลว่าถูกต้อง หรือประกอบด้วยความถูกต้องอยู่แล้ว ก็ต้องมีประกอบด้วยธรรมนี้ให้เต็มที่ เพื่ออะไรหลายๆ อย่าง. นี่ถามดูเท่านั้นแหละ ใครนี่ก็ออกอย่างไรบ้าง? ถ้ามันประกอบด้วยธรรม หรือเป็นธรรมแล้ว มันจะดีอะไรบ้าง? ก็อย่าง คุณประยูร ลุงสมใจ ให้หมดซี ถ้ามันประกอบด้วยธรรม.

ตอบ : ถ้ามันประกอบด้วยธรรมแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างมันจะไม่ขัดขวาง; เพราะมันเป็นไปตามธรรมชาติ จะไม่มีการขัดแย้ง จะทำได้รวดเร็ว. ข้อสำคัญว่า สามารถเป็น

มันไม่ขัดแย้งกับธรรมชาติ ผลสำเร็จย่อมเกิดขึ้น ก็แก้ปัญหาได้ทุกอย่างครบ มันเป็นอย่างนั้น.

ถาม : อ้อ, ตอบให้สั้นที่สุด 2—3 คำ. คุณเล่าตอบว่าอย่างไร ประโยชน์ของการประกอบ ด้วยธรรม?

ตอบ : การประกอบด้วยธรรม ก็คือให้สำเร็จประโยชน์เร็วขึ้น ครับ.

ถาม : เร็วขึ้นนี้เราไว้ให้เผด็จการ ประกอบด้วยธรรมนะ มันเป็นอย่างไร?

ตอบ : ก็คือเป็นการที่ถูกต้องที่สุด ครับ

นั่นเป็นการถูกต้องที่สุด; เรียกว่าอย่างนั้นก็แล้วกัน; คือว่าจะได้เหมือนกันที่สุด

ไม่มีอะไรเป็นหลักสำหรับมุ่งหมาย สำหรับยึด สำหรับมุ่งหมาย มันก็ไปกันคนละทาง.

ทีนี้ถ้าเรามีธรรมะเป็นหลัก ก็จะทำให้ทุกคนเหมือนกันหมดได้. ทีนี้ เหมือน

ทั้งหมดได้ เสมอกัน ไม่ขัดขวางกันนี้สำคัญมาก; ในบาลีเรียกว่า สามัญญา : สามัญญ์ นี้

สามัญญะที่พูด ๆ กันอยู่นี้ เติม “ตา” เข้าไปก็แล้วกัน. สามัญญา—ภาวะแห่งความเสมอกัน.

พระภิกษุสงฆ์เสมอกัน โดยการประพฤติปฏิบัติ และโดยทิวฐิตุความคิด ความเห็น;

วิสงฆ์นี้ก็เหมือนกัน แล้วก็อยู่กันเป็นสงฆ์ได้. ประชาชนก็เหมือนกัน ถ้าเขามีทิวฐิตุ

ก็มาคิดเห็นเสมอกัน การปฏิบัติเสมอกัน มันก็อยู่กันสบาย.

ทีนี้ต่างคนต่างมีความคิดเห็น, ต่างคนต่างปฏิบัติ อยู่บ้านเดียวกันแท้ ๆ ก็ยัง

ไม่เหมือนกัน จนเกลียดชังกัน จนเบียดเบียนกัน. บางทีในครอบครัวเดียวกันแท้ ๆ ก็ไม่สามัญญา

เสมอกันโดยการประพฤติปฏิบัติ และความคิดความเห็น มันก็ทะเลาะกันได้เรื่อย. เมื่อ

มีจะไปกินเหล้า ภรรยาที่ไม่ยอม, ภรรยาจะไปเล่นไพ่ สามีกี่ไม่ยอม นี่เรียกว่า มัน

ไม่สามัญญา ก็มีความกระทบกระทั่ง ความขัดแย้ง หรือความวินาศ. เพราะฉะนั้น

จึงมีธรรมะเป็นจุดยึดเหนี่ยว แล้วก็มุ่งไปที่ธรรมะด้วยกันทุกคน, ก็จะเกิดสามัญญา มี

ก็มาเสมอกัน เหมือนกันขึ้นมา.

ประโยชน์อย่างอื่นมีอีกมากมายแหละ เช่นประกอบด้วยธรรมนี้ก็มีความรัก

ความกตัญญู มีความซื่อสัตย์ มีอะไรก็ไปว่าเอาเองก็ได้; แต่ที่เราต้องการด่วนที่สุด ก็คือ

สามัญญา มีอะไร ๆ ที่พอเข้ากันได้; คำว่าสามัญญาให้ผลอย่างนี้.

LIART

ที่นี้คำว่า “สังคมนิยม” นี้ก็พูดมาหลายครั้งแล้ว สรุปความสั้น ๆ ก็เพื่อให้มีการเห็นแก่ผู้อื่นนั้นแหละมากขึ้น; เราคนยิ่งมากเข้าเท่าไร การเห็นแก่ผู้อื่นต้องยิ่งมากจนเท่านั้น ไม่คงที่ ไม่เท่าเดิม. ถ้าไม่อย่างนั้น มันไม่พอที่จะเจอจางกัน. ต้องรับใช้สังคมนิยมเหมือนกับรับใช้พระเจ้านั่นแหละ; ตามหลักของคริสเตียน ที่ว่า “รับใช้ผู้อื่นคือรับใช้พระเจ้า” ดีที่สุด, เป็นความหมายที่ดีที่สุดของคำว่า “สังคมนิยม”.

พอเราอยู่กันมากจนแน่นไปทั้งหมด แน่นบ้าน แน่นเมือง แน่นประเทศ แล้วก็ต้องเพิ่มข้อนี้ เพิ่มเห็นแก่ผู้อื่นให้มากขึ้น เพราะว่ามันจะมีเรื่องกระทบกระทั่งกันง่ายขึ้น. พอคนมากเท่านั้นแหละ เรื่องที่จะกระทบกระทั่งกัน และทะเลาะวิวาทก็จะมากขึ้น เพราะฉะนั้น ต้องเตรียมสำหรับที่จะเห็นแก่ผู้อื่น ให้มันมากขึ้น.

นี่ก็เป็นข้อเท็จจริงอันหนึ่ง ที่จะต้องมองให้เห็นกันแต่เดี๋ยวนี้ ว่ามนุษย์ในสังคมยิ่งเพิ่มขึ้นเท่าไร; เราต้องมีการเมืองระบบที่เรียกว่า “ประชาธิปไตย แบบธัมมิกสังคมนิยมสังคมนิยม”, เผด็จการเพื่อประโยชน์อย่างนั้น, สังคมนิยมเพื่อประโยชน์อย่างนั้น, ธัมมิกเพื่อประโยชน์อย่างนั้น, ประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์อย่างนั้น; พิสูจน์ได้ให้เห็นได้ เข้าใจได้. นี่เป็นข้อเท็จจริงที่ต้องมองกันแต่เดี๋ยวนี้ว่า เตรียมมีระบบการเมืองแบบเพื่อต้อนรับพลโลกที่กำลังทวีขึ้นโดยเร็ว; อย่ามัวแต่โทษหมออยู่อย่างเดียว.

ที่นี้ข้อที่สาม จะพูดกำปั้นทุบดิน ช้ำๆ ซากๆ อีกทีหนึ่งว่า พลโลกมันมากขึ้นเท่าไร ยิ่งต้องสร้างเมตตาธรรม มากขึ้นเท่านั้น จนหายใจเป็นเมตตา เรียกว่า มหาเมตตา, บรมมหาเมตตา แล้วแต่จะเรียก.

ถาม : ให้ไปจบลงด้วยประโยคที่สำคัญที่สุด ที่เป็นรากฐานของศีลธรรมในพระมหาศาสนา. ประโยคนั้นว่าอะไร คุณทอง?
ตอบ : “สัตว์ทั้งหลาย เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันหมดทั้งสิ้น” ครับ.

ประโยคนี้ยกให้คุณเป็นพิเศษ. ไปบ่าวประกาศให้มันทั่วบ้านทั่วเมือง ให้เต็มหน้าหน้า : “สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์” แล้วขยายออกเป็น เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันหมดทั้งสิ้น; หายใจเป็นเมตตา, แล้วก็เอาเมตตานี้เป็นอารมณ์ของสมาธิ.

เจริญสมานที่สัมปยุตด้วยเมตตาอยู่ทั้งวันทั้งคืน ทั้งวันทั้งคืน ทั้งหลับทั้งตื่น จึงจะรับหน้า
ปัญหา ที่โลกมีพลเมืองเพิ่มขึ้นโดยเร็ว. แล้วเราก็จะไม่ต้องกลัวมาก ไม่ต้องกลัวอย่างไรเวลา
เหมือนกับปัญญาชนของโลกในสมัยนี้.

เขาก็คงดำเอาตมาเหมือนกัน; เพราะอาดมาดำเขาเรื่อย ว่า “ความโง่ของปัญญา
ชนในโลกสมัยนี้” มันกลัวคนจะเพิ่มจำนวนมาก นี่มันกลัวจนทำอะไรไม่ถูก. ส่วนอาดมา
นี่คิดว่า ยังไม่ต้องกลัวถึงขนาดนั้น. ขอให้มึศีลธรรมกันเถอะ จะไม่มีอะไรที่น่ากลัว.

โลกมันยังมีคนมากเข้าเท่าไร เรายังมีศีลธรรมมากขึ้นเท่านั้น อย่างที่ว่านี้ ยัง
ไม่น่ากลัว ยังอยู่กันได้ ยังอยู่กันได้ ยังอยู่กันได้จนกระทั่งว่า มีผลไม้ลูกหนึ่ง แบ่งกัน
กินคนละซีกก็ยังได้; มันยังไม่ต้องกลัวถึงขนาดนั้น. มันเห็นแก่ตัว, พวกนั้นมันเห็นแก่ตัว;
ความสุขสำราญสำเร็จอะไร ที่มันมีมาก ๆ นั้น มันก็ต้องลดลง. มันเห็นแก่ตัวลวงหน้า
อีกกว่าเหตุ จึงตั้งข้อรังเกียจคนที่เพิ่มขึ้นในโลกนี้มากเกินไป, คือรังเกียจเขามากเกินไป.

ถ้าคนในโลกมากขึ้น แต่ว่าทุกคนมีศีลธรรม นี้ก็ยังไม่ต้องน่ากลัว. โลกนี้ยัง
ใหญ่พอที่จะให้อยู่กันได้อีกมาก ขอแต่ให้มีศีลธรรมเท่านั้น; จึงหวังว่า เขาจะนึกถึงธรรมะ
ในพระศาสนาทั้งหลายกันบ้าง ว่า ถ้าธรรมะในพระศาสนาอื่น ๆ เข้ามาสู่มหาชนในโลกนี้
แล้ว; แม้จะมากขึ้นกว่านี้อีกสิบเท่า ยี่สิบเท่า ก็ยังไม่เป็นไร, ยังจะมีความสุข, หรือ
จะอยู่กันใหม่อย่างมีความสุข ดีกว่าที่แล้วมาก็ได้. คนยังมีศีลธรรม ก็ยังสนุกในการผลิตเพื่อ
ช่วยผู้อื่น.

เพราะว่าที่แล้วมาไม่มีศีลธรรม, ทั้ง ๆ ที่คนมีอยู่น้อย ก็ยังไม่มีศีลธรรม; แล้ว
ยังหาความสงบสุขไม่ได้. ที่นี้ให้มีมาก แต่มีศีลธรรมมากสมกัน แล้วมันยังอยู่กันอย่าง
เพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันนี้ มันยังมีความสุข; เราไม่ต้องกลัวมาก
ถึงขนาดนั้น.

นี่เป็นข้อเท็จจริงที่แรก ที่ว่าโลกมันเป็นอย่างไร ? ยังมีอะไร ยังเป็นอะไร ?
ยังมีอะไร ยังเป็นอย่างไร ?

ข้อที่หนึ่ง คนยังแน่นโลก ยังต้องมีศีลธรรม.

ข้อที่สอง ถึงต้องการระบบประชาธิปไตย ธัมมิกสังคมนิยมแบบเผด็จการ.

LIART

ข้อที่สาม ยิ่งต้องมีมหาเมตตาธรรม รักผู้อื่นอย่างเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย กันในโลกให้มากขึ้น.

.....

เอา, ที่นี้ข้อเท็จจริงต่อไปอีก จะเป็นพวกที่เกี่ยวกับการแก้ไขก็ได้ แต่เรา เรียงลำดับเรื่อยไป จะเป็นข้อที่สี่ : เรื่องการคุมกำเนิด.

ถาม : การคุมกำเนิด เคยพูดกันมาบ้างแล้ว ยังจำได้กันหรือเปล่า ? ว่ามันมีอยู่ก็อย่าง หรือก็วิธี ? หรือก็ประเภท, คุณทอง ?

ตอบ : ผมระลึกได้ขณะนี้ เพียงที่การคุมกำเนิด ตามแบบที่ทางฝ่ายวางแผนครอบครัว คุมกำเนิดกันอยู่ได้ครับ. จำได้เพียงแค่นั้นครับ.

ถาม : คุณประยูร คงจะจำได้ มีก็อย่าง ?

ตอบ : การคุมกำเนิดที่ทางการใช้อยู่เดี๋ยวนี้ ถ้าจะแบ่งเป็นระบบใหญ่ ก็มีระบบถาวร กับระบบชั่วคราว.

ถาม : ไม่เอา, ไม่เอา, นั้นมันอย่างเดียวกันหมด.

ตอบ : ที่นี้ถ้าจะเอาแบบก็อย่าง อย่างที่ท่านอาจารย์ต้องการก็แบ่งคุมกันทางด้านฟิสิกส์ คือหมายความว่า คุมทางร่างกาย โดยใช้สารอย่างหนึ่งอย่างใดใส่เข้าไป หรือของ อย่างใดอย่างหนึ่งใส่เข้าไปขัดขวาง หรือไม่อย่างนั้นก็ใช้ยาเม็ดกิน.

ถาม : เอาละรวบรัดดีกว่า ว่ามีก็อย่าง ? คืออะไร, รวบรัด ?

ตอบ : รวบรัดก็หมายความว่าทางฟิสิกส์.

ถาม : ทางกายอย่างหนึ่ง. แล้วก็ทางอะไรอีก ?

ตอบ : แล้วทางจิตใจอีกอย่างหนึ่ง.

ทางจิตใจอีกอย่างหนึ่ง มีเท่านั้นแหละ มี 2 อย่าง : คุมกำเนิดทางกาย เหมือนที่ทั่วโลกกำลังทำกันอยู่นี้ ก็วิธีก็ตามใจเถอะ; แต่มันเป็นเรื่องทางกายทั้งนั้นแหละ; ที่นี้อีกทางหนึ่งก็เป็นเรื่องทางจิต คือทางศีลธรรม.

LIART

ควบคุมกำเนิดทางพีสิคส์ เกี่ยวกับทางกาย ทางวัตถุทั้งหลายนี้ ไม่ต้องพูดแล้ว ว่ามันทำอะไร; ไปพูดถึงคุณและโทษกันดีกว่า. ที่นี้ควบคุมทางจิตใจ ผู้นั้นก็ต้องมีกำลังจิตใจ ที่อบรมมาดีแล้ว คือมีกำลังจิตพอที่จะควบคุมตนเอง หรือควบคุมร่างกายได้. ควบคุมทางวัตถุก็ได้ผลอย่างวัตถุ แต่ว่ามันมีโทษ อย่างที่เคยพูดถึงมาบ้างแล้ว ว่า ทำให้ศีลธรรมของยุวชนเสียไป; อยากจะพูดว่าเสียไปทั้งทางกาย ทางจิต ทางวิญญาณด้วยซ้ำไป. การใช้สิ่งแปลกปลอม ใสลงไปในร่างกาย เพื่อคุมกำเนิดนี้; ร่างกายนั้นก็จะต้องเสียไป ไม่มากก็น้อย. มันผิดธรรมชาติบ้าง, มันเสื่อมลงไปเพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง เช่น ยาที่กินเข้าไปมาก ๆ หรือการกระทำทางภายนอกมันก็มีผลแก่ร่างกาย มันก็มีการเสื่อมทางร่างกาย.

ที่นี้มีการเสื่อมทางจิตใจ คือคนที่ไม่มีศีลธรรม ก็ถือโอกาสคุมกำเนิด แล้วก็ไปล่วงละเมิดศีลธรรม ข้อที่เกี่ยวกับประเวณี นี้ก็เสียไปในทางจิตใจ.

ที่นี้ทางวิญญาณ คือทางสติปัญญา ก็จะทำให้ความคิดความเห็นสติปัญญา อะไรก็ปริตไป.

โทษมันมีอย่างนี้, แล้วคุณมันมีเท่านั้น; อย่างที่ว่ามันจะคุ้มกันใหม่ ? แลจะได้กำไร หรือจะขาดทุน ? การคุมกำเนิดทางวัตถุนี้ทำให้โลกนี้ได้กำไร หรือว่าขาดทุน ? ควบคุมจำนวนคนได้ แต่แล้วมันก็เสียไปทั้งทางกาย ทางจิต ทางวิญญาณ ของคนนั้น ๆ เอง; นี้เรียกว่า คุมกำเนิดทางวัตถุ.

ที่นี้ คุมกำเนิดทางจิตใจ คือทางศีลธรรมนั้น คงจะฟังกันไม่ถูกก็ได้. เราจะต้อนิกถึงสมัยที่คนยังมีศีลธรรม, โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องระหว่างเพศ.

เคยอ่านหนังสือเล่มหนึ่ง แล้วก็ลืมไม่ลงจนกระทั่งบัดนี้ คือว่าคนป่าที่เรียกว่า กะป้า ที่อยู่ในป่า เขายังมีความเคร่งครัดในทางศีลธรรมทางเพศ; อย่างที่เรียกว่ากลัวบาป, หรือว่ากลัวผีสิงโทษ กลัวเทวดาลงโทษ. คนป่าเหล่านี้เคร่งครัดทางเพศ.

หรือ หนังสือทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับมนุษย์นี้ เกี่ยวกับจิตของมนุษย์ แล้วในสาขาศีลธรรมโดยเฉพาะก็มีเขียนเรื่อง ตาบ (Tabu) คือศีลธรรมของคนป่า, คนชั้น primitive จะไปเรียกว่าคนป่าก็ไม่ถูกนัก. คนชั้นแรกที่สุด ที่ยังเกือบจะไม่นั่งผ้า มันก็ยัง

มีหลักยึดถือ ที่เรียกว่า ตาบุญ นี้น่ามาก แล้วเคร่งครัดมาก แล้วมีอยู่ข้อหนึ่ง ซึ่งรวมอยู่ใน
ไอ้ที่มาก ๆ นั้นว่า oversex คือ การเกี่ยวข้งทางเพศ ที่เกินจำเป็นนั้นเป็นตาบุญ ก็บาป
ใช้คำว่า “บาป”. การมีเรื่องทางเพศมากเกินไปเกินจำเป็นคือ บาป.

เขาถือกันอย่างม่งาย โดยไม่ต้องให้เหตุผล. แต่เมื่อหัวหน้าบัญญัติว่าบาปแล้ว
คนบ่าทั้งหลายก็รับถือเป็นอย่างเดียวกันหมด ว่าอย่างนั้นบาป อย่างนั้นบาป. มีรายการบ้าง
อย่าง ที่ช่วยให้เราเข้าใจอะไรได้; เช่นเรื่องถือของต่ำของสูงของอะไร; เช่น ชั้นล้างก้น
เอามาตักน้ำอาบ นี้เป็นตาบุญนี้เป็นต้น. หรือว่า ลอดผ้าถุงของสตรีที่มีประจำเดือน เป็น
ตาบุญ นี้มีมาตั้งแต่สมัยคนบ่า; ก็แปลว่า เขามีศีลธรรมควบคุมเรื่องทางเพศนี้มาแล้ว. ~~นี่~~
เป็นหลักฐานของเรื่องศีลธรรมทางเพศ; แล้วก็มีกันเรื่อยมา ๆ ปรับปรุงให้ดีขึ้นจน
ความม่งาย.

ในทวีปเอเชียเรา นี้ มีเกียรติสูงสุดในเรื่องนี้ : ควบคุมความรู้สึกทางเพศสูงสุด
อย่างอินเดีย เปอร์เซีย แม้แต่พวกเซไมต์ พวกยิวพวกอะไรทั้งหลายนี้ ก็ถือเคร่งครัดตรง
กันไปหมด : วันถือศีล คือวันที่มีไว้สำหรับถือศีล วัน sabbath วันอะไรนี้ จะเกี่ยวข้งทาง
เพศไม่ได้.

ที่นี้เดือนหนึ่งมันหลายครั้งเสียแล้ว เดือนหนึ่งวันถือศีลมันหลายครั้ง; ~~วัน~~
พระจันทร์เต็มดวงก็ไม่ได้ วันเกิดก็ไม่ได้. วันอะไรอีกก็ไม่ได้. จนเหลือไม่กี่วันแหละ
ต่อเดือนหนึ่งนะ ที่จะมีการสัมพันธ์ทางเพศ. เดือนหนึ่งเหลือไม่กี่วัน เหลือ 6-7 วัน
หรืออะไรอย่างนี้. ไปเตาเองก็ได้ ว่าเขาถือกันอย่างไรแต่โบราณ มีเหลือมากระทั่งบัดนี้
อย่างในพวกอิสราเอลโบราณนั้นว่า อยู่ในห้องภรรยาครั้งหนึ่งเกินชั่วโมงไม่ได้ อย่างนี้
เป็นต้น; เขาควบคุมมากถึงขนาดนี้ นี้หมายความว่า เขาไม่ได้นอนอยู่ในห้องเดียวกัน

ฉะนั้นการมีศีลธรรมชนิดนี้อย่างเคร่งครัดอย่างนี้ มันควบคุมการเกิดมาก
นี้ควบคุมทางศีลธรรม ก็เลยได้ผลดีทั้งทางกาย ทั้งทางจิต และทั้งทางวิญญาณ คือร่างกาย
ก็ไม่ทรุดโทรม. จิตก็เข้มแข็งปรกติ, สติปัญญา ทิฎฐิ ความคิดความเห็น มันก็ดีกว่าคน
ที่เป็นทาสกามารมณ์.

มีความก้าวหน้าทางวัตถุ คือพวกนักวิทยาศาสตร์ นักค้นคว้าทั้งหลายนี้ ไปช่วยคิดค้นก็เสียใหม่. ให้พบระบบกิน ระบบใช้ ระบบเป็นอยู่ ระบบอะไร ทางวัตถุนี้ ที่ไม่ส่งเสริมการมรณ, ให้ถูกต้อง ที่มนุษย์จะมีชีวิตอยู่. แล้วก็ส่งเสริมการมรณ; นี่ก็ช่วยในศีลธรรมดีขึ้น แล้วก็ให้ประหยัดด้วย.

เดี๋ยวนี้คนในโลกมากขึ้น เมื่อกินอยู่กันอย่างวิธี ไม่ประหยัด มันก็ไม่พอ มีเดือดร้อน; ฉะนั้นให้กินอยู่อย่างประหยัด; ไม่ใช่ไม่ให้อด, ให้อดจนหิว จนขาดอาหาร ไม่ใช่; แต่ให้ถูกต้องและให้เป็นการประหยัดยิ่งขึ้นกว่าเดี๋ยวนี้. แม้ที่สุดแต่ว่าเรื่องเปลือกภาชนะที่เป็นเปลือกก็ต้องประหยัด.

เดี๋ยวนี้เรามีวิธีกินอย่างที่ว่า เสียค่าเปลือกนั้นนะมากเหลือเกิน : ค่ากระบี่ ค่าขวด ค่าอะไร นี่มันยังมากนัก. นี่ยกตัวอย่างเท่านั้นนะ ที่ว่าไม่ประหยัด. มีวิธีทุกอย่าง อย่าให้ต้องเสียค่าเปลือก ค่ากระป๋อง ค่าขวดอะไร บีหนึ่งไม่รู้ว่าเป็นอะไรต่อหัวก็มองดูกระป๋อง : กระป๋องนม กระป๋องอะไรก็ตามเถอะ มันทิ้งไปปีหนึ่ง มหาศาลเท่าไร แล้วมันไม่ใช่แต่กระป๋องนม มันมีกระป๋องอื่น ขวดอื่นอีก อะไรก็ตาม นี่ก็เรียกว่าไม่ประหยัดนั้นแหละ. ต้องหาวิธีอื่นที่ไม่ต้องเสียสิ่งเหล่านี้; แต่เขาคงคิดว่าทำไม่ได้.

มันต้องเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นด้วย ให้มีการกินอยู่อย่างถูกต้องตามธรรมชาติ และประหยัดได้ในส่วนนี้; ให้วิชาการทางวัตถุมาช่วยเหลือ การที่คนเราไม่ต้องเป็นทาสของอายตนะให้มากขึ้น. นี่ก็เหมาะอย่างยิ่งสำหรับจะแก้ปัญหาในโลก ที่พลเมืองกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ใช้คำว่า “ถูกต้องและประหยัด” ในการกินอยู่ หรือเป็นอยู่ โดยความก้าวหน้าทางวิชาการทางวัตถุ ซึ่งจะต้องค้นกันใหม่; เพราะว่าเดี๋ยวนี้กำลังไม่มี.

ที่นี้ข้อถัดไป เรียกว่า ข้อที่หก ถ้าว่าคนเพิ่มมากขึ้น เราก็แก้ด้วยการอยู่อย่างธรรมชาติให้มากขึ้น.

เคยพูดถึงข้อนี้มาก ว่าอยู่อย่างเป็นเกลือกกับธรรมชาตินั้นแหละให้มันมากพอ ให้มันใกล้เคียงธรรมชาติให้มากขึ้น. ทำไมเราจะต้องมาเสียทรัพยากรในโลกมากเกินไป เรื่องกิน เรื่องนอน เรื่องเที่ยวเล่น หรือแม้แต่การพัฒนาก็ยังพัฒนาผิดทาง : เปลืองมากเกินไป, ได้ผลน้อยเกินไป.

เราทำให้คนไกลจากธรรมชาติ : ไม่ชอบนั่งนอนกลางดิน; จะสร้างวิมานแข่ง
กับเทวดา, รวบรวมเงินไว้ให้มาก จะสร้างบ้านอย่างนั้นอย่างนี้ แม้แต่ห้องน้ำก็ราคาเป็น
แสน ๆ เขาถ่ายรูปโฆษณา ชวนให้คนนิยม; ห้องน้ำจัดเหมือนกับว่าวนอุทยาน อย่างนี้
มันก็ใช้เงินมาก, แล้วก็ไม่เห็นมีประโยชน์อะไรเพิ่มขึ้น. คนนั้นก็ไม่ได้ดีขึ้น; นอกจาก
เห็นแก่ตัวมากขึ้น.

ฉะนั้น จะผลิตอะไรขึ้นมากินมาใช้ จะพัฒนาอะไรให้เจริญรุ่งเรือง ก็ให้มัน
อยู่ทั้งระดับความหมายเดิมของธรรมชาติ.

แม้ที่สุดแต่ยานพาหนะอย่างนี้; เขาคิดว่ามันมีประโยชน์มาก จำเป็นมาก จน
สร้างเรือบินสร้างอะไรกันขึ้นมามากมาย, แล้วก็ตกตายกันทั้งลำ ๆ บ่อยขึ้น ๆ ที่จริงไม่ใช่
เรื่องจำเป็นหรอก, ไม่ใช่เรื่องจำเป็นที่มนุษย์จะต้องทำ. มนุษย์มันหลับหูหลับตา มันบ้า
มากเกินไป; มันจึงขยายความที่ไม่ต้องทำออกไปมากขึ้น แล้วถือเป็นความต้องทำ.

ถ้ามันอยู่กันอย่างธรรมชาติ มันก็ไม่ต้องไปต้องมากันในลักษณะนั้น; แล้วคน
ก็จะอยู่เป็นสุขกันดีกว่านี้; เพราะว่า การโกหกหลอกลวงกัน มันไม่ทำที่เดียวทั่วโลก คือ
มันไม่อาจจะหลอกลวง โทกหลอกลวงกันที่เดียวทั่วโลกได้เหมือนสมัยนี้. สมัยก่อนเขาก็
โกงคนต่างอยู่ นี่ก็เป็นปัญหาที่จะเข้าใจได้ไม่ยาก.

ที่นี้ เครื่องจักร เครื่องทุ่นแรงนี้เขาถือว่าเป็นคุณประโยชน์; แต่อีกทางหนึ่ง
มันเป็นโทษอย่างยิ่ง คือทำให้คนที่มากนั้นนะ ส่วนหนึ่งไม่มีงานจะทำ. เพราะเครื่องจักร
มันทำแทนเสีย; คนเหล่านั้นก็ไม่มีงานทำ ก็เป็นปัญหาที่จะต้องลัก ต้องขโมย ต้องทุจริต
ต้องเอาเปรียบ ต้องอะไรอย่างอื่นต่อไปอีก นี้เราไม่บูชาของอย่างนี้; ที่เขากำลังบูชากันนัก.

ระวังเครื่องทุ่นแรง ที่ทำให้คนไม่มีงานทำมากขึ้น; เครื่องจักรทำแทนเสีย.
เขาพูดว่าความเจริญ; แต่เราเรียกว่าความฉิบหาย. มันเกี่ยวเนื่องกัน โดยถ้าเราไม่มี
เครื่องจักร เราก็ไม่มีถนนหนทางอย่างนี้ หรือเร็วขนาดนี้; เราต้องใช้คนทำ ใช้เวลา
นานมาก เหนื่อยมาก แรงมาก ก็ยังได้เหมือนกัน; แต่ผลมันก็ต่างกัน ตรงที่ว่า คนมี
งานทำ กับคนไม่มีงานทำ

อีกทางหนึ่ง มันเป็นที่น่าแปลกใจที่ เครื่องจักรนี้มันมากเกินไป มันเร็วเกินไป จนส่วนอื่น มันปรับปรุงไม่ทัน ตามไม่ทัน; แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นแก่มนุษย์. ปัญหาที่นายทุนเกิดขึ้นในโลก ก็เพราะว่านายทุนเขาใช้เครื่องจักร ถ้าไม่มีเครื่องจักรให้คนเหล่านั้น นายทุนก็เกิดขึ้นไม่ได้. หรือนายทุนก็จะเอาเปรียบ คนที่ทำงานด้วยมือด้วยเท้าไม่ได้. ฉะนั้นเครื่องจักรนี้ คนที่เขารู้จักมัน, เขาเขียนเป็นการ์ตูนล้อ เป็นรูปยักษ์รูปภูตผีปีศาจอย่างร้ายกาจที่สุด

ความก้าวหน้าทางเครื่องจักรนี้ ทำให้มนุษย์มีปัญหาและเดือดร้อน โดยตรง โดยอ้อม ทางกายทางจิต. เอาอะไรใส่เข้าไปในเครื่องจักรมันก็ผลิตออกมา ออกมาก็เป็นเครื่องหลอก เครื่องยั่ว เครื่องยั่วยวน เรื่องสวยงามเรื่องเอร็ดอร่อย ก็ออกมาหลอมนุษย์; ฉะนั้น อยู่อย่างธรรมชาติให้มากขึ้น มันก็แก้ปัญหานี้ได้.

ที่นี่ พูดถึงการศึกษาที่ไม่เกรงใจใคร; เพราะว่าเขาคำกันพอแล้ว ไม่กลัวที่ไม่เกรงใจแล้ว. ว่าการศึกษาในโลกนี้ มันกำลังหลับหูหลับตาบ้าๆ บอๆ คือไปเรียนที่ไม่ต้องเรียนนั้นมันมากเกินไป, ไปเรียนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มันมากเกินไป; ที่มันจะทำให้มนุษย์รอดได้ มันไม่เรียนโดยเฉพาะเรื่องศีลธรรม มันไม่เรียน มันไม่จัดให้เรียนอะไรก็ไม่มีรู้; คุณชวน คุณทอง นี่ต้องรู้ดี ว่าคุณสอนอะไรบ้างวันหนึ่งๆ แล้วจำเป็นแก่เด็กไหม? มันทำให้เด็กมีศีลธรรมได้อย่างไร? แล้วทำไมไม่ดูให้ดีว่า อะไรยังขาดอยู่?

แต่ที่เราทำเองไม่ได้ เพราะกระทรวงหรือว่าเจ้ากระทรวงเขายังคับ; เขาเป็นอย่างนี้กันทั้งโลก. เราก็ต้องพูดเหมาๆ ไปทั้งโลก ว่ากระทรวงศึกษาธิการในโลกทั้งโลก มันยังหลับหูหลับตา บ้าๆ บอๆ อะไรอยู่; จัดให้เด็กเรียนสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องเรียนมากเกินไป ที่จำเป็นจะต้องเรียนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะศีลธรรมนี้ไม่มี; ฉะนั้นเขาก็ฉลาดสำหรับที่จะทำลายศีลธรรม.

การศึกษาอย่างนี้ทำลายโลก แล้วก็สร้างปัญหาให้มากขึ้น; เป็นคนโง่ชนิดหนึ่งคือโง่ต่อการที่จะทำให้โลกสงบ, มันฉลาดในการทำลายโลกให้ยุ่ง; นี่เสียเวลาเปล่า.

อยากจะใช้คำพูดอีกอันหนึ่งว่า อยู่กันอย่างโบราณเถอะ อย่าอยู่กันอย่างสมัยใหม่เลย; ถ้าคนในโลกมันมากขึ้น แล้วอยู่กันอย่างโบราณ อย่างแบบโบราณ อย่าอยู่อย่างสมัยใหม่เลย. นับตั้งแต่ว่า อยู่อย่างชนบทบ้านนอกเถิด; อย่าอยู่อย่างมหานคร โดย : มหานครกรุงเทพฯ มหานครลอนดอน มหานครนิวยอร์ก อะไรก็ตามเถอะ. อย่าอยู่อย่างมหานครเลย มันสร้างความรู้สึกชนิดที่ไม่สงบสุข แล้วก็เอียงไปในทางไม่มีศีลธรรม.

ระวังเด็ก ๆ ของเรา; เมื่อยังเล็ก ๆ อยู่ก็ดีอยู่ พอเข้าโรงเรียนได้หน่อยก็เปลี่ยนแล้ว พอไปกรุงเทพฯ ก็เปลี่ยนหมดแล้ว. นี่ระวังให้ดี ชนบทกับมหานครมันต่างกัน อย่างนี้.

ที่นี้เขาก็กลัว กลัวว่ามันไม่เจริญ เพราะมันโฆษณากันอย่างโง่เขลาเรื่อยไป; โฆษณาคำว่า “ความเจริญ”, โฆษณาอย่างโง่เขลาเรื่อยไป มันก็เจริญอย่างที่ทำร้ายตัวเองแหละ เจริญอย่างที่ทำร้ายตัวเองเรื่อยไป ไม่มีความสงบสุข.

อย่างว่าไม่มีไฟฟ้าใช้อย่างนี้ดูเอาซิ มันถูกต้องหรือผิดละ? นี่เรารู้สึกว่า น่าจะอายุอยู่เหมือนกันที่ยังไม่ได้รับประโยชน์อะไร จากการที่มีไฟฟ้าใช้ ให้คุ้มกับการที่มันทำให้ความยากลำบากให้เรา. พูดได้เลยว่า เอ้า, เรื่องไฟฟ้าอย่างเดี๋ยวนี้ ใช้ให้เป็นประโยชน์ เป็นจริง ๆ เป็นส่วนน้อย; ใช้เพื่อความฟุ่มเฟือย หูหრა สรวลเสเฮฮา สะดวกสบาย มันมากกว่า ส่วนนี้มันเป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์มีปัญหา มีอะไรยุ่งยากลำบาก หรือมีนิสัยเหลวแหลกลงไป.

มันเป็นเสียอย่างนี้ทุกอย่าง ที่เรียกว่าความเจริญ; มันเจริญเพื่อตามใจกิเลสเสีย มากกว่า ที่จะเป็นไปอย่างถูกต้อง ตามที่มันจำเป็น.

ที่นี้เมื่อใช้ความฟุ่มเฟือยนี้ มีความฟุ่มเฟือยนี้จนติดเป็นนิสัยแล้ว, มันก็ยากแหละ ที่จะกลับไปหาแบบเก่า; เช่นว่าใช้ไฟฟ้าจนชินแล้ว มันก็ยากเต็มทีที่จะกลับไปใช้ของเก่าอีก แล้วมันก็ดีเหมือนกัน ไฟฟ้ามันก็สะดวก สบาย สะอาด อะไรต่าง ๆ จนคนมันต้องติดแหละ; แล้วก็ไม่ดูว่ามันทำให้โลกมันยุ่งขึ้นมากเท่าไร

เราหุงข้าวด้วยไฟฟ้า ก็ถูกกว่าหุงข้าวด้วยถ่าน; ก็อาจจะจริงแหละ; แต่มันคือสร้างอะไรทดแทนขึ้นมา ที่เป็นปัญหายุ่งยากแก่มนุษย์ พอ ๆ กันอีก เดียวนี้เราก็ต้องพัดลมบ้าง มีอะไรบ้าง ตามที่มันติดแล้ว เดียวต้องกินน้ำแข็งบ้าง ต้องกินน้ำอัดลมบ้าง ไม่มีน้ำแข็งกิน นี่ก็กระสับกระส่ายแล้ว; ความเคยชินมันเปลี่ยนมาในทางฟุ่มเฟือย. ถ้าว่ามันมากเพิ่มขึ้น มันจะเอามาแต่ไหนใช้กันล่ะ ? มันก็ต้องรบรากับด้วยเรื่องไม่พอใช้แล้วก็จะยังไม่สงบมากขึ้น.

ฉะนั้นอย่าลืมนิยามชีวิต พยายามที่จะใกล้ชิดธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด เท่าที่จะมากได้; แต่ต้องจัดระบบใหม่กันหมดแหละ ที่ว่าชนบทน้อย ๆ จะมีการเป็นอยู่ซื่อซื่อแลกเปลี่ยน นำบัตรโรคภัยไข้เจ็บ คมนาคมอะไร แต่พอ ๆ ว่า สะดวกสบายในชนบทน้อย ๆ ของตน; มันก็ต้องปรับปรุงกันใหม่แหละ มันก็ยากอยู่เหมือนกัน แต่ถ้าอยู่กันอย่างนั้น มันจะมีปัญหาน้อย; ไม่เหมือนกับที่มันมีปัญหาอยู่ในกรุงเทพ ฯ ในมหานครทั้งหลาย จนไม่มีศีลธรรมเหลือ

นิยมศิลป์ของพระเจ้า. พุทธให้เป็นอุทาหรณ์ นี้ในเรื่องของความงาม นี้เราพูดถึงเรื่องความงาม ใช้คำว่า "ชอบความงามตามแบบของพระเจ้า", นิยมศิลป์ของพระเจ้า เช่นว่า จะชมความงามอย่างนี้, นี้ ภูเขา, ชายทะเล, ตามธรรมชาติ, ศิลปะของพระเจ้า; อย่าต้องไปที่สถานบำรุงบำเรอทางกามารมณ์ หรือแม้แต่ศิลปะอื่น ๆ ที่ทำให้มันมากไปจากธรรมชาติที่ซื่อซื่อซื่อซื่อ; กระทั่งศิลปะบ้าง บอๆ เสียเวลาเปล่าๆ modernist abstract art: อะไรก็ตามเถอะ มันเสียเวลาเปล่าๆ.

แต่นี่กลับนิยมรูปภาพที่ป้ายสีเลอะเทอะเหมือนกับเด็ก ๆ ป้ายนั้นนะก็ราคาเป็นแสนเป็นล้าน เป็นโกฏิกี้มี; ศิลปะแห่งความโง่, ศิลปะแห่งอวิชชาที่ไกลจากพระเจ้าที่มนุษย์เขาสร้างกันขึ้นมาสมัยนี้ เราเรียกว่า ศิลปะของภูตผีปีศาจแห่งความโง่ กำลังระบือหนักในโลก มาชอบศิลป์ของพระเจ้ากันดีกว่า; ไม่ต้องลงทุนสักสตางค์เดียว ไม่ทำให้อายุยืน

รูปภาพแผ่นหนึ่งไม่ใหญ่โตอะไร ราคาเป็นล้าน ๆ นี้ เขาตีราคาค่าประกันเป็นล้าน ๆ; จะชนไปไหนที่มาไหนก็ ไปตั้งแสดงให้คนเป็นหมื่นคนแสนคนมาดูอย่างนั้น ก็ยังโง่งง ๆ ๆ ที่จะแสดงรูปภาพแบบนี้ แต่เขาก็กำลังทำกันอยู่ในโลก; บางคนยังไม่ทรา

อาตมาก็ไม่เคยไปดูดอก แต่ว่าอ่านหนังสือข่าว หนังสืออะไร รู้ว่ามันกำลังเป็นอย่างนี้ : มันไม่ชอบศิลป์ของพระเจ้า, มันชอบศิลป์ของความโง่ของอวิชา ที่ประดิษฐ์ประดอยไกลออกไป ๆ ๆ. เราเรียกเขาว่าความโง่, ศิลปะ ความโง่ หรือ คนโง่, เขาก็เรียกว่าคนโง่ เหมือนกันแหละ. เรายอมโง่.

อาตมาเองก็ดูไม่ออก ว่ามันสวยอย่างไร ใ้รูปภาพอย่างนั้น; เคยได้ดูหลายรูปแล้ว ดูไม่ออกเลยว่าสวยอย่างไร ดูแล้วก็เวียนหัว เราก็คือคนโง่ เราชอบศิลป์ของพระเจ้า ของธรรมชาติ เขาก็หาว่าเราเป็นคนโง่.

ทีนี้ถ้าจะตัดสิน ก็ตัดสินว่า อย่างไหนล่ะที่มันทำโลกนี้ยุ่งยากลำบาก บั่นบ่วนยิ่งขึ้นทุกที ? อย่างไหนกันแน่ ? ถ้าชอบศิลป์ของพระเจ้าอย่างนั้นมันเป็นอย่างไร ? ถ้าชอบศิลป์อย่างนั้นมันเป็นอย่างไร ? ในที่สุดมันก็จะพบได้เองว่าเป็นเกลอกับธรรมชาติดีกว่า.

แม้ว่าศิลป์ที่มันยังใกล้กับธรรมชาติอยู่มาก ก็ยังมีส่วนเพื่อ : ดูการประดับประดาตกแต่งของสมัยนี้ ตามวัดวาอาราม ตามอะไรต่าง ๆ นี้ คงไม่ถึงขนาด modern art ศิลปะไรของเขารอก; แต่มันก็ยังเพื่อได้ โบสถ์วิหารอะไรก็ตาม; มันยังมีส่วนเพื่อ ที่ไม่ถูกเป็นอยู่ ในบางอย่างบางส่วน คือ เครื่องประดับของมัน ก็ต้องช่วยกันระวัง; อย่าให้มันถูกการเพื่อ ด้วยความหลงใหลในความงามหรือศิลป์นั้น เกิดขึ้นในหมู่พุทธบริษัท.

ทีนี้เมื่อพูดถึงระบบการเมืองของโลก ว่าคนในโลกมันเพิ่มขึ้นเท่าไร; ก็ต้องพูดอย่าเพื่อในเรื่องอย่างนี้ ให้หันไปหาธรรมชาติให้มากขึ้นแล้วจะเอือกเย็นเป็นสุข จะไม่มีโรคเส้นประสาทเกิดขึ้น

— — — — —
 เอ้า, ทีนี้ ข้อที่เจ็ด คือ การศึกษา

เมื่อตะกี้ก็พูดถึงคำว่าศึกษา การศึกษาในความหมายภาษาธรรมดา ๆ ในโลกนี้; ใช้หมายถึงศีล สมาธิ ปัญญา นั้นมันยังไกลออกไป. การศึกษาที่ให้อยู่กับในโลกเวลานี้ ไม่เป็นไปเพื่อให้คนในโลกมีศีลธรรม; เราได้พูดเป็นข้อแรกแล้วว่า คนในโลกเพิ่มขึ้นเท่าไร ความมีศีลธรรมต้องมากขึ้นเท่านั้น.

LIART

ที่นั่นคนในโลกก็เพิ่มขึ้น แต่ความมีศีลธรรมมันไม่เพิ่ม; เพราะว่ามันช่วยไปให้การศึกษา ชนิดที่ไม่ช่วยให้เกิดศีลธรรม; มันก็เลยกลายเป็นลบ เป็นทางลบหนักขึ้น ๆ จนไม่มีเหลือแหละ

โลกเพิ่มไปด้วยจำนวนคนมากขึ้น แต่ศีลธรรมในโลกไม่มีเหลือ; เพราะไปให้การศึกษา ที่ทำให้เขาเห็นแก่กิเลสของตัวเองมากขึ้น ๆ ไม่มีใครเมตตา ปราณี่ใคร มีแต่ตัวกู—ของกู; เพราะการศึกษามันช่วยให้มีตัวกู—ของกู แข่งกัน ๆ ๆ นี้เราเรียกว่าการศึกษาที่มันงมงาย หรือยิ่งโง่หนักขึ้น; มีคนฉลาดแต่เพื่อตัวกู; ไม่ถูกกับการที่ว่า โลกจะต้องมีศีลธรรม ให้เพียงพอแก่การที่โลกจะต้องมีศีลธรรม

จะต้องมีการศึกษาอย่างใหม่; จะพูดว่าอย่างใหม่ก็ไม่ถูก คือกลับไปอย่างเก่าก่อนนั้น เก่าอย่างทีแรก, การศึกษาอย่างทีแรก อย่างที่ยังเนื่องอยู่กับศาสนา อย่างที่มนุษย์ยังไม่มีความเจริญนะ; การศึกษานั้นจะช่วยให้มนุษย์กลัวบาป รักบุญ แล้วก็มีศีลธรรม; มุ่งเอาแต่ว่า ให้โลกนี้มันมีความสงบ; การศึกษาชนิดไหนทำให้โลกนี้มันมีความสงบได้ ก็มุ่งการศึกษาชนิดนั้นแหละ

เดี๋ยวนี้มันมีแต่การศึกษาที่ทำให้ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเพื่อ ให้เห็นแก่ตัว จนไม่ต้องเห็นแก่คนอื่น; การศึกษาอย่างนี้ ไม่เหมาะแก่การที่มนุษย์ในโลกมันจะเพิ่มขึ้นโดยเร็ว ต้องเป็นการศึกษาที่ทำให้มีศีลธรรม; แล้วเขาจะได้รักใคร่กัน แม้จะเพิ่มมากขึ้นก็ไม่เป็นไร

เรื่องการศึกษาที่มีปัญหา มาก คือใครบังคับใครไม่ได้; เพราะโลกนี้ก็เป็นประชาธิปไตย ใครจะไปบังคับใครไม่ได้ ฉะนั้นคนที่เขามีอำนาจอยู่ในตัวโดยอัตโนมัติ ก็คือคนที่เห็นแก่ประโยชน์ในทางวัตถุนี้ เขาเป็นผู้ควบคุมการศึกษา; แล้วจัดการศึกษา ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางวัตถุ การศึกษาในโลกทุกประเทศเลย ก้าวหน้าทางสามารภ มีสมรรถภาพสามารถที่จะก้าวหน้าในทางวัตถุ เพื่อประโยชน์ของตัวเองโดยตรงก็มี, เพื่อประโยชน์เป็นของรวม ๆ กันไปก็มี; คือวิชาการทั้งหลาย ที่ถ่ายทอดให้แก่กันและกัน

คนไทยเราก็ไปเรียนเมืองนอกมามากยิ่งขึ้น ก็ไปเอาวิชาเหล่านั้นมา ก็เลยเป็นเหมือน ๆ กันไปหมดทั้งโลก; เพราะไปเรียนมาจากที่เดียวกันไปต่อเอามาจากที่เดียวกัน เดียวกัน มีความมุ่งหมายอย่างนั้น โลกนี้มันก็เป็นอย่างนั้นหมด, เอามาแข่งขันกันในที่

แสวงหาประโยชน์ของตน ๆ; โลกนี้ก็เลยมีแต่กลุ่มมนุษย์ ที่แข่งขันกันเพื่อประโยชน์ของตน ๆ ทั่วไปทุกหัวระแหง; แม้ส่วนบุคคลก็เป็นอย่างนั้น

ที่นี้หนักเข้า ก็จะเบียดเบียนกันแม้แต่ในครอบครัว; เพราะมันมีมาในประโยชน์อย่างนี้มากขึ้น ชาวที่ว่าลูกฆ่าพ่อแม่ นี้จะมีทุกวันอยู่แล้ว เพราะเท่าที่มาลงในหนังสือพิมพ์นี้ มันก็เกือบจะทุกสัปดาห์อยู่แล้ว ที่ไม่เอามาลงมันก็คงจะมีมากกว่านั้น แล้วก็จะเรียกได้ว่าทุกวันแล้วกรรมัง ที่ลูกมันจะฆ่าพ่อแม่ เพราะความหลงใหลในประโยชน์; เพราะพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ไม่ตามใจ ไม่ให้เงิน หรือไม่อำนวยความสะดวกอันนั้น; ลูกก็เลยฆ่าพ่อแม่เสีย นี้เรียกว่าเลวร้ายกว่าแต่ก่อนมากแล้ว ซึ่งมันไม่มีอย่างนี้ หรือมันไม่ค่อยจะมีอย่างนี้

เดี๋ยวนี้ก็เลสมันเข้าหู เข้าตา เข้าจิต เข้าใจ เข้าอะไรกันหมด จนคนเขาไม่รู้ว่าพ่อแม่คืออะไร ไม่รู้อะไรเป็นอะไร นอกจากว่า ความต้องการของฉันท่านั้น คือตัวกู-ของกู นี้การศึกษาไม่ช่วยแก้ปัญหานี้

เฮ้, ข้อต่อไป ข้อที่แปดก็อยากจะพูดถึงเรื่องว่า เรามีวิทยากรก้าวหน้า ในทางทำลายทรัพยากรของโลกมากเกินไป นี่คงจะฟังถูกแล้วกรรมังที่พูดนี้

เรามีวิชาก้าวหน้ามาก ในทางวิทยาศาสตร์ ทางอะไรก็ตาม ที่ทำลายทรัพยากรของธรรมชาติมากเกินไป เร็วเกินไป: หมายความว่าอะไร ๆ ที่มันมีอยู่ในแผ่นดิน ของธรรมชาตินะ เช่นน้ำมันก็ดี โลหะ มีเหล็ก มีทองแดง มีอะไรก็ดี, อะไรก็ตาม ที่มันมีค่าอยู่ในแผ่นดินในโลก ถูกเอาขึ้นมาทำลายมาก และเร็วเกินไป ตามความก้าวหน้าทางวิชาการ; แล้วก็เพื่อส่งเสริมกิเลส, แต่เขาก็พูดว่า เพื่อสันติสุขของโลก; แต่ที่เอามาเพื่อส่งเสริมสันติสุขของโลกนะนิดเดียวแหละ นอกนั้นก็มันเพื่อส่งเสริมกิเลสของโลก ให้โลกมันยุ่ง.

เอามาทำอาวุธประหัตประหารกัน ทำเรือรบ ทำเรือบิน ทำอะไรทั้งหลาย แม้แต่เอามาทำรถยนต์ขึ้นวิ่งให้เต็มไปทั่วโลกนี้ ที่เป็นไปเพื่อความถูกต้อง หรือจำเป็นนั้นเป็น

ส่วนน้อย ที่ไม่จำเป็นมีเป็นส่วนมาก หรือแทบทั้งนั้น; และยิ่งกว่านั้น ก็เพื่อสนุกสนาน
สำเร็จสำราญเล่นหัว ส่งเสริมการมารวมตัวกันนั้นก็ไม่น้อยเหมือนกัน.

คนมีรถยนต์นี้ ใช้รถยนต์เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน มากกว่าส่วนที่จำเป็น
ที่ไม่จำเป็นก็จะให้มันจำเป็นขึ้นมา แล้วก็ได้แก่ตัวว่ามันจำเป็น; แต่มันก็จะจำเป็นยิ่งขึ้น
เหมือนกันแหละ เพราะว่าเดี๋ยวนี้มันก็เกิดความนิยม ที่เปลี่ยนแปลงไปว่า : เราต้องเก็บ
อย่างนั้น. เราต้องเป็นอย่างนี้; ลูกหลานของเราต้องเป็นอย่างนั้น ลูกหลานของเราต้อง
เป็นอย่างนี้ อย่างนี้เขาก็เรียกว่าจำเป็น แต่มันจำเป็นด้วยความโง่ มันมีความไม่จำเป็น
ซ่อนอยู่ในนั้นเสร็จ.

ข้อนี้มันคู่กันมา กับที่ทำให้มนุษย์รอดตายมากขึ้น คือการแพทย์ เดี่ยวเราจะ
พูดเรื่องการแพทย์. การแพทย์ก้าวหน้า ทำให้มนุษย์รอดตายมากขึ้น วิทยาการทั้งหลาย
ก้าวหน้า เอาทรัพยากรธรรมชาติในแผ่นดินขึ้นมาทำลายเสียให้หมดไป โดยเร็วมากขึ้น
แล้วมีแขนงอื่น ๆ อีกเหมือนกัน มันไม่มีความจำเป็น แต่มันก็ทำมากเกินไป.

เขาก็เชื่อกันว่า ไม่เท่าไรน้ำมันที่มีอยู่ในแผ่นดินนี้ มันจะหมด, หมดแน่
น้ำมันที่มีอยู่ในแผ่นดินนี้, เขาก็คิดว่า เอ้า, น้ำมันหมด เราก็คิดกำลังปริมาณใช้ ใช้กำลัง
ปริมาณกันต่อไปอีก, แล้วถ้ามันหมดเข้าอีกนี้ เขาก็ยังไม่ตอบหรอก เพราะว่ายังไม่รู้ว่าจะอะไร
แต่แล้วเขาก็เชื่อว่า มันจะหมดนั่นแหละ. แร่ธาตุที่จะเอามาทำพลังงาน มันก็หมดเป็น
เหมือนกัน หมดได้เหมือนกัน. นี่ก้าวหน้าในทางทำลายทรัพยากรธรรมชาตินี้ มันมาก
เกินไป; นี้ ใครจะไปหยุดได้ มันต้องมีอำนาจอย่างพระเจ้ามาที่เดียว มาเผด็จการให้หยุด
หยุด ๆ ๆ, อย่างนี้หยุด.

ที่นี้มนุษย์ทำไม่ได้ แล้วมนุษย์ก็เอออวยเกินไป : ตกลงกัน เอ้า, น้ำมันหมด
ก็หมด, เราก็ใช้พลังงาน, พลังงานหมด เราก็ตายกันดาบหน้าใช้อย่างอื่นต่อไปอีก
เดี๋ยวนี้เอาแต่ความสนุกสนาน เอ็ดอรัย สวยงาม สรวลเสเฮฮา สะดวกสบาย แข่งกัน
เทวดาอะไรก็แล้วกัน. นี่วิทยาการก้าวหน้า แต่ในทางทำลายทรัพยากรของธรรมชาติ
พระเจ้ากำลังลงโทษให้อย่างหนักที่สุด จะเดือดร้อนกันหนักขึ้นเพราะข้อนี้

เอา, ข้อสุดท้ายเวลาจะหมดแล้ว ข้อที่เกาพุดถึงเรื่องต้นเหตุอันแท้จริง ที่ทำให้พลโลกเพิ่มขึ้น คือการแพทย์.

คุณประยูรก็สารภาพแล้ว เป็นหมอ. เมื่อวานนี้ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขมาที่นี่ อาตมาก็พุดข้อนี้ บอกว่า; หมอเมื่อช่วยให้คนมันมากขึ้นแล้ว ต้องรับบาป ในปัญหาที่มันเกิดขึ้น เพราะคนมันมาก ฉะนั้นหมอก็ต้องช่วยต่อสู้กับปัญหานี้ด้วย; ฉะนั้นขอให้จัดระเบียบใหม่ ให้มีโรงพยาบาลชนิดที่มันให้พร้อม ๆ กันไป คือ ให้ชีวิตแล้วก็ต้องให้สิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตด้วย.

อย่างโรงพยาบาลของพวกมิชชันนารีคริสเตียนทั้งหลาย เขาก็ให้การรักษาและช่วยชีวิต แต่เขามีระเบียบให้สอนศีลธรรม คือศาสนาคริสต์น นั่นควบคู่กันไปด้วยกับคนเจ็บ. คนเจ็บจะได้รับฟังคำสวดมนต์ และฟังคำชี้แจงแนะนำ; บางทีถ้าเดินไปโบสถ์ไหนก็ไปโบสถ์ด้วย ไปสวดมนต์ในโบสถ์ด้วย ซึ่งอยู่ในเขตของโรงพยาบาลนั่นเอง. หรือมีนอนเจ็บอยู่ เขาก็ยังประเล้าประโลมด้วยธรรมะของพระเจ้า; เมื่อจะตายลง เขาก็ยังให้ตายตามวิธีของผู้ที่มีศาสนา นี้โรงพยาบาลคริสเตียนเป็นอย่างนี้.

ถาม : โรงพยาบาลของไทยเราชาวพุทธนะ มีโรงพยาบาลไหนบ้างที่เป็นอย่างนี้ คุณประยูร ทราบข่าวบ้างไหม?

ตอบ : ถ้าจะมีก็โรงพยาบาลสงฆ์ แต่ผมยังไม่เคยทราบเลยครับ.

โรงพยาบาลสงฆ์ ยิ่งแล้วใหญ่. อาตมาไปดูมาแล้ว หรือไปเห็นมาแล้ว. ไม่มี, ไม่มีเรื่องอย่างนี้. เป็นที่รับรักษาพระสงฆ์นะ; แล้วกระซิบบอกคุณเบา ๆ ด้วยนะ, บอกเบา ๆ นะ. อย่างพุดเอ็ดไปนะว่า รักษาพระที่ไม่ควรจะรักษาก็มี มีมาก; นี้โรงพยาบาลสงฆ์ก็เป็นอย่างนี้. เราไม่มีโรงพยาบาล ที่ให้ธรรมโอสถของพระศาสนาพร้อม ๆ กันไป.

เวลาสำหรับพุดกันน้อยเมื่อวาน; แต่พุดอย่างนี้ พุดว่าโทษหมอ, หมอนี้ทำให้เกิดปัญหายุ่งยาก คือช่วยให้คนรอดตายมาก แล้วหมอก็ไม่ให้ความรู้ที่ถูกต้อง ในทางจิตทางวิญญาณ ปัญหามันจึงเกิดขึ้น, แล้วก็พุดต่อหน้าหมอหลาย ๆ คนเมื่อวาน. เขาคงเอาไปคิดบ้าง; ถ้าอย่างไร คงจะปรับปรุงกิจการโรงพยาบาล หรือกิจกรรมสาธารณสุขนี้ ให้

มันผิดไปจากเดิมบ้าง คือให้มันระคนกันไปกับการให้ธรรมโอสธ โอสธทางธรรมะ, กล่าวคือศีลธรรม.

ที่นี้เราก็ดูซิ, มันเป็นการจำเป็นอย่างยิ่ง มีเหตุผลอย่างยิ่ง จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องให้ธรรมโอสธแก่นมนุษย์ พร้อมกันไปกับให้หยูกยาธรรมดานี้. ช่วยชีวิตเขาไว้ได้ แล้วก็เพื่อเป็นอันธพาล อย่างนี้มันดีอะไร; เพราะว่าหมอนี้ต้องรักษาหมด คนอันธพาลก็รักษา รักษาให้หาย; แล้วเป็นอันธพาลอยู่ในโลกนี้ มันดีอะไร; หรือว่าคนไม่เป็นอันธพาล รักษาเขาให้หายสบายดีอยู่ในโลกนี้ ก็ให้เขาทนทุกข์ไปตามเดิมหรือ? มันต้องให้ความรทางธรรม ทางศาสนาแก่เขาด้วย. เขาก็รู้จักทำจิตใจให้เป็นสุข แล้วคนนี้ก็มีความสุขทางร่างกายและทางจิตใจ. นั่นแหละเรียกว่าเป็นโรงพยาบาลที่สมบูรณ์.

พระพุทธเจ้าท่านเป็นนายแพทย์ ท่านตรัสด้วยพระองค์เองก็บ่อยว่าเป็นนายแพทย์ อภิสกุโก สลุลกตุโต—เป็นนายแพทย์ผ่าตัด เสียด้วยนา, พระพุทธเจ้าเป็นนายแพทย์ผ่าตัด. อภิสกุโก—เป็นแพทย์, สลุลกตุโต ผู้กระทำด้วยสัลละคือมีด มีดที่มีคม พระพุทธเจ้าเป็นนายแพทย์ผ่าตัดกิเลส ผ่าตัดโรคกิเลส ท่านเรียกพระองค์เองว่าเป็นนายแพทย์ผ่าตัด อย่างนี้ก็มีในพระคัมภีร์: แล้วสพฺพโลกติกิจฺจโก มีคนสรรเสริญพระพุทธองค์ว่า เป็นนายแพทย์ผู้รักษาโรคของโลกทั้งปวง; โลกทั้งปวงมีโรค ก็คือโรควิญญูการ พระพุทธเจ้าเป็น เดกิจฺจโก เป็นนายแพทย์ผู้เยียวยาโรคของสัตว์โลกทั้งปวง.

ถ้าค้นหาให้หมด ในพระบาลีทั้งหลาย คงจะมีไม่น้อยกว่า 20—30 แห่ง กล่าวถึงการเป็นแพทย์ของพระพุทธเจ้าในทางวิญญาณ. นี้เรามันเป็นพุทธบริษัทนี้ อย่างไม่รู้ ๆ ก็เป็นพุทธบริษัท จะไม่นึกถึงข้อนี้กันบ้างหรืออย่างไร. ถ้าเรามีพุทธานุสติ นึกถึงพระพุทธเจ้ากัน ก็ขอให้นึกถึงส่วนนี้ด้วย ว่าพระพุทธเจ้าเป็นนายแพทย์ด้วย; อยุ่เอาแต่ “อิตถีโส ภควา” เสียตะพืดไป. ให้นึกว่าพระพุทธเจ้าท่านก็เป็นนายแพทย์ด้วย เพื่อจะตัดจะผ่าโรค เยียวยาโรค รักษาโรคของมนุษย์; ฉะนั้นขอฝากไว้กับหมอ.

ให้คุณประยูรเป็นตัวแทน ของหมอทั้งหลายในโลก ว่าอาตมากำลังโทษหมอ ขอโทษหมอมว่า เป็นผู้ทำให้คนมันมากขึ้นในโลก. แล้วขอมอบหมายให้หมอกำหน้าที่ให้มันเกิดการเยียวยารักษาโรคทางวิญญาณ; เพื่อจะขจัดปัญหาทางศีลธรรม ที่จะเกิดขึ้นอย่างมี

คนแรงในโลกนี้ เพราะคนมันเพิ่มมากขึ้นโดยเร็ว เพราะหมอเป็นผู้ทำให้คนมันเพิ่มขึ้นในโลกนี้ โดยเร็ว. นี่ข้อเท็จจริงข้อสุดท้าย ข้อที่เก้า.

ยกตัวอย่างมา 9 ข้อ เป็นตัวอย่างของข้อเท็จจริง ที่เราจะต้องหยิบขึ้นมาดู มีอีกมาก ไม่มีแรงไม่มีเวลา ที่จะเอามาทั้งหมดได้. แต่ว่า 9 ข้อนี้ก็พอแล้ว ที่จะชี้ให้เห็นว่า เมืองเพิ่มขึ้นในโลกนี้ เป็นต้นเหตุอันร้ายกาจของความเสื่อมศีลธรรม; แล้วมันมีข้อเท็จจริงอย่างที่ว่ามานี้ เป็นข้อ ๆ ไป.

คนเพิ่มขึ้นเป็นต้นเหตุปัญหาทางการเมือง

ที่ระบบการเมือง มีความยุ่งยากมากอยู่ในเวลานี้ ก็ตรงที่ว่าคนในโลกมันเพิ่ม ความที่คนในโลกมันเพิ่มขึ้น มันเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทางการเมือง อย่างยิ่งในขณะนี้, แล้วกำลังจะหนักยิ่งขึ้นไปอีกในอนาคตอันใกล้. เขากลัวจนใจ เหมือนกับคนที่แรก: กลัวจนใจ คือกลัวจนไม่รู้อะไรจะทำอย่างไร กับการที่คนในโลกมันเพิ่มขึ้น ทุกวันและโดยเร็ว. แล้วไปทำการคุมกำเนิด ตามวิธีทางวัตถุ คนก็เสื่อมศีลธรรมหนักขึ้น, โอกาสให้เด็กวัยรุ่นเสื่อมศีลธรรมหนักขึ้น; แล้วมันจะไปกันอย่างไร มันไม่มีศีลธรรมหนักขึ้น แล้วก็จะเป็โลกของอะไร.

เมื่อมันถึงขนาดนี้แล้ว การเมืองระบบไหนก็ช่วยไม่ได้. แม้เราจะใคร่ครวญ ออกหาระบบการเมือง ที่เรียกว่าประชาธิปไตยธัมมิกสังคมนิยมเผด็จการ ดีที่สุดแล้ว มีอันไหนจะดีกว่าแล้ว มันก็ยังทำให้เกิดขึ้นมาในโลกไม่ได้, ยังพ่ายแพ้แก่กิเลส; ฝ่ายใดสหายยังชนะโลกอยู่เรื่อย. เขามีการเมืองระบบของภูตผีปีศาจอยู่เรื่อย, ไม่ให้โอกาสแก่การเมืองระบบธรรมะเลย ก็พูดได้เท่านั้น; เดียวนี้มันเป็นอยู่อย่างนี้ ก็ต้องพูดเท่านั้น.

ที่นี้ต่อไปข้างหน้า ก็ไปดูกันเอาเอง. เราอยู่ในโลกนี้. อีกไม่กี่ปีก็คงจะตาย; ก่อนแต่จะตายนี้ ก็คงกระทบกระเทือนกับเขาบ้างเหมือนกัน. แต่ถ้าเราตายแล้ว คนที่เหลือนี้คงจะเดือดร้อนกันเป็นเมืองนรกแหละ.

ถ้าเรานึกสงสารคนข้างหลังบ้าง ก็ช่วยกันคิดนึกปรึกษาหารือ ป้องกันกันตามวิธี, ที่จะทำได้ ตามพระพุทธประสงค์ อย่างที่ว่ามาแล้ว ว่าพระพุทธประสงค์นั้นต้อง

การจะช่วยโลก. พุทธบริษัทอย่าดูดาในข้อนี้ เอาไปคิดนึกปรึกษาหารือกับเพื่อนฝูงที่สติปัญญา พอที่จะแก้ไขได้; แล้วทำให้มากเป็นพิเศษก็คือหมอทั้งหลาย ผู้รับผิดชอบเป็นผู้ที่ทำให้มนุษย์มันเพิ่มขึ้น ฝากไว้ให้เป็นหน้าที่มากกว่าพวกอื่น.

ทั้งหมดนี้เป็นการชี้ให้เห็นปัญหาเฉพาะหน้า ของมนุษย์ยุคปัจจุบัน ที่เกี่ยวกับการเมือง ปัญหาที่ก็คือ พลโลกคนในโลกเพิ่มขึ้นโดยเร็ว; ถึงจะควบคุมกำเนิดอย่างไรก็ยังเพิ่มอยู่นั่นเอง. อาจควบคุมได้บ้าง แต่ในทางจำนวนพลเมือง; แต่ควบคุมไม่ได้ในทางความเสื่อมของศีลธรรม. ฉะนั้นเหลืออยู่ก็คนในโลก ก็จะเป็นผู้รับบาปและเวรร้อยเดือนร้อนและเป็นทุกข์. นี่ฝากไว้ให้สำหรับพิจารณากันต่อไป,

การบรรยาย 11 ครั้ง ของภาคนี้สิ้นสุดลง เป็นวันสุดท้ายในวันนี้ ต้องปิดเทอมกับเข้างาน คือสามเดือนนี้จะปิดเทอมฤดูฝน แล้วค่อยไปคิดกันใหม่ เดือนมกราคม ถ้ายังมีชีวิตอยู่ ก็มานั่งพูดอย่างนี้กันแหละ พูดอย่างอื่นพูดไม่เป็นต่อไป ขอยุติการบรรยายในวันนี้ ให้พระสงฆ์ท่านสวดพระบาลี ให้กำลังจิตแก่ปฏิบัติธรรมอีกต่อไป.

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

โดย พรรณิภา เปลี่ยนโนห์
นรรตน์ พิมพ์

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้แบ่งอำนาจอธิปไตยเป็นองค์กร คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ เพื่อเป็นการดุลย์อำนาจซึ่งกันจะกัน ป้องกันการเป็นเผด็จการ หน้าที่ที่สำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติมีหลายประการที่สำคัญที่นำมาลงในที่นี้คือ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งมีวิธีการหลายวิธีด้วยกัน

ประเทศไทยได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาโดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 2 บัญญัติว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” มาตรา 3 บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” อำนาจอธิปไตยแยกออกเป็น 3 อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ และจากสามอำนาจนี้กลไกของรัฐก็จะมีองค์กรที่สำคัญได้เพียง 3 องค์กร คือ อำนาจนิติบัญญัติ คณะรัฐมนตรี และศาลยุติธรรม หลักการแบ่งแยกอำนาจไม่จำเป็นต้องไปที่จะต้องให้องค์กรผู้ใช้อำนาจทั้งสามอำนาจมีความเท่าเทียมกันอำนาจใดอำนาจหนึ่งอยู่เหนืออำนาจอีกอำนาจหนึ่งก็ได้ แต่เพื่อที่จะให้มีการแบ่งแยกอำนาจอยู่ อำนาจที่เหนือกว่านั้นต้องมีใช้อยู่เหนือกว่าในลักษณะที่เด็ดขาด และอำนาจที่อยู่ภายใต้ก็จะต้องมีมาตรการที่เป็นหลักประกันในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนได้พอสมควร

LIART

จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการแบ่งแยกอำนาจก็คือป้องกันมิให้การใช้อำนาจ ซึ่งเป็นอธิปไตยของชาติตกไปอยู่กับองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่ว่าโดยตรง หรือโดยอ้อม จึงต้องมีการถ่วงอำนาจระหว่างอำนาจทั้งสาม แต่ที่มีปัญหาในทุกประเทศก็คือการถ่วงอำนาจฝ่ายบริหาร ซึ่งฝ่ายบริหารมักจะมีอำนาจอย่างกว้างขวาง จึงเป็นปัญหาว่าจะทำประการใดจึงจะควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารให้เป็นไป โดยถูกต้องและสุจริต

โดยทั่วไปรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับได้บัญญัติให้สภามีอำนาจหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน วิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน อาจกระทำได้ดังนี้ คือ

1. การแถลงนโยบายก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 151 บัญญัติว่า "คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา โดยไม่มีการลี้ภัยความไว้วางใจ"

2. การตั้งกระทู้ถาม เป็นการควบคุมรัฐบาลโดยรัฐสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับได้กำหนดให้สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องอันใดอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 136 ให้สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่สมควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกนี้ถือเป็นการควบคุมการบริหารราชการของคณะรัฐมนตรีที่กระทำโดยรัฐสภา โดยวิธีตรงวิธีหนึ่ง เพราะสมาชิกรัฐสภามีสิทธิที่จะตั้งกระทู้ถามในเรื่องใดๆ ก็ได้ แม้ว่ารัฐมนตรีจะมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่า เรื่องนั้นยังไม่สมควรเปิดเผย ซึ่งเป็นเอกสิทธิ์ที่รัฐมนตรีจะทำเช่นนั้นได้ แต่ในทางปฏิบัติรัฐมนตรีจะตอบกระทู้ถามทุกกระทู้ เพราะเหตุว่าการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกถือได้ว่าเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เพราะเมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งสงสัยการปฏิบัติงานของ

ผู้บริหารก็จะตั้งกระทู้ถามในปัญหาที่คนสนใจ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบก็จะได้มีโอกาสแสดงข้อเท็จจริงหรืออุปสรรคต่าง ๆ ให้ฝ่ายนิติบัญญัติทราบเพื่อจะได้ร่วมมือกันหาวิธีแก้ไขต่อไป

กระทู้ถามคืออะไร

กระทู้ถาม คือ คำถามที่สมาชิกตั้งถามรัฐมนตรีในเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี ซึ่งอาจแบ่งลักษณะคำถามออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. กระทู้ถามที่ถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง
2. กระทู้ถามที่ถามเกี่ยวกับนโยบาย

กระทู้ถามที่สมาชิกตั้งถามส่วนใหญ่เป็นกระทู้ถามที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ทั้งนี้เพราะกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของราษฎรมากกว่ากรณีที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย หรือมีฉะนั้นก็ถามทั้งข้อเท็จจริงและนโยบายพร้อมกันไป

ลักษณะของกระทู้ถาม

กระทู้ถามจะต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายถามมีข้อเท็จจริงที่จะอ้างประกอบกระทู้ถาม ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองว่าถูกต้อง แม้จะมีได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจงประกอบ ก็ให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก คำถาม ข้อเท็จจริงที่อ้าง ตลอดจนคำชี้แจงประกอบต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซากหรือมีลักษณะเป็น ทำนองอภิปราย นอกจากนี้กระทู้ถามจะต้องไม่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นเชิงประเภทเสียดสี หรือแก่งใส่ร้าย
2. เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
3. เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
4. เป็นการให้ออกความเห็น
5. เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
6. เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
7. เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ราชการ

สำหรับกระทู้ถามที่เป็นเรื่องซึ่งตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบนั้น อาจจะต้องตั้งเป็นกระทู้ถามขึ้นใหม่ได้ ในเมื่อสาระสำคัญต่างกันหรือพฤติการณ์ ในขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป

กระทู้ถามมี 2 ประเภท คือ

1. กระทู้ถามด่วน
2. กระทู้ถามธรรมดา

กระทู้ถามด่วน คือ กระทู้ถามที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้คือ

1. เป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน
2. เป็นเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความปลอดภัยสาธารณะ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

หรือ

3. เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรม หรือ

เสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

4. เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ

กระทู้ถามธรรมดา คือ กระทู้ถามที่ไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดของกระทู้ถามด่วน สมาชิกที่ตั้งกระทู้ถามส่วนใหญ่ต้องการให้กระทู้ถามของตนเป็นกระทู้ด่วน

ความแตกต่างระหว่างกระทู้ถามด่วนกับกระทู้ถามธรรมดามีผลทางด้านการบรรจุ

เข้าระเบียบวาระ คือ ถ้ากระทู้ถามธรรมดาข้อบังคับกำหนดให้ประธานสภาบรรจุเข้า

ระเบียบวาระประชุมสภาในสัปดาห์วัน นับแต่ส่งสำเนากระทู้ถามไปยังกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเตรียมตอบ แต่ในกรณีที่กระทู้ถามด่วน ข้อบังคับกำหนดให้ประธานสภาบรรจุ

ส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องและให้แจ้งไปด้วยว่า ได้กำหนดจะให้ผู้ตั้งกระทู้ถาม

ถามเรื่องนั้นในการประชุมครั้งใด การกำหนดเวลาดังกล่าวนี้นี้ให้ประธานสภาคำนึงถึงความ

สำคัญของเหตุการณ์และความสนใจของประชาชนเป็นหลักในการพิจารณาและในการบรรจุ

กระทู้ถามเข้าระเบียบวาระประชุมครั้งหนึ่ง ๆ นั้นจะต้องบรรจุกระทู้ถามด่วนในลำดับก่อน

กระทู้ถามธรรมดา แต่ในทางปฏิบัติ กระทู้ถามที่จะบรรจุเข้าระเบียบวาระได้ไม่ว่าจะเป็น

กระทู้ด่วนหรือกระทู้ธรรมดาจะต้องเป็นกระทู้ที่ทางรัฐบาลแจ้งมาว่าพร้อมที่จะตอบแล้ว

ขั้นตอนการเสนอกระทู้ถาม

ตามข้อบังคับของวุฒิสภา พ.ศ. 2522 ข้อ 105 และข้อบังคับของสภา
 แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ข้อ 112 บัญญัติไว้เช่นเดียวกันว่า “การตั้งกระทู้ถามให้
 ส่นอกลงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือ
 โยบายและให้ระบุด้วยว่า จะให้ตอบในราชกิจจานุเบกษาหรือจะให้ตอบในที่ประชุมสภา
 ในทางปฏิบัติสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามต้องนำไปยื่นที่งานสารบรรณเพื่อลงรับงาน สารบรรณจะ
 ส่งกระทู้ถามนี้ ไปยังงานกระทู้ถามเพื่อดำเนินการต่อไป เจ้าหน้าที่งานกระทู้ถามจะพิจารณา
 ว่ากระทู้ถามนั้นถูกต้องหรือไม่ มีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ มีลักษณะเป็นกระทู้ถามธรรมดา
 หรือกระทู้ถามด่วน ถ้ากระทู้ถามนั้นมีข้อความไม่เหมาะสมก็ต้องติดต่อผู้ตั้งกระทู้ถามให้
 แก้ไขเสียใหม่ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาด้วยว่ากระทู้ถามนั้นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของ
 กระทรวงใด สมาชิกตั้งถามมาถูกต้องหรือไม่ อย่างเช่นถามเกี่ยวกับเรื่องน้ำประปาก็ต้อง
 ถามกระทรวงมหาดไทย ถ้าถามเกี่ยวกับเรื่องน้ำใช้ในการเพาะปลูกก็ต้องถามกระทรวง
 เกษตร ฯ และถ้าถามเกี่ยวกับน้ำในเขื่อนที่ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าก็ต้องถามสำนัก
 เขื่อน ฯ เพราะอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต หรือหากเป็นเรื่องที่อยู่ใน
 ความรับผิดชอบของกระทรวง ตั้งแต่ 2 กระทรวงขึ้นไป ก็ให้ถามนายกรัฐมนตรี เมื่อได้
 พิจารณาเสร็จแล้วก็บันทึกเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงประธานสภา
 ประธานสภาเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่า กระทู้ถามใดควรจะเป็นกระทู้ถามด่วนหรือ
 กระทู้ถามธรรมดา

เมื่อประธานมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถามได้แล้ว ในกรณีที่อนุญาต
 สภาธิการจะส่งสำเนากระทู้ ไปยังเลขาธิการรัฐมนตรีกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมตอบ
 และแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบว่าประธานอนุญาตให้ถามได้แล้ว และจะได้บรรจุกระทู้ถาม
 นั้นเข้าระเบียบวาระในโอกาสอันควรต่อไป ในกรณีที่ประธานไม่อนุญาตก็ต้องแจ้งให้
 ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบเช่นกัน

การตอบกระทู้ถาม รัฐมนตรีสามารถตอบกระทู้ถามได้ 2 ทาง คือ

1. ตอบในที่ประชุมสภา
2. ตอบในราชกิจจานุเบกษา

การตอบกระทู้ถามอาจตอบได้ทั้งการตอบในที่ประชุมสภาและตอบในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้แล้วแต่ที่ผู้ตั้งกระทู้ถามมีความประสงค์จะให้ตอบทางใด ซึ่งต้องระบุไว้ในกระทู้ถามด้วยว่าจะให้ตอบทางใด กระทู้ถามที่ให้ตอบในราชกิจจานุเบกษานั้น มีวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับกระทู้ถามที่ให้ตอบในที่ประชุมสภา เพียงแต่รัฐมนตรีตอบกระทู้ถามนั้นโดยทูลหนังสือราชกิจจานุเบกษาเท่านั้น การตอบนั้นไม่ได้กำหนดเวลาว่าจะให้ตอบเมื่อใดแต่เมื่อรัฐมนตรีตอบแล้วต้องส่งแจ้งมายังสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาว่า ได้ตอบกระทู้ถามนั้นในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ตอน หน้า อะไร วันที่เท่าใด จะได้สำเนาคำตอบนั้นส่งไปให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบต่อไป

อำนาจของรัฐบาลในการตอบกระทู้ถาม

เมื่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้รับกระทู้ถามที่ทางสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาส่งไปให้แล้วโดยปกติก็ต้องรีบจัดทำคำตอบ เมื่อพร้อมที่จะตอบแล้ว เลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะแจ้งมายังสภาเพื่อบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุมต่อไป แต่รัฐมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้ถามก็ได้ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 136 ที่บัญญัติว่า ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเรื่องใดเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าการนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์เกี่ยวกับความสำคัญของประเทศนี้ สิทธินี้เป็นสิทธิเด็ดขาดของรัฐมนตรี กล่าวคือ เมื่อรัฐมนตรีปฏิเสธที่จะตอบกระทู้ถามแล้วสมาชิกสภาผู้แทนผู้ตั้งกระทู้ถามก็ไม่มีสิทธิที่จะขอให้รัฐมนตรีชี้แจงว่ากระทู้ถามของตนเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน อย่างไร เพียงได้

การตั้งกระทู้ถามจึงเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินขั้นต้นเท่านั้น ไม่ใช่วิธีการอันเด็ดขาดแต่ประการใดเพราะเมื่อสมาชิกตั้งกระทู้ถามแล้วรัฐมนตรีจะตอบ

หรือไม่ตอบก็ได้ ฉะนั้นการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วยวิธีนี้จึงไม่มีผล
ศักดิ์สิทธิ์นัก แต่ก็ยังเป็นผลดีในด้านการควบคุมการบริหารงานไม่ให้ฝ่ายบริหารกระทำการ
ใดๆ ในทางที่ไม่ชอบไม่ควรเป็นการยับยั้งการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารที่อาจผลิตผลได้
ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงได้ นอกจากนี้ยังเป็นการเร่งรัดการปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่ให้รวดเร็วขึ้นด้วย

แม้ว่าการตั้งกระทู้ถามจะเป็นการควบคุมการบริหารราชการอย่างฉันทมิตรไม่มี
ลักษณะเด็ดขาดก็ตาม แต่ก็อาจทำให้ฐานะของรัฐบาลสั่นคลอนได้ ถ้าหากว่าการตอบ
กระทู้ถามนั้นไม่อาจสร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกได้ ฉะนั้นการตอบกระทู้ถามของ
รัฐมนตรีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง รัฐมนตรีผู้ตอบจำเป็นจะต้องมีความรอบรู้ในกิจการงาน
ที่ตนรับผิดชอบอยู่ และต้องมีความใจกว้างพอที่จะรับคำติชมจากสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถาม
ทั้งนี้ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดในที่ประชุมสภาได้เป็นอย่างดี และเป็นการ
สร้างความพึงพอใจให้แก่สมาชิกรัฐสภาเป็นส่วนรวมที่รัฐมนตรีหรือรัฐบาลยอมรับ หรือ
ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของสมาชิก หรือแถลงข้อเท็จจริงให้สมาชิกในที่ประชุมทราบได้
อย่างชัดเจน

3. การอนุมัติพระราชกำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
มาตรา 157 บัญญัติว่า “ในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความ
ปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ
ของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนด
ให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรี
เสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่
อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการ
อนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ให้พระราชกำหนดนั้น
ตกไปแต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไป ในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น
ถ้าวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภา
ผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาและของสภาผู้แทนราษฎรในกรณียืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ”

4. การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 161 “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา ระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้อวุฒิสภานำหน้ารัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง

5. การให้ความเห็นชอบในการทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตอธิปไตยแห่งชาติหรือจะต้อออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 162 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

6. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งตามบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ๆ เช่น ให้ความเห็นชอบในการตั้งเลขาธิการคณะกรรมการเรื่องราวร้องทุกข์ เลขาธิการคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ฯลฯ

7. ควบคุมทางการเงินของฝ่ายบริหาร โดยการอนุมัติงบประมาณรายจ่ายโดยพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 134 ซึ่งบัญญัติว่า “การจ่ายเงินแผ่นดิน จะกระทำได้ก็เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายเกี่ยวกับการโอนงบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นนี้ว่าต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายชดใช้ ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณ

รายจ่าย หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป” ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา ถ้าร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา คณะรัฐบาลก็ต้องลาออกจากตำแหน่ง

8. การเปิดอภิปรายทั่วไป

การเปิดอภิปรายทั่วไปมี 2 อย่าง คือ

1. การเปิดอภิปรายทั่วไป โดยไม่มีการลงมติ
2. การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

■ การเปิดอภิปรายทั่วไป โดยไม่มีการลงมติ

ในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี หากสมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาหรือข้อสงสัยประการใด สมาชิกเหล่านั้นอาจร่วมกันเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักถามคณะรัฐมนตรีได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้มีบัญญัติถึงเรื่องการเปิดอภิปรายทั่วไปไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 130 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 มาตรา 127 ได้กำหนดให้ประธานวุฒิสภาและสภาผู้แทนขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาใดๆ อันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในที่ประชุมวุฒิสภาหรือในที่ประชุมสภาผู้แทนแล้วแต่กรณีได้

ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ได้จำกัดอำนาจของวุฒิสภาในการที่จะขอเปิดอภิปรายทั่วไป คงให้อำนาจแต่เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันนี้ ดังความในมาตรา 158 บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรมีสหิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด

LI RT

อภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอัน
เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติดังกล่าวในวาระหนึ่งให้ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และให้ประธาน
สภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อกำหนดเวลาสำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่ง
ต้องไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีได้รับแจ้ง แต่คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิ
ที่จะขอให้ระงับการเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นเสียได้ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่สมควรเปิดเผย
เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา^๕นี้ สภามิได้ลงมติในปัญหาที่อภิปรายได้”

ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา^๕นี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่จะมีสิทธิเปิด
อภิปรายทั่วไป สิทธิในการเปิดอภิปรายทั่วไปนี้เป็นสิทธิของหมู่คณะต่างกับการตั้งกระทู้
ถามซึ่งเป็นสิทธิส่วนตัวสมาชิกอื่นจะช่วยซักไม่ได้ และผู้ตั้งกระทู้ถามจะมอบหมายให้ผู้อื่น
ซักแทนไม่ได้ ส่วนการเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นเมื่อสมาชิกจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของ
สมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปแล้ว สมาชิก
คนอื่น ๆ ที่มีได้ลงชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปก็มีสิทธิที่จะอภิปรายซักถามคณะรัฐมนตรีได้

การเปิดอภิปราย ทั่วไป โดยไม่มีการลงมติเป็นวิธีการควบคุมรัฐบาลที่สำคัญ
ประการหนึ่ง เพราะสมาชิกสามารถที่จะตั้งปัญหาซักถามคณะรัฐมนตรีได้อย่างกว้างขวาง
ซึ่งเป็นโอกาสที่คณะรัฐมนตรีจะได้แถลงข้อเท็จจริงได้อย่างเต็มที่เช่นกัน การเปิดอภิปราย
ทั่วไป โดยไม่มีการลงมตินี้ อาจเป็นการส่งเสริมเสถียรภาพของรัฐบาลได้เป็นอย่างดีถ้าหาก
รัฐบาลสามารถสร้างความเข้าใจและชี้แจงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้สมาชิกเป็นที่พึงพอใจได้ แต่
ในทางกลับกันก็อาจเป็นเครื่องบั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลได้ด้วย ถ้าหากรัฐบาลไม่
สามารถที่จะแก้ข้อกล่าวหาหรือขจัดความสงสัยของสมาชิกให้หมดไปได้ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุ
นำไปสู่การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้

ฉะนั้น อำนาจของรัฐสภาในการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป โดยไม่ลงมติ
จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ฝ่ายบริหาร คือ คณะรัฐมนตรีต้องระมัดระวังในการ

บริหารราชการแผ่นดินให้ตรงตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา เพราะรัฐสภาจะติดตามดูการบริหารงานของคณะรัฐมนตรีอย่างใกล้ชิดและถ้าหากไม่เป็นไปตามนโยบายที่แถลงไว้ สมาชิกอาจจะใช้สิทธิในการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ ซึ่งก็จะเป็นการบั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลได้ทางหนึ่ง แม้ว่าโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญคณะรัฐมนตรีมีสิทธิที่จะระงับการเปิดอภิปรายเช่นว่านี้ได้ ก็ไม่น่าจะเป็นผลดีแก่รัฐบาลเท่าใดนัก เพราะสมาชิกสภาอาจใช้วิธีการที่รุนแรงกว่านี้ คือเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้ ซึ่งจะเป็นอันตรายแก่คณะรัฐมนตรีอย่างร้ายแรงมากกว่า

การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

ประเทศที่มีการปกครองระบบรัฐสภา อำนาจในการเปิดอภิปรายทั่วไปเป็นอำนาจของรัฐสภา โดยเหตุที่รัฐบาลต้องบริหารประเทศโดยรับผิดชอบต่อรัฐสภาซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 152 ได้บัญญัติ “คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ” และมาตรา 152” ในการดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน และต้องรับผิดชอบต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี” ฉะนั้นรัฐสภาจึงมีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีซึ่งได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา

การเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับด้วยกัน เช่น ปี 2475, 2485, 2490, 2492, 511, 2517 และ 2521 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 137 บัญญัติไว้ “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช่ด้วยมติให้ฝ่ายระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไปให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นนี้มีให้กระทำในวันเดียวกับการอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

อย่างไรก็ตามมาตรา 203 ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดไว้สำหรับวาระเริ่มแรก เมื่อใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 137 เป็นการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่จะเข้าชื่อหรือรวมเข้าชื่อในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 137 ไม่ได้ และคำว่าสภาผู้แทนที่ระบุไว้ในมาตรา 137 วรรคสอง และวรรคสามให้หมายความถึงรัฐสภา

ขั้นตอนการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเข้าชื่อร่วมกันเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปมีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรต่อประธานรัฐสภา ในญัตตินั้นจะต้องระบุกระทรวงที่ประสงค์ที่จะขอเปิดอภิปรายพร้อมทั้งระบุประเด็นต่างๆ ที่เห็นว่ารัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องจนไม่น่าไว้วางใจเมื่อประชุมรัฐสภาได้รับญัตติ โดยถูกต้องแล้วจะแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรีและนัดบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุมเป็นเรื่องด่วนต่อไป

สรุป

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะได้บัญญัติให้อำนาจของฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติอยู่ในลักษณะที่สมดุลย์กัน กล่าวคือฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบในทางการเมือง ต่อสภานิติบัญญัติ ถ้าสภานิติบัญญัติไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารก็ต้องพ้นจากตำแหน่งและในทางกลับกันสภานิติบัญญัติอาจถูกยุบได้โดยฝ่ายบริหาร ซึ่งในทางวิธีการยุบสภานิติบัญญัติจะกระทำได้โดยพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ แต่ในทางปฏิบัติแทบจะมีได้เป็นไปตามเจตนาของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะตามความเป็นจริงจะมีอำนาจใดอำนาจหนึ่งที่มีอำนาจเหนืออีกฝ่ายหนึ่งอยู่เสมอ ดังนั้นการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แม้จะไม่ได้ผลตามที่มุ่งหมาย แต่ก็ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปกครองประเทศที่ใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มี รัฐสภาเป็นผู้ควบคุมฝ่ายบริหารในนามของประชาชน

